

Varpasalon Hirvoset

- Pentti Hirvonen muutti 1730-luvun lopulla Rääkkylän Varpasalon saareen Pohjois-Karjalassa. Hänestä polveutuu suku, joka on ollut 1700-luvun alkupuolelta lähtien taloudellisesti hyvin aktiivinen harjoittaen mm. voikauppaa ja rahanlainausta. Elinkeinoelämän kehittyessä 1800-luvulla eräät suvun jäsenet alkoivat perustaa maakauppoja ja hakeutua myös kauppiaksi kaupunkeihin. Vaurastunut suku onnistui leviämään 1800-luvulla voimakkaasti useisiin taloihin Rääkkylässä sekä naapuripitäjissä ja verkostoitumaan avioliittojen kautta useiden menestyvien karjalaisten sukujen kanssa.

Hirvonen on vanha ja kaikkialla Itä-Suomessa tavattava suku. Suku on kuulunut Savon niin sanottuihin suursukuihin, ja Savon vanhimmassa maakirjassa vuodelta 1541 mainitaan 19 Hirvosten taloa Säamingin ja Rantasalmen hallintopitäjissä.¹ Savosta sukua on siirtynyt jo 1600-luvulla useisiin pitäjiin Pohjois-Karjalaan. Sukunimeä käyttää nykyään noin 9500 suomalaista.

Hirvonen on myös yleinen sukunimi Rääkkylässä. Rääkkylän Hirvoset polveutuvat ainakin kahdesta eri suvusta. Näistä vanhemman, Kiesvaaran–Venturin suvun kantaisä on ilmeisesti se Antti Hirvonen, jonka vuonna 1686 kerrotaan käyttäneen Rajaselän heinämaata jo ruptuurin (1656–1658) ajasta alkaen.² Hänen poikansa Antti, Tahvo ja Matti mainitaan Venturin kylän asukkaina ainakin jo vuodesta 1683.³ Antti Antinpojan poika Antti Hirvonen (k. 1737) oli isonvihan jälkeen Rääkkylän mahtavin ja rikkain mies. Hän oli ainoana lautamiehenä Rääkkylästä Kiteen käräjillä, ja hän sai viiden poikansa kanssa haltuunsa seitsemän savua Kiesvaaran, Venturin ja Rasivaaran kylistä. Kiesvaaran–Venturin Hirvoset polveutuvat Antista ja hänen veljestään Martista (k. 1733). Veljesten sisar Liisa (k. 1737) avioitui Onkamonsimosten kantaisän Tahvo Simosen kanssa.

1 Pirinen 1992: 751.

2 KA, Kiteen ja Tohmajärven käräjät 20.–26.2.1686: 29.

3 KA, Kiteen käräjät 21.–23.8.1682: 369; KA, Kiteen ja Tohmajärven käräjät 11.–18.2.1685: 24v.

Nuorempi Rääkkylän Hirvosten suku, Varpasalon Hirvoset, polveutuu 1730-luvun lopulla Rääkkylän Varpasaloon muuttaneesta Pentti Hirvosesta (k. 1785). Suvusta laati Viljo Puustinen jo vuonna 1916 sukupuun muotoon piirretyn laajan selvityksen, jossa kuvattiin noin puolet kantaisän Pentti Hirvosen miespuolisesta jälkeläistöstä. Vasta tässä selvityksessä osoitetaan, että Varpasaloon tullut Pentti oli Liperin Roukalahdella asuneen Heikki Heikinpoika Hirvosen poika. Varpasalon Hirvoset ovat täten osuurempaa Hirvosen sukua, jota on levinnyt Rääkkylän lisäksi ainakin Liperiin, Pyhäselkään, Kiihtelysvaaraan ja Tohmajärvelle.

Hajanaisista tiedoista voi arvioida, että Varpasalon Hirvosten vaurastuminen 1700-luvulla perustui ainakin kaupankäyntiin, erityisesti voikauppaan. Vuoden 1800 varallisuusveroluettelon mukaan serkukset Pentti Heikinpoika ja Pentti Pentinpoika Hirvonen olivat niitä harvoja pohjoiskarjalaisia, joilla oli käteistä rahaa ja saatavia. Molempien talo arvioitiin 250 riksin ja muu varallisuus 150 riksin suuruiseksi.⁴ Varpasalosta sukuhaara levisi nopeasti 1800-luvulla useisiin Rääkkylän kyliin, ja eräät suvun perheet muodostivat 1800-luvun puolivälistä alkaen keskeisen osan Rääkkylän talonpoikaisesta eliitistä. Sosiaalista yhteenkuuluvuutta lujitti Varpasalon Hirvosten runsas keskinäinen avioituminen. Suvulla oli lisäksi laajat sukulaissuhteet naapuripitäjän Tohmajärven johtaviin talonpoikaissukuihin Simosen suvun kautta.

Taulu 1

I **Heikki Hirvonen**, mainitaan talollisena Liperin Roukalahdella 1681–1696. Hänen nimensä mainitaan savuluetteloissa vuosina 1681–1685 seitsemäntenä tai kahdeksantena, mutta vuodesta 1687 kolmantena tai neljäntenä. Hänen talossaan (arvioruplaluku ½) oli vuonna 1681 yksi lehmä, yksi lammas ja yksi kupariesine. Talossa kylvettiin peltoon 4 kappaa kauraa ja 4 kappaa ohraa.⁵

II Lapsia:

Heikki, talollinen Roukalahdella, k. 1759. Taulu 2.

? *Aapo*, k. 21.2.1745 Liperissä pistokseen ”68-vuotiaana”. Talollinen Roukalahti 1:ssä (Lappala) 1722–1743. – Puoliso *Maria Kauppinen*, ei mainita enää vuonna 1755 alkavassa rippikirjassa. Sukua jatkoivat pojat *Juhana* (n. 1711–1789), talollinen Roukalahti 1:n puolikkaalla; *Heikki* (n. 1722–1775), talollinen Lamminniemi 2:ssa (Leskelänvaara); *Aapo* (n. 1724–1804), talollinen Roukalahti 10:n puolikkaalla ja *Paavo* (1729–1797), talollinen Roukalahti 1:n puolikkaalla.

4 SRA, Förmögenhets uppskattning. Rääkkylässä oli rahavaroja 8% taloista, näistä suurin rahoitusomaisuus oli Kiesvaaran Martti Hirvosella (300 riksiä) ja Rääkkylän Taneli Lehosella (275 riksiä).

5 KA 9739:598v.

? *Mikko*, torppari 1722–1727, sitten talollinen Roukalahti 5:ssä (uusi 7, Penttilä) 1728–1739, k. 23.6.1740 Liperissä rintakipuun ”58 vuotiaana”. – Puoliso *Johanna Kurki*, k. 13.1.1752 ”70-vuotiaana”. Sukua jatkoi poika Juhana (n. 1700–1763), talollinen Roukalahti 5:ssä.

Roukalahden Hirvosten kantaisä Heikki Hirvonen mainitaan Roukalahdella kaikissa 1600-luvun lopun savuluetteloissa. Luetteloissa on pitkä aukko ennen vuotta 1681 ja vuoden 1696 jälkeen, joten hänen tuloaan Roukalahdelle ja hänen kuolemaansa ei pystytä ajoittamaan. Suur-Liperissä mainitaan 1600-luvun lopulla Hirvosia Kontiolahden Selkiessä, Juuan Timovaarassa, Kaavin Varislahdessa ja Rääkkylän Hypönniemessä, mutta viitteitä sukulaisuussuhteesta Roukalahden Hirvosten kanssa ei ole löytynyt. 1600-luvun puolivälissä mainitaan useita Heikki Hirvosia Kerimäen ja Säamingin kylissä, mutta näissäkään tapauksissa kytkentää Roukalahdelle ei ole löytynyt.

Myös tiedot Heikki Hirvosen lapsista ovat niukkoja. Ainoa selvä viite on pojan Heikin patronyymi ”Heikinpoika”, kun hänet vihittiin Anna Schyttenuksen kanssa vuonna 1724. Etunimistä päätellen Roukalahdella 1700-luvun alussa asuneet talolliset Aapo ja Mikko Hirvonen lienevät olleet myös Heikki Hirvosen poikia.

Taulu 2

II **Heikki Hirvonen** (isä Heikki, taulu 1), talollinen Roukalahti 3:ssa (Malila, uusi 5) 1722–1754. Heikki myi hevosen Tuusniemen Kartansalon Olli Turuselle, joka jäi velkaa 6 kuparitaalaria. Olli kertoi vuonna 1729 lähettäneensä rahat Rääkkylän Venturin Antti Antinpoika Hirvosen mukana Heikille, mutta Antti ei toimittanutkaan rahojia.⁶ Heikki lainasi pikkuvihan aikana hevosen Lamminniemen Petri Härkäselle, joka kuljetti venäläisiä jauhoja Kuopiosta Kajaaniin. Paluumatkalla Petri hylkäsi hevosen peninkulman päässä Iisalmen Nissilästä ja suostui lopulta maksamaan korvauksena 11 *grivnaa*.⁷ Oli lokakuussa 1733, huhtikuussa 1744 ja maaliskuussa 1752 niin sairas, ettei pystynyt ajamaan asiaansa käräjillä,⁸ k. 22.4.1759 Liperissä poltetautiin ”89-vuotiaana” (ikä on liian korkea). – Puoliso 1) *Anna Yrjöntyttö Kurki*, k. (haud.) 5.6.1724 Liperissä ”48-vuotiaana” (ikä lienee liian korkea). – Puoliso 2) 30.8.1724 Liperissä *Anna Schyttenuus*, nimeltään tuntemattoman leski Rääkkylän Oravisalosta, k. 14.2.1763 Liperissä poltetautiin ”93-vuotiaana” (ikä on liian korkea). Liperin kappalainen Georgius Henrici Schyttenuksen (Skytt) tytär. Annan veli oli Raudun kirkkoherra Henrik Schyttenuus (k. 1752).

6 KA, Kiteen ja Uukuniemen käräjät 22.9.1729: 684.

7 KA, Liperin käräjät 6.–12.3.1744: 164, 11.–19.3.1745: 433v, 13.–18.10.1746: 263.

8 KA, Liperin käräjät 11.–13.10.1733: 452, 20.–23.2.1744: 164, 9.3.1752: 60 §.

III Lapsia:

1. *Heikki*, s. n. 1700, talollinen Mulossa, k. 1756. Taulu 3.
1. *Juhana*, s. n. 1703, talollinen Mulossa, k. 1766. Taulu 4.
1. *Yrjö*, s. n. 1707, talollinen Hernevaarassa, k. 1745. Taulu 5.
1. *Pentti*, s. n. 1709, talollinen Varpasalossa, k. 1785. Taulu 6.
1. *Beata*, s. n. 1710, k. 15.2.1774 Kiteellä (Rääkkylässä) poltetautiin ”55-vuotiaana” (liian alhainen ikä, kuopus syntyi 1753). – Puoliso 26.12.1726 Liperissä *Mikko Laurinpoika Turunen* Tutjunniemestä, vuodesta 1733 talollinen Rääkkylän Oravisalon Vannila 16:ssa (Mattila), s. noin 1702, k. Kiteellä (Rääkkylässä) 4.7.1758 poltetautiin ”56-vuotiaana”.
1. *Aapo*, s. n. 1715, talollinen Roukalahdella, k. 1777. Taulu 41.
1. *Mikko*, s. 6.1.1724 Liperissä, yhtiömies Roukalahdella, k. 1754. Taulu 42.

Heikki Hirvosen kaikki kuusi poikaa mainitaan Liperin käräjillä iltapäivällä 15.10.1773 pidetyn istunnon pöytäkirjassa. Tytär Beata mainitaan Heikintyttäreksi vihittyjen luettelossa. Kirkonkirjoissa esitetyt tiedot Heikin lasten syntymäajoista lienevät useimmille liian varhaiset. Tarkka syntymäaika tunnetaan vain nuorimmalle lapselle Mikolle.

Anna Schytteniuksen ensimmäisen puolison nimestä ei ole todisteita. Liperin seurakunnan muuttotodistuksissa on Kiteen kirkkoherra Henrik Winterin lausunto 23.8.1724, että Anna oli tehnyt omaisuudenjaon lastensa kanssa ollen esteetön uuteen avioliittoon. Niinpä Annalla oli jo vuonna 1724 ensimmäisestä avioliitostaan täysi-ikäisiä lapsia. Maakirjoissa mainitaan vuosina 1722–1723 Oravisalossa vain yksi leski, Pekka Karppaisen (k. 1717)⁹ nimeltään tuntematon leski, joka saattaa olla Anna Schyttenius. Pekka Karppaisen tyttäriä olivat ilmeisesti Kirsti ja Helena, jotka avioituivat Annan poikapuolten Juhanan ja Aapon kanssa.

Taulu 3

III **Heikki Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. n. 1700, talollinen Mulo 12:ssa (uusi 18, Hakkarala) 1728–1730, jonka jälkeen talo siirtyi Juhanalle. Sai sitten kruununvouti Erik Andersinilta Tukiaisen autiotorpan Mulossa (myöhemmin Mulo 14, Heikkilä; uusi 21, Silola), jota naapuri Lauri Karhu oli siihen asti viljellyt.¹⁰ Sai 13.2.1729 verovapauden vuoteen 1735. Valitti 1728 Pohjanmaan jalkaväkirykmentin kahden sotilaan, Antti Höckin ja Olli Holmin vieneen hänen, isä Heikin ja appi Paavo Immosen Kajaanin markkinoille tarkoitetut tavarat (6 leiviskää talia, 8 nippua hamppua ja 110 kyynärää palttinaa), k. 13.9.1756 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) pistokseen ”56-vuotiaana”. Vuonna

9 KA, Kiteen ja Uukuniemen käräjät 5.–9.3.1733: 219.

10 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 2.–5.3.1730: 80.

1765 talossa oli kaksi hevosta ja kuusi lehmää.¹¹ – Puoliso 1) *N. N. Immonen*, isä Paavo Immonen Mulosta, äiti ilmeisesti se Immosen leski Kirsti, joka mainitaan Heikin taloudesta 1730-luvun rippikirjassa. – Puoliso 2) kesällä 1728 Iломantsissa Jaakko Ahlholm (haud. 7.4.1728) leski *Kaarina Malinen*, s. n. 1710, k. 27.12.1770 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) sydäntautiin ”60-vuotiaana”. Kaarinalla oli ensimmäisestä avioliitostaan poika Heikki Ahlholm eli Holma (s. 24.1.1728 Iломantsissa), joka asui Heikin talossa Mulossa.

IV Lapsia:

2. *Mikko*, s. n. 1735, asui Mulossa vuoteen 1763, sitten Aapo Turusen yhtiömies Ertola 6:ssa, k. 1.6.1764 Tohmajärvellä ”noidannuoleen” (*genom trolsk*) ”29-vuotiaana”. – Puoliso 23.6.1759 Tohmajärvellä *Maria Simonen*, s. 1741, k. 12.9.1816 Tohmajärvellä halvaukseen. Vanhemmat: yhtiömies Martti Simonen (Onkamo 7) ja Silja Mononen. Vuonna 1765 Maria vaati Pekka Turuselta Liperin Tutjunniemestä tämän viemää omaisuutta 152 kuparitaalarin arvosta, mm. 90 taalaria seteleitä, 18 taalaria ploomia ja vaatteita.¹² Maria vihittiin 4.8.1765 renki Simo Tiilikaisen kanssa Kiteeltä, josta tuli talon seuraava isäntä. Mikon ja Marian poika *Heikki* (1761–1821) oli kirkon kuudennusmies ja asui yhdysmiehenä Ertola 6:ssa (uusi Järventaus 19, Tiilikkala). Talon isännäksi tuli myöhemmin Heikin tyttären Marian (1804–1854) puoliso Elias Porthan (1798–1866).

2. *Juhana*, s. n. 1737, talollinen Mulo 14:ssä vuodesta 1768, k. 28.2.1772 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) pistokseen. – Puoliso 23.6.1759 Tohmajärvellä *Maria Simonen*, s. n. 1742, k. 21.9.1808 Tohmajärvellä halvaukseen. Vanhemmat: talollinen Mikko Simonen Onkamosta ja Riitta Mononen. Miehensä kuoltua Maria vihittiin 17.3.1773 liperiläisen renki Antti Pekanpoika Kauppisen kanssa, joka isännöi perheen uutta taloa Hammaslahti 45 (uusi 61, Heikkilä) vuoteen 1798, jolloin siirtyi vaimonsa ja poikansa kanssa Onkamoon. Juhana ja Marialla oli viisi lasta, suku jatkui Hammaslahdessa poika Heikistä (1768–1840). Heikin perillisiltä tila siirtyi 1882 Antti Parviaiselle, jonka aikana tilasta tuli Lotokan hovi.¹³

2. *Anna*, s. 22.9.1739, lienee kuollut 15.2.1750 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) kuumeeseen ”13-vuotiaana”.

2. *Heikki*, s. n. 1740. Sai 1764 sakkoja yrittäessään salakuljettaa kahta tynnyriä suolaan Venäjän rajan ylitse.¹⁴ Vaati 1768 Joensuun Lauri Makkoselta kuusi vuotta aikaisemmin lainaamaansa 12 kuparitalaria.¹⁵ Vuonna 1771 talollinen Hannu Kestinen Hammaslahdesta kertoi lainanneensa Heikille viisi vuotta aikaisemmin 100 kuparitalaria, josta

11 KA 8892:674.

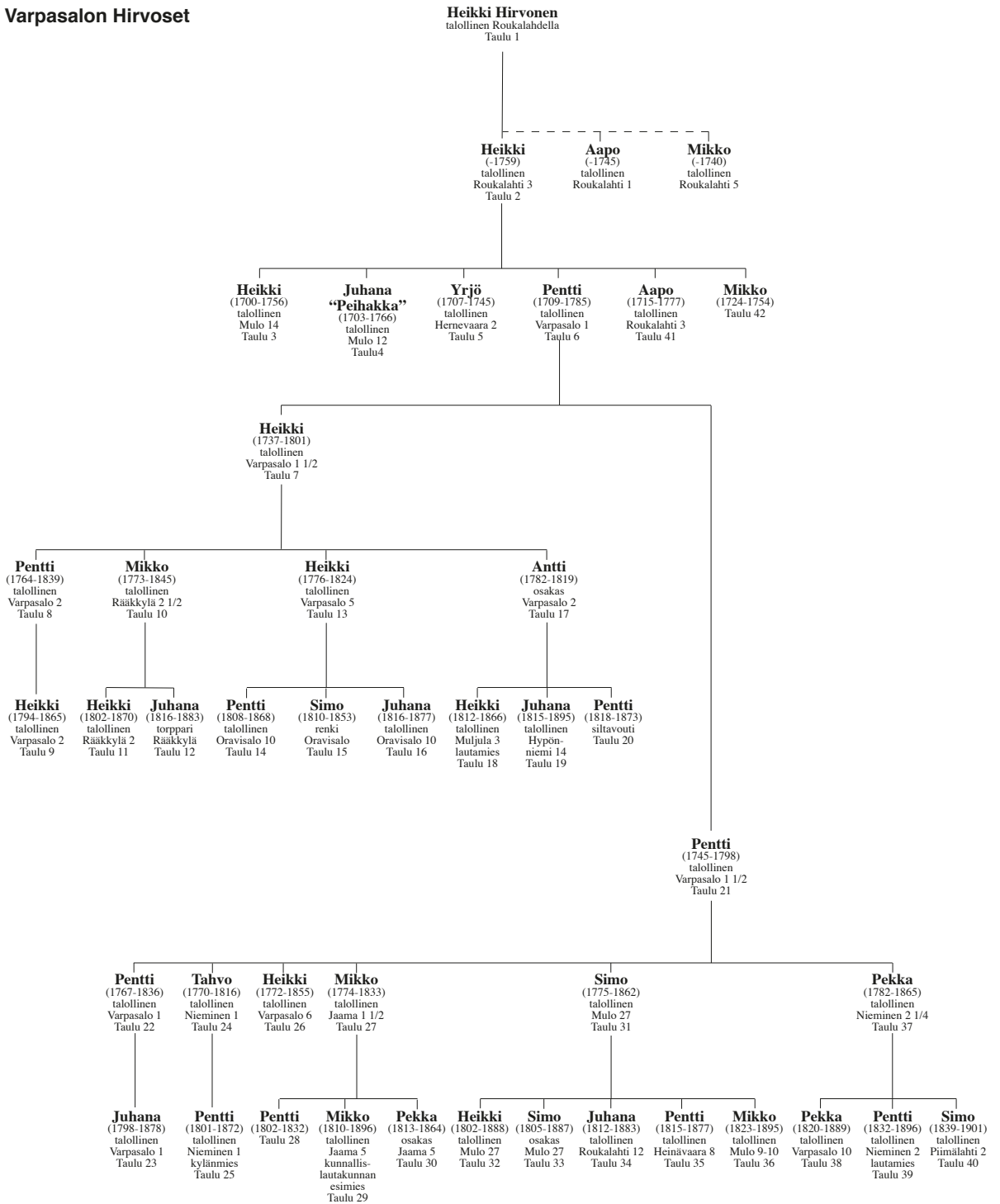
12 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 11.2.1765: 42 §.

13 Tuominen 1995: 37.

14 JoMA, Iломantsin kruununvouden arkisto, Ja1: Rajatulliasiakirjat.

15 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 5.10.1768: 122 §.

Varpasalon Hirvokset

vaati suoritusta.¹⁶ Asui yhdessä veljensä Pentin kanssa tilaa nro 14, kunnes jakoivat tilan kahteen yhtä suureen osaan vuonna 1769.¹⁷ Talollinen Mulo 14:ssä vuodesta 1772, myi puolet tilasta 1783 Tuomas Siljanderille 1000 kuparitaalarilla (Siljander sai sijoituskirjan 30.3.1784). Vuonna 1797 Hirvosilla oli tilalla asuinrakennus, jossa oli 13-kyynäräinen tupa, eteinen ja 9 ¾-kyynäräinen tupa, joista eteinen ja pienempi tupa oli sortunut (arvo 4 riksiä). Tilalla oli lisäksi 10 muuta rakennusta (rakennusten yhteisarvo 9 riksiä ja 24 killinkiä),¹⁸ Siljander osti myöhemmin loput tilasta (sijoituskirja 4.10.1800).¹⁹ Kuoli 12.9.1807 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) kuumeeseen. – Puoliso 11.6.1764 Liperissä *Kirsti Vänskä*, s. 22.6.1744 Liperissä, k. 28.11.1778 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) poltetautiin. Vanhemmat: yhtiömies Eero Vänskä (Käsämä 4) ja Anna Hyvärinen. Heikillä ja Kirstillä oli ainakin kuusi lasta, kaksi poikaa kuoli pieninä. Poika *Juhanan* mainitaan muuttaneen Liperiin ja *Eeron* Kontiolahdelle.

2. *Pentti*, s. n. 1744. Asui yhtiömiehenä Mulo 14:ssä. Kertoi syksyllä 1772, että talon yhteistä rahaa 90 kuparitaalarin arvosta säilytettiin aitassa olevassa kirstussa. Rahat olivat kuitenkin kadonneet kun Pentti oli ollut töissä metsässä. Hän epäili varkaudesta mm. velipuolensa tytärtä Kaarina Ahlholmia, jolle oli antanut arkun avaimen.²⁰ Sitten loinen Mulossa, k. 25.7.1814 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) kuumeeseen. – Puoliso 16.8.1773 Tohmajärvellä talollisen poika Juhana Lajusen (k. 1772) leski *Kirsti Hirvonen* Akkalasta, s. 26.8.1749 Kiteellä (Rääkkylässä), asui Rasivaarassa, Kiesvaarassa ja Niinikumussa, muutti äitinsä ja veljensä Mikon kanssa Tohmajärvelle 15.1.1763, piika Jouhkolassa 1767–1769, k. 15.3.1789 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vesitautiin. Vanhemmat: loinen Antti Hirvonen Rasivaarasta ja Kirsti Kervinen. Pentillä ja Kirstillä oli ainakin seitsemän lasta, joista poika *Heikki* asui loisena Hammaslahdessa ja *Pentti* loisena Mulossa.

2. *Pekka*, s. 2.7.1746, kertoi 1767 olleensa yhtiössä Ertolaan muuttaneen Mikko-veljensä kanssa. Mikon kuoltua käly Maria Simonen erosi yhtiöstä, mutta ei antanut Pekalle tämän vaatimaa perintöosuutta, 270 kuparitaalaria. Pekan veli Heikki kertoi antaneensa Pekan osuuden kotitalosta (39 ploomua eli 234 taalaria) suoraan Mikolle. Maria tuomittiin maksamaan 234 taalaria Pekalle.²¹

2. *Riitta*, s. 2.9.1750, k. 25.3.1751 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) poltetautiin.

16 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 6.11.1771: 58 §.

17 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:2 Katselmuspöytäkirjat: 16.10.1777.

18 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:8 Katselmuspöytäkirjat: 15.8.1797.

19 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:8 Katselmuspöytäkirjat: 4.10.1800.

20 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 24.10.1772: 93 §.

21 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 5.11.1767: 69 §.

Taulu 4

III **Juhana ”Peihakka” Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. n. 1703, asui vuonna 1725 Liperissä, talollinen Mulo 12:ssa (Hakkarala) veljensä Heikin jälkeen vuodesta 1730, vuonna 1765 talossa oli yksi hevonen ja kaksi lehmää,²² k. 3.3.1766 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) äkillisesti ”57-vuotiaana” (ikä ilmeisesti liian alhainen). – Puoliso 1) 14.3.1725 Kiteellä (Rääkkylässä) *Kirsti Pekantytär Karppainen*, todennäköisesti Oravisalo 3:sta (Tohmajärven 1730-luvun rippikirjassa vaimon etunimi Anna). – Puoliso 2) *Silja Tolonen*, s. n. 1715, k. 28.6.1771 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) pistokseen ”56-vuotiaana”. Vanhemmat: N. N. Tolonen ja Marketta Lehikoinen. Miehensä kuoleman jälkeen poikapuoli Juhana vaati Siljalta osuutta pesästä, jonka arvo oli irtaimistoinen 1457 kuparitaalaria. Todistajat kertoivat lasten saaneen osuutensa avioiduttuaan.²³

IV Lapsia:

1. *Juhana*, s. 1730, Antti Turpeisen osakas Mulo 7:ssä, k. 8.1.1777 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) halvaukseen ”47-vuotiaana”. – Puoliso 1) 18.12.1749 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) piika *Barbara Kuha* Hammaslahdesta, s. 1733, k. 14.5.1760 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) turvotukseen. – Puoliso 2) 25.12.1761 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) *Anna Kervinen* Mulosta, s. 1740, k. 28.3.1791 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) pistokseen. Annan toinen puoliso oli torppari Tahvo Huikuri Hammaslahdesta. Juhanan kahdessa avioliitossa syntyi ainakin 11 lasta, joista useimmat kuolivat pieninä.

1. *Kaarina*, k. 2.9.1733 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) ”puolivuotiaina”.

1. *Heikki*, s. 20.12.1735 Tohmajärvellä (Pyhäselässä).

1. *Pentti*, s. 12.5.1738 Tohmajärvellä (Pyhäselässä).

2. *Marketta*, s. 8.6.1744, k. 28.4.1750 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) poltetautiin.

2. *Kaarina*, s. 3.6.1746, k. 17.3.1795 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) vesitautiin. – Puoliso 31.10.1762 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) yhtiömies *Heikki Raatikainen* (Mulo 3), s. 1741, k. 15.2.1798. Heikin toinen puoliso oli Kaarina Pitkänen.

2. *Silja*, s. 30.11.1748, k. 19.11.1769 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) vesitautiin. – Puoliso 17.6.1768 Tohmajärvellä talollinen, kirkon kuudennusmies *Juhana Hirvonen* (Mulo 4), s. 1744, k. 11.9.1809 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) punatautiin. Juhanan toinen puoliso oli Riitta Raatikainen.

2. *Mikko*, s. 28.4.1751, lienee kuollut pienenä.

2. *Susanna*, s. 21.3.1754, k. 1.7.1754 Tohmajärvellä (Pyhäselässä) tuntemattomaan sairauteen.

2. *Jaakko*, s. 9.2.1756 Tohmajärvellä (Pyhäselässä), renki Mulossa, asui sitten vaimonsa kotona Heinävaarassa ja loisena Heinävaarassa, k. 11.4.1795 Kiihtelysbaarassa pistokseen. – Puoliso 23.11.1777 Tohmajärvellä (Kiihtelysbaarassa) *Lastikka Harinen*,

22 KA 8892:674.

23 KA, Tohmajärven ja Pälkjärven käräjät 27.10.1766: 75 §.

s. 19.12.1760 Tohmajärvellä (Kiihtelysvaarassa), k. 12.4.1808. Vanhemmat: osakas Kasper Harinen (Heinävaara 1) ja Inkeri Koljonen. Lastikka vihittiin 1803 loinen Paavo Ohtosen kanssa, kuitenkin karkasi jo vuonna 1805. Jaakolla ja Lastikalla oli ainakin seitsemän lasta. Sukua jatkoi poika *Kasper* (1785–1841), talollinen Keskijärvi 4:ssä.

Taulu 5

III **Yrjö Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. n. 1707. Osti tilan Hernevaara 2 (uusi 3, Yrjölä) ”sodan aikana” (Hattujen sota) Vilppu Makkoselta. Yrjö maksoi tilasta 90 kuparitaalaria ja lupasi muuta omaisuutta, josta Vilpun poika Lauri vaati vuonna 1773 korvausta Yrjön perillisiltä.²⁴ Yrjö kiisteli 1744 Hernevaaran Tahvo Pitkäsen kanssa opotasta ja 1745 Kuikansalmen Heikki Hirvosen kanssa niitystä.²⁵ Kuoli 30.3.1745 Liperissä (Rääkkylässä) poltetautiin ”38-vuotiaana”. – Puoliso 26.12.1730 Liperissä *Lastikka Yrjöntyttö Rouhiainen* Roukalahdelta, s. n. 1710, k. 4.9.1785 Liperissä (Rääkkylässä) poltetautiin ”78-vuotiaana”. Lastikka vihittiin 29.1.1746 Liperissä kiesvaaralaisen renki Pekka Hirvosen (1721–1795) kanssa. Pekka tuli avioliittonsa kautta Yrjölän isännäksi 1755–1795. Pekka kiisteli 1751 kahdesta Roukalahdella olevasta niitystä tutjunniemeläisen Juhana Kuren kanssa. Tilan entinen haltija, Varpasalossa asuva Juhana Kinnunen kertoi Kuren käyttäneen niittyjä jo 15 vuotta aikaisemmin.²⁶ Vuonna 1765 talossa oli kaksi hevosta ja kaksi lehmää.²⁷

IV Lapsia:

Anna, s. 7.2.1732 Liperissä, k. 31.3.1772 Liperissä (Rääkkylässä) keuhkotautiin. – Puoliso 10.3.1754 Liperissä yhtiömies *Lauri Matinpoika Turunen* (Hypönniemi 2), s. 1731, k. 1.7.1804 Liperissä (Rääkkylässä) vanhuudenheikkouteen ”73-vuotiaana”. Laurin toinen puoliso oli Maria Korhonen ja kolmas puoliso Maria Mononen.

Heikki, s. n. 1734, asui yhtiössä veljensä Pentin ja isäpuolensa Pekan kanssa Hernevaara 2:ssa (uusi 3), k. 11.4.1784 Liperissä (Rääkkylässä) keuhkotautiin. – Puoliso 27.12.1754 Liperissä *Kirsti Sorsa* Konttilansalmesta, s. 21.2.1732 Liperin Taipaleella, k. 10.4.1787 Liperissä (Rääkkylässä) ankaraan kuumeeseen ”54-vuotiaana”. Vanhemmat: Niilo Sorsa ja Anna Kukkonen. Sukua jatkoivat Hernevaarassa asuneet pojat *Yrjö* (1756–1836) ja *Heikki* (1758–1837). Yrjön pojanpojan poika oli tunnettu kansanparantaja ja verenseisauttaja Puhu eli Juho Hirvonen (1866–1930).²⁸

Kaarina, k. 30.5.1740 Liperissä tuhkarokkoon neljän ja puolen vuoden ikäisenä.

24 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 30.9.1773: 45 §.

25 KA, Liperin käräjät 26.11.–4.12.1744: 260, 11.–19.3.1745: 441.

26 KA, Liperin käräjät 18.3.1751: 20 §.

27 KA 8892:522.

28 Pappinen 1985.

Juhana, k. 7.3.1745 Liperissä pistokseen kuusivuotiaana.

Lastikka, k. 12.8.1741 Liperissä ripuliin.

Pentti, s. n. 1744, asui yhtiössä veljensä Heikin ja isäpuolensa Pekka Hirvosen kanssa vuoteen 1777 ja pyysi omaisuuden jakoa vuonna 1779.²⁹ Mainitaan rippikirjassa Hernevaara 2:ssa vuoteen 1786, sitten loinen Kiessalossa, lopulta ruotuvaivainen, k. 18.1.1819 Liperissä vanhuuteen. – Puoliso 26.12.1763 Liperissä *Heta Hartikainen*, s. 19.7.1746 Liperissä, k. 3.5.1820 Liperissä vanhuuteen. Vanhemmat: talollinen Iivana Hartikainen (Papelonsaari 13) ja Heta Kolehmainen. Pentillä ja Hetalla oli ainakin yhdeksän lasta.

Taulu 6

III **Pentti Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. n. 1709, ryhtyi varpasalolaisen Pekka Juvosen yhtiömieheksi (”Efter Petter Jufwonens död tilträdde hans Bolagsman Bengt Hirfwonon Jufwonens hemman”).³⁰ Juvonen kuitenkin kuoli 23.5.1737, ilmeisesti ennen kuin Pentti ehti muuttaa Varpasaloon (poika Heikki kastettiin syksyllä 1737 Liperissä ja Pentti oli vielä maaliskuussa 1738 kummina Roukalahdella). Juvosen leski avioitui Antti Hirvosen kanssa, joka mainitaan talon isäntänä vuonna 1738. Tilan sai kuitenkin lopulta Pentti, joka mainitaan isäntänä viimeistään vuodesta 1742.³¹ Vuonna 1752 ”vanha vaimo” Kaarina Juvonen vaati osuutta veljensä Pekka Juvosen perinnöstä Pentiltä. Pentti kertoi jo antaneensa perinnön (viljaa, karjaa, vaatteita ja rahaa) vuonna 1743, mutta hänet tuomittiin maksamaan puuttuva 1 ½ tynnyriä viljaa ja 24 kuparirahaa.³² Vuonna 1765 Pentin talossa oli kaksi hevosta ja viisi lehmää.³³ Sai tilalle Varpasalo 1:n (uusi 1–2, asuinpaikka Yläpiha) sijoituskirjan 30.4.1778.

Pentti Hirvonen vaati vuonna 1757 Kiesvaaran Martti Martinpoika Hirvoselta 22 ruplaa. Martin edesmennyt isä oli saanut summan kuusi vuotta aikaisemmin välitettäväksi venäläiseltä kauppiaalta Podoi Tarasovilta (Lahdenpohjasta) maksuksi Pentin toimittamasta voista. Koska Tarasov oli kertonut kruununvouti Gustaf Adolf Andersinille maksaneensa Pentin saamisen Martille, ja Paavo Makkonen oli kuullut saman Tarasovin rengiltä, Martti Hirvonen suostui korvaukseen.³⁴

Vuonna 1761 kauppias Peter Immolin eli Immonen Sortavalasta, Johan Åberg ja Juhana Melonen vaativat Pentiltä 200 kuparitaalaria. Heidän 20 leiviskää pellavaa oli

29 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 14.9.1779: 181 §, 182 §.

30 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:6 Katselmuspöytäkirjat: 16.8.1792; KA 8817:633.

31 KA 9949:602v.

32 KA, Kiteen ja Kesälahden käräjät 8.10.1752: 28 §.

33 KA 8892:594.

34 KA, Kiteen ja Kesälahden käräjät 2.11.1757: 61 §; professori Veijo Saloheimon tiedonanto.

yrityttyä kuljettaa Korpiselkään myytäväksi jouluna 1759, mutta liian lumisen maaston vuoksi pellava oli jätetty Pentin aittaan, mistä he vaativat korvausta. Pentti kiisti koko asian. Kiteen siltavouti Olli Rouvinen kertoi nähneensä, että jotain pellavaa oli laitettu Pentin aittaan, mutta ei osannut sanoa asiasta mitään tarkempaa. Todistusten puuttuessa oikeus hylkäsi kantajien vaatimukset.³⁵ Vuonna 1762 Peter Immolin Sortavalasta vaati asiamiehenään hovioikeuden auskultantti Emanuel Lilius 200 kuparitaalaria Pentti Hirvoselta. Pentti oli saanut rahat tavarahankintoja varten, mikä oli jäänyt tekemättä. Pentti ei ollut läsnä käräjillä, ja hänet tuomittiin maksamaan ulosoton uhalla saamansa summa sekä 8 hopeataalaria oikeudenkäyntikuluja.³⁶

Vuonna 1750 Pentti Hirvonen haki Kymenkartanon ja Savon lääninhallitukselta katselmusta Varpasalonselänteiden maalla, jota myös torppari Rossi Laasonen oli viljellyt. Maaherra Herman Jakob Wrede määräsi 13.3.1750 kruununvouti Gustaf Adolf Andersinin pitämään katselmuksen.³⁷

Kaarina Juvosen mies Samuli Nissinen oli saanut avioiduttuaan Pekka Juvoselta makituvan Varpasalonselänteeltä. Pentti Hirvonen antoi Samulin asua paikalla, mutta vuosittaista maksua vastaan. Vuonna 1792 Samulin perilliset olisivat halunneet lisää viljelysmaata, kaskimaata ja niittyä. Pentin leski Anna Immotar vastusti tätä, koska talon metsämaa väheni koko ajan.³⁸

Kuoli 11.9.1785 Kiteellä (Rääkkylässä) halvaukseen. – Puoliso *Anna Immonen*, s. n. 1718, hoiti isännyyttä 1786–1797. Tilankatselmuksessa 30.10.1795 Anna kertoi, että jo hänen miehensä elinaikana muodostettiin poikien Heikin ja Pentin yhtiö, joka jatkui Anna Immosen leskeysaikana. Kun yhtiössä asui jo 27 henkeä, Anna oli pyytänyt tilan jakoa kahteen osaan. Maaherra Anders Johan Ramsay hyväksyi jaon 25.1.1796 ja myönsi samalla sijoituskirjat pojille.³⁹ Tilan ja omaisuuden jako suoritettiin 22.8.1796; vanhalle paikalle (Yläpiha, uusi nro 2) jäi vanhempi poika Heikki ja uuteen paikkaan (Alapiha eli Voiniemi, uusi nro 1) muutti nuorempi poika Pentti.⁴⁰ Kuoli 15.12.1797 Kiteellä (Rääkkylässä) vanhuudenheikkouteen. Vanhemmat: talollinen Juhana Paavonpoika Immonen ja Kaarina Varis (Mulo 2). Juhanan kuoltua leski Kaarina Varis avioitui 26.12.1738 talollinen Matti Keinosen kanssa Pielisensuusta. Kaarina sopi lastensa

35 KA, Kiteen ja Kesälahden käräjät 11.12.1761: 54 §.

36 KA, Kiteen ja Kesälahden käräjät 1.–8.4.1762: 94 §; professori Veijo Saloheimon tiedonanto.

37 MMA, Kymenkartanon ja Savon lääninhallituksen lääninkonttorin arkisto, päätöstoisteet 1750 nro 325.

38 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:6 Katselmuspöytäkirjat: 16.8.1792.

39 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba279 Anomusasiakirjat H32.

40 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:8 Katselmuspöytäkirjat: 22.8.1796.

Anna, s. 5.5.1743 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 14.7.1749 Kiteellä (Rääkkylässä) tuhkarokkoon.

Pentti, s. 20.9.1745 Kiteellä (Rääkkylässä), talollinen Varpasalossa, k. 1798. Taulu 21.

Vuoden 1738 maakirjassa Pekka Juvosen lesken mainitaan avioituneen Antti Hirvosen kanssa. Vuoden 1738 Charta Sigillata -maksuissa mainitaan 31.12. vihitty Antti Heikinpoika Hirvonen ja piika Maria Ollintytär Haarajärveltä. Kiteen seurakunnan vihittyjen luettelossa mainitaan Antti Hirvosen vihkiminen, mutta loppuosa tekstistä on epäselvä. Kyläksi on kirjoitettu toisen nimen päälle Varpasalo. Vihittyjen luetteloon on mahdollisesti mennyt kaksi merkintää päällekkäin. Pekka Juvosen leski oli Anna Virsunen, joka oli Heikki Juvosen leski hänen mennessä Pekka Juvosen kanssa avioliittoon 26.12.1724. Anna Virsunen mainitaan vielä vuonna 1740 Pentin tyttären Kaarinan kummina Varpasalossa. Juvosen lesken kanssa avioitunut saattaa olla sama Antti Hirvonen, joka mainitaan Pentin esikoisen Heikin kummina vuonna 1737 Liperissä. Charta Sigillata -maksuissa mainittu patronyyimi Heikinpoika saattaa viitata siihen, että Antti Hirvonen oli Pentin veli, tai pikemminkin setä.⁴²

Kiteen 1760-luvun lastenkirjaan on Varpasalon kylän sivujen loppuun kirjoitettu, että Pentti Hirvosella olisi ollut lapsia myös onkamolaisen piika Inkeri Kärkkäisen kanssa: ”B har Bengt Hirvoin Pigan Ingeborg Karkain och Anna Immoim, förra från Ongamo, senare från Mulo i Tohmaj sokn.” Asianomaiset haastettiin sakon uhallä seuraavaan kuulusteluun. Inkeri saattaa olla sama Inkeri Kärkkäinen, joka syntyi 8.7.1745 Tohmajärvellä (Vanhemmat: talollinen, kirkonisäntä Eero Kärkkäinen ja Inkeri Leinonen Onkamosta) ja joka sai 12.8.1767 muuttokirjan Kiteelle. Hän avioitui (vihkimisaika tuntematon) oravisalolaisen Hannu Sallisen kanssa, ja heidän ensimmäisen lapsensa ilmoitetaan syntyneen 10.11.1769. Tämä lapsi oli ilmeisesti se Hannu Sallinen, joka kuoli jo 8.5.1770. Inkerin kuolinaikaa ei tiedetä, mutta hänen viimeinen lapsensa syntyi 1783, ja leski Hannu Sallinen vihittiin Anna Monosen kanssa 1786. Kiteen syntyneiden luettelossa ei mainita mitään tapausta, joka sopisi Pentin ja Inkerin lapseksi. Kumpaakaan ei syytetty käräjillä salavuoteudesta eikä heitä mainita kirkkorangaistusluetteloissakaan. Kirkonkirjaan merkitty väite Pentin ja Inkerin lapsesta ei siis ole johdannut toimenpiteisiin.

Kiteen haudattujen luettelossa Pentti Hirvosen ilmoitetaan kuolleen 11.9.1785 ja haudatun ruumissaarnan kanssa. Seuraavan vuoden luettelossa hänen mainitaan kuolleen 10.1.1786, mutta järjestysnumero on pyyhitty yli. Täten väärä kuolinpäivä on ilmeisesti jälkimmäinen.

42 KA 8819:3543, 8817:633; KA, Kiteen käräjät 28.1.1723: 18v.

Taulu 7

IV **Heikki Hirvonen** (isä Pentti, taulu 6), s. 9.11.1737 Liperissä, oli lanko Heikki Simonsen ja oravisaalolaisen Heikki Levosen kanssa matkalla Venäjällä vuonna 1765. Palatesaan eivät ilmoittaneet oikein tuomaansa suolamäärää ja antoivat väärät nimet.⁴³ Heikkiä syytettiin myös vuonna 1785 luvattomasta valtakunnan rajan ylittämisestä.⁴⁴ Heikki pyysi syksyllä 1775 paloapua: 16.4.1775 varomattomasta tulenkäsittelystä alkanut tulipalo tuhosi 5,5- ja 9-kyynäräiset aitat ja paljon muuta omaisuutta 1164 kuparitaalarin arvosta, mm. turkisvaatteita, muita vaatteita ja astioita sekä seteleitä 24 taalarin edestä. Heikki hyväksyi tarjouksen 600 kuparitaalarin korvauksesta.⁴⁵ Sai tilalle Varpasalo 1:n puolikkaan (uusi 2, Yläpiha) sijoituskirjan 25.1.1796. Kuoli 24.11.1801 Kiteellä (Rääkkylässä) keuhkotautiin. – Puoliso n. 1757 *Liisa Simonen*, s. 19.2.1739 Tohmajärvellä, hoiti Varpasalo 1:n puolikkaalla isännyyttä 1801–1809. Lienee kuollut 1810 (kävi vielä ehtoollisella 9.4.1809). Vanhemmat: talollinen Mikko Simonen (Onkamo 7, uusi 11) ja Riitta Mononen.

V lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Anna, s. 20.11.1758, k. 1761.

Riitta, s. 11.12.1761, k. 28.1.1763 punatautiin.

Pentti, s. 21.1.1764, talollinen Varpasalossa, k. 1839. Taulu 8.

Kaarina, s. 23.2.1767, mainitaan lastenkirjassa, lienee kuollut pienenä.

Maria, s. 1769, k. 18.4.1776 Kiteellä (Rääkkylässä) poltetautiin.

Mikko, s. 18.4.1773, talollinen Rääkkylän kylässä, k. 1845. Taulu 10.

Heikki, s. 11.3.1776, talollinen Oravisaalossa, k. 1824. Taulu 13.

Simo, k. 30.3.1779 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

Tahvo, s. 12.3.1779, k. 7.4.1781 Kiteellä (Rääkkylässä) kovaan kuumeeseen.

Antti, s. 8.8.1782, yhtiömies Varpasalossa, k. 1819. Taulu 17.

Heikki Hirvosen kuoltua leski Liisa Simonen ja neljä poikaa asuivat yhtiössä ja samassa ruokakunnassa vajaan vuoden, kunnes yhtiö hajosi syksyllä 1802 keskimmäisten poikien Mikon ja Heikin eroon. Loinen Heikki Malinen ja jääkäri Pekka Holopainen kutsuttiin toimittamaan jako. Mikko ja Heikki olivat tyytymättömiä ja vaativat keväällä 1804 veljeltään Pentiltä 30 riksiä. Äiti Liisa Simonen todisti 6.4.1805, että ”rakkaat pojat” Mikko ja Heikki olivat saaneet osuutensa ruokakunnasta erotessaan. Kihlakunnanoikeuden määräyksestä varatuomari Lars Ulrik Hasselblatt ja lautamies Kalle Neglick suorittivat uuden omaisuuden jaon 10.3.1806, jolloin riidatonta omaisuutta oli 62 riksiä ja riidallista 312 riksiä. Sovussa jaettiin kaksi viinapannua ja messinkikattilat. Yhtiöllä oli saa-

43 JoMA, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Ja1 Rajatulliasiakirjat.

44 KA, Tohmajärven rajatullioikeus 5.7.1785.

45 KA, Kiteen ja Kesälahden käräjät 26.9.1775: 11 §.

misia velallisilta 130 riksiä. Mikko väitti Pentti-veljensä vieneen kaupunkiin kolmessa kuormassa 100 leiviskää (850 kg) voita, josta Pentti oli saanut 200 riksiä. Pojat sopivat 25.5.1805 tilankatselmuksessa, että vanhin poika Pentti saa sijoituskirjan tilaan ja nuorin poika Antti jää naimattomana ja sairaalloisena asumaan Pentin ruokakuntaan. Jos Antti eroaisi hän saisi korvauksen. Veljet Mikko ja Heikki saivat osuutenaan 166 riksiä 32 killinkiä. Mikko lupasi muuttaa tilalta kolmen vuoden kuluessa ja Heikki keväällä 1807. Tilalla oli vuonna 1805 rakennus, jossa oli 14- ja 12,5-kyynäräinen tupa ja eteinen, jonka arvo oli 40 riksiä. Lisäksi oli 9-kyynäräinen kamari, jossa oli kaksi ikkunaukkoa. Rakennusten arvo oli 150 riksiä.⁴⁶

Taulu 8

V **Pentti Hirvonen** (isä Heikki, taulu 7), s. 21.1.1764 Kiteellä (Rääkkylässä). Sopi yhdessä serkkunsa Pentin ja kuuden muun varpasalolaisen kanssa toimittaa tukkeja Säimenen sahalle. Sahakirjuri Adam Mechelin lupasi heille maksuksi suolaa, joka piti noutaa viipurilaisesta kauppatalo Ladovista. Rajaratsastaja Anders Hultin ja syökäri Thomas Klem ottivat matkalaiset kiinni 23.12.1787 Kerimäen Alakuonassa. Pentti sai täten Kerimäellä huhtikuussa 1788 syytteen 1 ½ suolatynnyrin salakuljetuksesta; asia lykkääntyi Kustaan sodan vuoksi, ja kun se otettiin uudestaan esille Rantasalmen rajatullioikeudessa huhtikuussa 1792, Pentti ei saapunut paikalle.⁴⁷

Pentti asui ensin isänsä ja setänsä yhtiössä. Edusti isäänsä ja veljiään tilanjaossa 22.8.1796. Sai tällöin puoliskolleen tuvan, isänsä Heikin aitan, oman aittansa, vaateaitan, navetan, lampolan, tallin, saunan eteisineen, kaksi vanhempaa aittaa, navetan ja puolet liiteristä. Lupasi maksaa vanhalle paikalle jäävästä tuvasta (*stufva af gamla stället*) korvausta serkulleen Pentille 2 riksiä käteisenä. Sai tilalle Varpasalo 2:n (Yläpiha, vanha 1 ½) sijoituskirjan 9.12.1805 ja mainitaan isäntänä 1810–1836. Sai serkkunsa Pentin kanssa (taulu 22) Suomen Talousseuran palkinnon, kullatun hopeapikarin taloissa tehdystä kiitettävästä työstä. Serkukset olivat tehneet holvattua salaojaa 37 tynnyrinalan (18,6 ha) pelloilleen yhteensä 2050 syltä (3,6 km). Kiteen kirkkoherra Märten Kristoffer Lindfors ojensi Hirvosille palkinnon jumalanpalveluksen jälkeen 16.6.1805.⁴⁸ Vuonna 1814 sortavalalainen kauppias Larion Fadejev vaati Pentiltä 81 ruplan saataviaan.⁴⁹

46 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 3.4.1804: 171 §, 17.9.1804: 148 §, 14.2.1805: 204 §, 17.3.1806, 215 §; JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 25.5.1805.

47 JoMA, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Ja1 Rajatulliasiakirjat: tullinhoitaja Gabriel Fredrik Wirilanderin luettelo 23.2.1788; KA, Rantasalmen rajatullioikeus 1.4.1788 ja 10.4.1792.

48 *Åbo Tidning* 16.11.1805; Virrankoski 2005: 10, 15.

49 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 30.3.1814: 185 §.

Vuonna 1815 Kiteen varapastori Fredrik Johan Rosenbomin leski Anna Katarina Slottman velkoi Pentiltä 30 riksin summaa.⁵⁰ Vuonna 1819 Pentti taas velkoi Rasivaaran Joakim Neiglickilä 60 pankkiruplaa.⁵¹ Ensimmäisen vaimon kuoleman johdosta tehdyssä perunkirjoituksessa 30.4.1818 nettovarallisuus oli 965 pankkiruplaa ja talossa oli tuolloin 21 lehmää. Kuoli 12.11.1839 Rääkkylässä vesitautiin. – Puoliso 1) 12.6.1785 Liperissä *Kirsti Ihalainen*, s. n. 1765, k. 5.12.1817. Vanhemmat: talollinen Pekka Ihalainen (Hypönniemi 4, Liperin Oravisalo) ja Kaarina Sallinen. – Puoliso 2) piika *Vappu Keronen*, s. 3.4.1788 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä), muutti 7.6.1818 Rääkkylään, k. 12.1.1856 Rääkkylässä ruusuun. Vanhemmat: Eero Keronen ja Liisa Lappalainen (Hammaslahti 56).

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

1. *Liisa*, s. 1.5.1787, k. 25.12.1850 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) halvaukseen. – Puoliso talollisen poika *Juhana Makkonen*, s. 6.8.1778 Liperissä (Rääkkylässä) (Hypönniemi 14), muutti sieltä 28.2.1819 Kiihtelysvaaraan, kruununtorppari (sitten talollinen) Hammaslahti 88:ssa, kestikievari. Kuoli 1.6.1856 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä). Juhanan toinen puoliso oli Regiina Mujunen.

1. *Anna*, s. 12.1.1790, k. 5.3.1790 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

1. *Maria*, s. 6.4.1791, k. 4.11.1863 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) vanhuuteen. – Puoliso 23.8.1809 Kiteellä (Rääkkylässä) renki *Risto Tukiainen*, s. 5.8.1780, asui aluksi vävynä appensa luona, vuodesta 1817 kruununtorppari ja myöhemmin talollinen Hammaslahti 95:ssä, k. 4.11.1867 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä).

1. *Heikki*, s. 28.11.1794 (kaksonen), talollinen Varpasalossa, k. 1865. Taulu 9.

1. *Kaarina*, s. 28.11.1794 (kaksonen), k. 8.4.1796 Kiteellä (Rääkkylässä) hinkuyskään.

1. *Tahvo*, s. 11.3.1797, k. 1.6.1799 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

1. *Anna*, s. 20.6.1800, k. 14.4.1802 Kiteellä (Rääkkylässä) rokkoon.

1. *Pentti*, s. 11.7.1803, k. 1814.

1. *Anna*, s. 12.6.1806, k. 1811.

2. *Pentti*, s. 12.4.1818, mainitaan lastenkirjassa, k. pienenä.

2. *Anna*, s. 19.3.1819, k. 13.3.1880 Rääkkylässä pistokseen. – Puoliso 5.11.1838 Rääkkylässä talollinen *Heikki Makkonen* (Hypönniemi 14 ½), s. 27.5.1820 Liperissä (Rääkkylässä), muutti perheineen Savonrantaan 5.4.1866, mutta palasi ilman merkin-tää muuttokirjassa Hypönniemeen 11.8.1871, k. loisena 30.4.1888 Rääkkylässä.

2. *Eeva*, s. 1821, mainitaan lastenkirjassa, k. pienenä.

2. *Pentti*, s. 1824, k. 31.3.1825 Rääkkylässä tuhkarokkoon puolitoistavuotiaana.

2. *Juhana*, s. 20.6.1826, k. 8.8.1834 Rääkkylässä pistokseen.

2. *Eeva*, s. 29.7.1829, k. 29.4.1914 Savonrannalla. – Puoliso 26.11.1851 Rääkkylässä lampuodin poika *Paavo Karvinen* Kerimäeltä, s. 27.7.1820, lampuoti, lopulta torppari Savonrannan Lapinlahdella, k. 6.12.1886 Savonrannalla.

50 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 3.4.1815: 195 §.

51 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 5.10.1818: 403 §.

Taulu 9

VI **Heikki Hirvonen** (isä Pentti, taulu 8), s. 28.11.1794 kaksosena Kiteellä (Rääkkylässä). Isä Pentti pyysi korkean ikänsä vuoksi tilankatselmuksessa 18.6.1836 asumisoikeuden siirtoa Heikille sillä ehdolla, että Heikki huolehtisi vanhemmistaan ja sisaruksistaan. Heikki vastasi olevansa valmis tähän, mutta äitipuoli Vappu Keronen vastusti tilan luovutusta Heikille vanhempien elinaikana. Sai kuitenkin tilalle Varpasalo 2:n (Yläpiha) sijoituskirjan 25.2.1837 (perintötilaksi 17.3.1853). Tilalla oli vuonna 1837 asuinrakennus, jossa oli 14- ja 13-kyynäräiset tuvat, joiden välissä oli 10-kyynäräinen eteinen ja 13 x 9-kyynäräinen kamari (arvo yhteensä 155 hopearuplaa). Kaikkien rakennusten arvo oli 306 hopearuplaa.⁵² Testamenttasi 25.6.1860 Varpasalo 2:n (arvo 4000 mk) pojilleen Pentille ja Kallelle sekä 50 ruplaa molemmille tyttärilleen. Kuoli 20.10.1865 Rääkkylässä kuumeeseen. – Puoliso 18.7.1818 Liperissä (Rääkkylässä) *Anna Stiina Puhakka*, s. 15.4.1800 Liperissä (Rääkkylässä), k. 4.2.1850 Rääkkylässä vanhuuteen. Vanhemmat: talollinen Kalle Puhakka (Hypönniemi 11) ja Liisa Makkonen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Heikki, s. 1.7.1820, k. pienenä.

Pentti, s. 1.1.1823, sai todistuksen avioitumista varten Kerimäelle 16.6.1852. Peri Kalle-veljensä kanssa isältään Varpasalo 2:n, osti 26.1.1868 Kallen kanssa 23/27 Varpasalo 11:stä (2300 mk) Juhana Monoselta ja 26.1.1868 Pekka Monoselta 4/27 Varpasalo 11:stä (250 mk), osti veljensä Kallen osuuden yhteisiin tiloihin 20.8.1888. Osti Kallen kanssa 12.6.1865 Venturi 1:n puolikkaan Tuomas Toivaselta (1400 mk), myivät sen 26.1.1868 Juhana Monoselle (1600 mk), k. 19.2.1889 Rääkkylässä keuhkotautiin. Pentiltä ei jäänyt testamenttia ja pojat *Simo* ja *Tahvo* lunastivat muiden perillisten osuudet tiloihin 2 ja 11 (arvo 8000 mk). – Puoliso 11.9.1854 Rääkkylässä kolmas serkkunsa *Stiina Sofia Hirvonen*, s. 1832, myi 23.3.1893 osuutensa miehensä tiloista pojille *Simo* ja *Tahvo* eläkettä vastaan, k. 4.10.1898 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pentti Hirvonen (Nieminen 1) ja Kaarina Simonen (taulu 25).

Stiina Liisa, s. 6.10.1825, k. 20.12.1871 Rääkkylässä vesitautiin. – Puoliso 14.10.1855 Rääkkylässä talollinen *Tahvo Pippuri* (Varpasalo 3), s. 8.7.1827 Rääkkylässä, k. 26.1.1889. Tahvon toinen puoliso oli Mikko Hirvosen leski Kaarina Kinnunen (taulu 11).

Anna Maria, s. 11.9.1828, k. 1833.

Eeva, s. 13.3.1831, k. 1833.

Anna Maria, s. 22.5.1834, k. 29.3.1872 Rääkkylässä keuhkotautiin. – Puoliso 1853 talollinen, kirkonmies *Juhana Karppainen* (Heinoniemi 7, Vihtavaara), s. 23.4.1832 Rääkkylässä, k. 2.3.1911 Rääkkylässä. Juhanan toinen puoliso oli Stiina Toropainen.

Kalle, s. 26.3.1836, lautamies. Omisti veljensä Pentin kanssa Varpasalo 2:n ja 11:n, myi osuutensa 20.8.1888 Pentille. Osti 26.11.1888 puolikkaan Mulo 27:stä (4500 mk)

52 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba278 Anomusasiakirjat: 1837 H9.

Heikki Hirvosen perillisiltä Kaisa Loviisa Hiltuselta ja Anna Hirvoselta. Muutti Kiihtelysvaaraan 13.2.1889. Myi osuutensa Albakkalasta yhdessä toisen osakkaan, Jeremias Sallisen kanssa 14.11.1890 farmaseutti Algoth Oppmannille (kauppasumma yhteensä 24 000 mk). Osti 27.12.1890 Pekka Rostilta tilat Rasivaara 4 (½, Iro) ja 6 (½) (8000 mk). Kuoli 25.7.1906 Rääkkylässä. – Puoliso 10.11.1863 Rääkkylässä *Anna Maria Sallinen*, s. 13.1.1844, k. 8.6.1886 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Eero Sallinen (Rääkkylä 7) ja Liisa Hirvonen (taulu 24).

Eeva Stiina, s. 8.4.1839, k. 11.1.1844 Rääkkylässä tuhkarokkoon.

Taulu 10

V **Mikko Hirvonen** (isä Heikki, taulu 7), s. 18.4.1773 Kiteellä (Rääkkylässä). Osti asumisoikeuden tilaan Rääkkylä 2 ½ Antti Pitkäseltä 14.9.1806 ja tämän veljeltä Mikko Pitkäseltä 19.10.1806 (333 valtionvelkakonttorin riksiä, sijoituskirja 3.11.1809),⁵³ piti kestikievaria. Kuoli 1.12.1845 Rääkkylässä kovaan kuumeeseen. – Puoliso 25.6.1795 Kiteellä (Rääkkylässä) *Susanna Pippuri*, s. 13.2.1777 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 15.9.1850 Rääkkylässä vesitautiin, hoiti talon isännöyttä 1845–1850. Vanhemmat: talollinen Hannu Pippuri (Varpasalo vanha 2 ½) ja Anna Halonen.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Liisa, s. 24.12.1797, k. 1817. – Puoliso 1815 talollinen *Antti Pekka Makkonen* (Oravialo 7 ¼), s. 9.4.1797 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 19.4.1863 Rääkkylässä kuumeeseen. Antti Makkosen toinen puoliso oli Liisa Suomalainen.

Anna Maria, s. 5.10.1799, k. 3.11.1870 Rääkkylässä vesitautiin. – Puoliso talollinen *Juhana Kinnunen* (Rääkkylä 1 1/6), s. 28.12.1797 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 14.6.1862 Rääkkylässä vesitautiin.

Heikki, s. 20.2.1802, talollinen Rääkkylässä, k. 1870. Taulu 11.

Eeva, s. 4.3.1805, k. 5.4.1884 Tohmajärvellä lavantautiin. – Puoliso 20.10.1825 Rääkkylässä torppari *Tahvo Mononen* Savonrannan Ruokojärveltä, s. 1799, muutti perheineen Tohmajärvelle 29.9.1838, talollinen Akkala 6:n puolikkaalla (uusi 7), k. 20.1.1866 Tohmajärvellä pistokseen.

Maria, s. 30.8.1808, k. 17.5.1854 Rääkkylässä kuumeeseen. – Puoliso 24.6.1829 Rääkkylässä talollisen poika *Matti Ilvonen* (Haapasalmi 6), s. 15.9.1802 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 19.7.1867 Rääkkylässä pakotetuttiin.

Stiina, s. 23.3.1811, k. 1816.

Juhana, s. 2.6.1816, torppari Rääkkylässä, k. 1883. Taulu 12.

53 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 7.8.1807; Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba1 Anomusasiain diaari 2.11.1809 H64.

Pentti, s. 4.10.1818, muutti Pietariin 18.5.1839 (yhdessä Pentti-serkkunsa kanssa), tuli takaisin 1840, mainitaan rippikirjassa isänsä ja veljensä taloudessa 1841–1849 ja loisena 1850 Rääkkylän kylässä. Ei mainita enää seuraavassa rippikirjassa, mutta mainitaan henkikirjoissa Heikki-veljensä luona vuoteen 1859. Kuoli 11.4.1859 Rääkkylässä kuumeeseen ”30-vuotiaana”. Naimaton.

Liisa, s. 3.8.1821, k. 1823.

Stiina, s. 2.4.1824, k. 18.4.1847 Rääkkylässä korkeaan kuumeeseen.

Taulu 11

VI **Heikki Hirvonen** (isä Mikko, taulu 10), s. 20.2.1802 Kiteellä (Rääkkylässä). Tilan katselmuksessa 1852 todettiin, että veljet Juhana ja Pentti olivat saaneet korvauksen ja lähteneet Heikin talosta. Tilan rakennusten yhteisarvo oli 251 hopearuplaa, josta asuinrakennuksen (kaksi pirttiä ja kamari) osuus oli 75 hopearuplaa. Sai Rääkkylä 2:n puolikkaalle sijoituskirjan 10.12.1855.⁵⁴ Kuoli 15.8.1870 Rääkkylässä verensyöksyyn. – Puoliso 1) 10.2.1824 Tohmajärvellä *Maria Hammar*, s. 14.10.1798 Tohmajärvellä, josta muutti Rääkkylään 28.11.1824, k. 4.6.1832 Rääkkylässä ankaraan kuumeeseen. Vanhemmat: talollinen Yrjö Hammar (Kemie 2 ½) ja Silja Hukka. – Puoliso 2) 12.4.1833 Rääkkylässä *Liisa Hirvonen*, s. 3.5.1810, k. 9.5.1886 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen. Vanhemmat: talollinen Pekka Hirvonen (Haapasalmi 7) ja Maria Ignatius.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

1. *Susanna Albertiina*, s. 2.1.1825, k. 1832.

1. *Anna*, s. 13.4.1827, mainitaan lastenkirjassa, k. pienenä.

1. *Anna Riitta*, s. 16.5.1830, luovutti tilanosuutensa langolleen Antti Pitkäselle, joka oli luvannut pitää häntä puoli vuotta vuosittain ruoassa ja lämpimässä. Vaati 1889 Antilta puolta tilanosuuden hinnasta. Oikeus hylkäsi vaatimuksen, koska Anna Riitta ei voinut näyttää toteen Antin luvanneen mitään erityistä eläkettä.⁵⁵ Kuoli 20.1.1897 Rääkkylässä mahatautiin ja vanhuuteen. Naimaton.

1. *Mikko*, s. 14.3.1832, k. pienenä.

2. *Mikko*, s. 6.6.1834, k. ilmeisesti 28.12.1834 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

2. *Susanna*, s. 21.1.1836, muutti 20.9.1909 Viipurin maaseurakuntaan, k. 25.4.1916 siellä. – Puoliso 1) 16.10.1861 Rääkkylässä suntio *Joakim Kaksonen* Rääkkylästä, s. 23.3.1824 Rääkkylässä, k. 21.12.1864 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 2) 6.4.1874 Rääkkylässä *Antti Pitkänen*, s. 23.4.1842 Rääkkylässä, omisti vaimonsa kanssa neljän-

54 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba502 Anomusasiakirjat: 1853 H68.

55 JoMA, Rääkkylän käräjät, ilmoitusasiain pöytäkirja 8.5.1889: 19 §.

neksen Rääkkylä 2:sta, myivät tilan 17.11.1891 Elias Hirvoselle (2000 mk), k. 12.4.1905 Rääkkylässä.

2. *Mikko*, s. 24.5.1838, k. 24.6.1868 Rääkkylässä keuhkotautiin. – Puoliso 27.4.1862 Rääkkylässä kappalaispuustellin piika *Kaarina Kinnunen*, s. 23.1.1842 Rääkkylässä, k. 1.8.1929 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Juhana Kinnunen (Rääkkylä 1) ja Anna Makkonen. Kaarinan toinen puoliso oli talollinen Tahvo Pippuri (Varpasalo 3).

2. *Maria*, s. 7.2.1841, k. 21.4.1856 Rääkkylässä punatautiin.

2. *Pentti*, s. 13.1.1844, k. 8.12.1863 Rääkkylässä lavantautiin. Naimaton.

2. *Liisa*, s. 9.7.1847, k. 26.11.1881 Rääkkylässä. – Puoliso 8.10.1867 Rääkkylässä talollinen, lautamies *Juhana Asikainen*, asui Pötsönlahdessa, Hypönniemessä ja Rääkkylän kylässä, s. 14.4.1839 Rääkkylässä. Juhanan toinen puoliso oli Hilda Liisa Asikainen.

Taulu 12

VI **Juhana Hirvonen** (isä Mikko, taulu 10), s. 2.6.1816, torppari Rääkkylä 2:ssa vuodesta 1850, k. 30.12.1883 Rääkkylässä vatsatautiin. – Puoliso 24.11.1835 Rääkkylässä kappalaispuustellin piika *Riikka (Henrika) Turunen*,⁵⁶ s. (a.n.) 14.2.1819 Nurmeksessa, josta muutti Rääkkylään 20.8.1832, k. 26.4.1858 Rääkkylässä lapsivuoteeseen. Sigrid Turusen tytär.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Mikko, s. 23.10.1836, k. 6.11.1836 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

Susanna, s. 21.10.1837, k. 2.12.1852 Rääkkylässä punatautiin.

Anna Maria, s. 2.6.1840, muutti 15.4.1857 Liperin Konttilansalmelle, jossa oli Isak Snellmanin piikana. Muutti Joensuuhun 21.12.1860 ja edelleen Tohmajärvelle 27.2.1864, k. 3.6.1866 Tohmajärvellä rokkoon. – Puoliso 2.3.1866 Tohmajärvellä silta-vouti *Mikko Gröhnberg*, s. 24.8.1835, toimi myöhemmin päällysmiehenä ja asianajajana, k. 1.2.1909 Värtsilässä. Mikon toinen puoliso oli Maria Ohtonen.

Eeva Stiina, s. 15.12.1842, k. 25.7.1882 Rääkkylässä pöhöön. – Puoliso 26.2.1871 Rääkkylässä mökkiläinen *Pekka Kettunen*, s. 24.4.1849, k. 4.9.1911 Rääkkylässä. Pekan toinen puoliso oli Ulla Loviisa Malinen ja kolmas puoliso Vilhelmiina Tukiainen.

Liisa Sofia, s. 7.5.1845, k. 24.11.1852 Rääkkylässä punatautiin.

Simo, s. 5.12.1847, vuosien 1868–1880 lastenkirjassa maininta siirrosta rippikirjaan, josta ei kuitenkaan löydy.

Heikki, s. 30.4.1850, k. 15.6.1851 Rääkkylässä hinkuuskään.

Elias, s. 29.9.1852, k. 18.4.1857 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

Amanda Henrika, s. 14.1.1856, k. 18.4.1857 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

56 Rääkkylän rippikirjassa Riikka (Henrika) Turusen nimi on virheellisesti Fredrika.

Taulu 13

V **Heikki Hirvonen** (isä Heikki, taulu 7), s. 11.3.1776 Kiteellä (Rääkkylässä). Ilmeisesti se Heikki Hirvonen, joka osti vuonna 1805 asumisoikeuden tilaan Varpasalo 5 ½ Antti Laukkasen perillisiltä (77 valtionvelkakonttorin riksiä), mutta kauppa peruuntui.⁵⁷ Osti 10.3.1808 asumisoikeuden tilaan Varpasalo 5 ½ Pekka Makkoselta (150 riksiä, sijoituskirja 3.11.1810), myi koko tilan 27.3.1817 Petri Päiviselle (833 pankkiruplaa).⁵⁸ Osti 18.3.1811 puolet Oravisalo 10:stä langoiltaan Aapo ja Pentti Vanniselta (333 riksiä valtionvelkakonttorin seteleitä),⁵⁹ käräjäi seuraavina vuosina lukuisia kertoja lankonsa Aapo Vannisen kanssa.⁶⁰ Maaherran 1816 vahvistamassa tilanjaossa sovittiin, että Heikki Hirvosen puolisko tilasta muutetaan 10 vuoden sisällä toiseen paikkaan.⁶¹ Kuoli 23.4.1824 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 1) 29.5.1798 Kiteellä (Rääkkylässä) *Maria Hirvonen*, s. 6.4.1780 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 19.3.1803 Kiteellä (Rääkkylässä) lapsivuoteeseen. Vanhemmat: talollinen Pekka Hirvonen (Kiesvaara 2) ja Anna Stranden. – Puoliso 2) 9.10.1803 Kiteellä (Rääkkylässä) *Kirsti Holopainen*, s. n. 1779, k. 9.8.1805 Kiteellä (Rääkkylässä) vesitautiin. Vanhemmat: talollinen Antti Holopainen (Varpasalo 7) ja Silja Immonen. – Puoliso 3) *Maria Vanninen*, s. 26.3.1786 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 19.4.1824 Rääkkylässä lavantautiin. Vanhemmat: talollinen Pentti Vanninen (Oravisalon Vannila 10) ja Kirsti Karhu.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

1. *Liisa*, s. 28.10.1800, sai kasvaimen oikeaan olkapäähänsä, k. ruotuvaivaisena 18.2.1867 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso (ennen vuotta 1825) loinen, sittemmin torppari *Pekka Malinen*, s. 20.9.1795 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 28.3.1847 Rääkkylässä halvaukseen.

2. *Heikki*, s. 3.6.1804, talollinen Oravisalo 10:n puolikkaalla 1828–1829, k. 16.4.1829 Rääkkylässä keuhkotautiin.

3. *Pentti*, s. 1.8.1808, talollinen Oravisalossa, k. 1868. Taulu 14.

3. *Simo*, s. 1810, renki, k. 1853. Taulu 15.

3. *Stiina Loviisa*, s. 1813, piika, k. 3.10.1860 Rääkkylässä halvaukseen. – Puoliso 23.9.1838 Rääkkylässä renki *Juhana Mikkonen* Oravisalosta, s. 19.7.1815 Liperissä,

57 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:12 Katselmuspöytäkirjat: 29.7.1815.

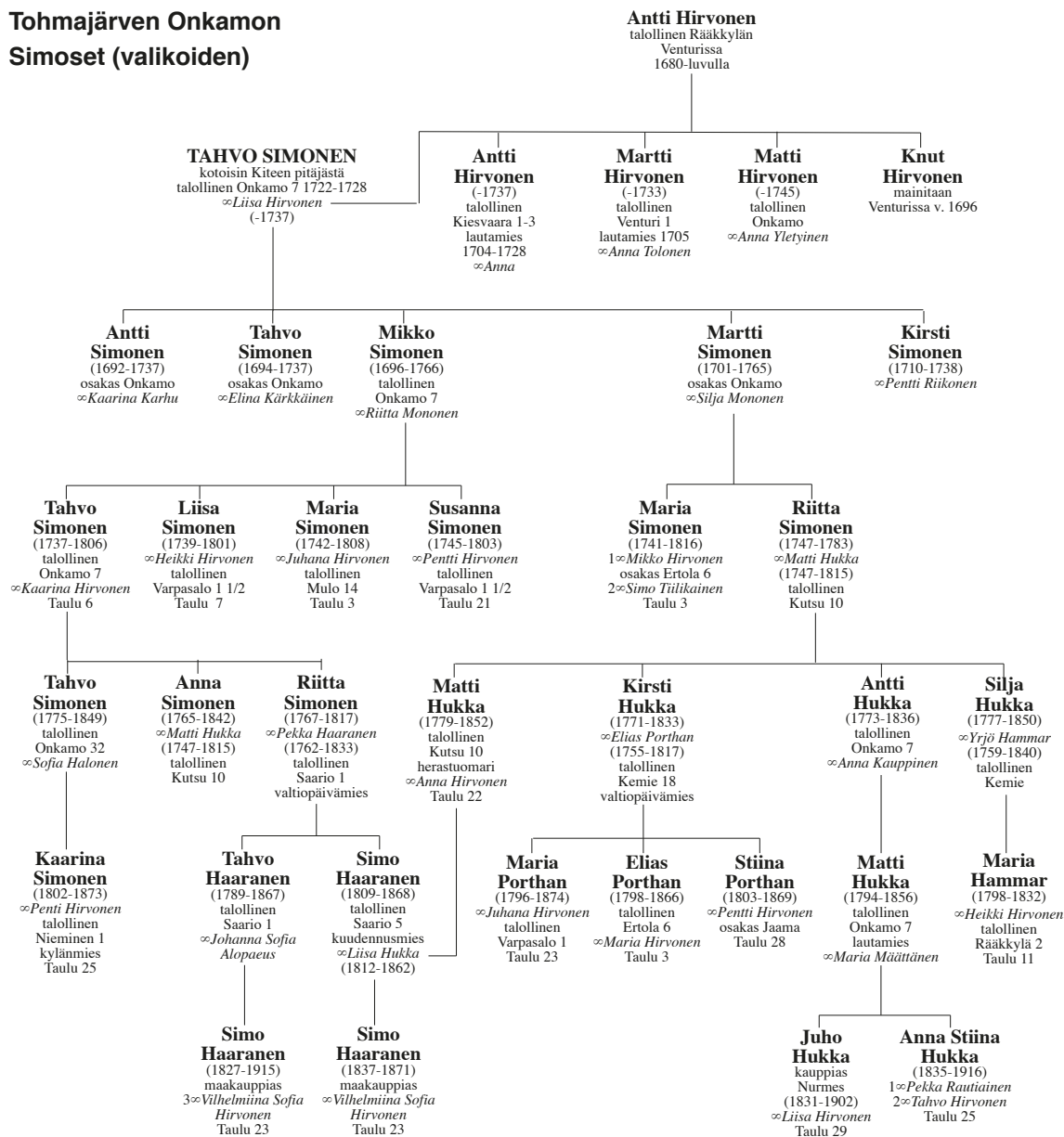
58 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:10 Katselmuspöytäkirjat: 12.9.1809, Cb:11 Katselmuspöytäkirjat: 18.7.1817; Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba2 Anomusasiain diaari 17.9.1810 H80.

59 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:10 Katselmuspöytäkirjat: 14.9.1814.

60 Kimanen 2008: 81.

61 Kimanen 2008: 188.

Tohmajärven Onkamon
Simoset (valikoiden)

oli torpparina Oravisalossa, vuodesta 1858 lampuoti Jaama 1:ssä, hirttäytyi 17.1.1863 Rääkkylässä.

3. *Juhana*, s. 21.6.1816, talollinen Oravisalossa, k. 1877. Taulu 16.

3. *Inkeri Karoliina*, s. 18.1.1819 (kaksonen), mainitaan lastenkirjassa, k. pienenä.

3. *Ulla Maria*, s. 18.1.1819 (kaksonen), piika, k. 3.7.1860 Rääkkylässä pakotetustiin. – Puoliso 7.11.1847 Rääkkylässä torppari *Pekka Pykäläinen* Oravisalosta, s. 16.2.1818, k. 11.2.1890 Rääkkylässä. Pekan toinen puoliso oli Maija Liisa Kähkönen, kolmas puoliso Maija Stiina Räsänen.

3. *Eeva Liisa*, s. 18.10.1823, muutti Varpasaloon 1840, sitten takaisin Oravisaloon. Muutti Liperin Hernevaaraan 12.7.1866, palasi Rääkkylään 19.9.1869, hukkuu 4.7.1887 Rääkkylässä. – Puoliso 1) 9.12.1855 Rääkkylässä torppari *Jaakko Päivinen* (Jaama 5), s. 24.12.1826 Rääkkylässä, k. 22.1.1858 Rääkkylässä. – Puoliso 2) 14.8.1864 Rääkkylässä Maria Lappalaisen leski, torppari *Pekka Hyttinen* Hernevaarasta, s. (a.n.) 26.4.1822 Liperissä (Rääkkylässä), k. 4.10.1867 Liperissä (Rääkkylässä). – Puoliso 3) 24.10.1869 Rääkkylässä Liisa Monosen leski, loinen *Lauri Karhu*, s. 9.10.1798 Heinävedellä, k. 26.10.1876 Rääkkylässä.

Taulu 14

VI **Pentti Hirvonen** (isä Heikki, taulu 13), s. 1.8.1808 Kiteellä (Rääkkylässä), asui yhdessä veljiensä kanssa Oravisalo 10:n puolikkaalla, mainitaan isäntänä 1829–1832. Myi osuutensa 26.1.1833 yhdessä Simo-veljen kanssa (yhteensä ⅓ tilasta) Pekka ja Olli Kinnuselle (1160 pankkiruplaa). Juhana-veli valitti osuuksien myynnistä ja senaatti määräsi 28.11.1840 kaupan purettavaksi ja summan palautettavaksi Kinnusille.⁶² Sitten torppari Oravisalo 10:ssä 1841–1844. Mylläri Venturissa 1844–1847, loinen Rääkkylässä 1847–1848, muutti 1848 takaisin Oravisaloon. ”Uskotaan kuolleen 1868 Viipurissa.” – Puoliso 1) 28.3.1826 Liperissä *Eeva Leppänen*, s. 27.2.1805 Liperissä, k. 5.5.1846 Rääkkylässä pistokseen. Vanhemmat: yhtiömies Lauri Leppänen (Huurnilanranta 20) ja Liisa Karttunen. – Puoliso 2) 16.6.1847 Rääkkylässä *Anna Stiina Hirvonen*, s. 20.3.1826 Rääkkylässä, k. 5.5.1859 Rääkkylässä keuhkotautiin. Vanhemmat: talollinen Juhana Hirvonen Rääkkylästä (sitten Oravisalo 10) ja Regiina Mononen. – Puoliso 3) 28.10.1861 Rääkkylässä Pekka Laasosen leski *Anna Liisa Päivinen*, s. 16.4.1824 Rääkkylässä, kävi ripillä Rääkkylässä vielä 7.7.1867, 1860-luvun rippikirjassa mainitaan kuolleeksi. Vanhemmat: talollinen Petri Päivinen (Varpasalo 5) ja Maria Päivinen.

62 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba277 Anomusasiakirjat: 1837 H8.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

2. *Maria*, s. 5.8.1848, k. 25.11.1848 Rääkkylässä kovaan kuumeeseen.
2. *Juhana Heikki*, s. 30.4.1850, k. 15.6.1850.
2. *Anna Liisa*, s. 15.6.1851, k. 15.5.1853.
3. *Juhana*, s. 23.6.1862, lastenkirjan mukaan ”uskotaan olevan kuollut”.
3. *Kalle*, s. 2.2.1865, k. 16.3.1868 Rääkkylässä pakotetautiin.

Pentti Hirvonen menehtyi perheineen 1867–1868 nälkävuosina.

Taulu 15

VI **Simo Hirvonen** (isä Heikki, taulu 13), s. 1810, asui aluksi osakkaana Oravisalo 10:n puolikkaalla ja oli myymässä osuuttaan veljensä Pentin kanssa Pekka ja Olli Kinnuselle, mutta senaatti määräsi kaupan purettavaksi. Sitten renki ja loinen Oravisalossa, k. 15.5.1853 Rääkkylässä kuumeeseen. – Puoliso 1) 27.10.1836 Rääkkylässä *Stiina Nissinen*, s. 2.2.1806 Rääkkylässä, k. 26.12.1838 Rääkkylässä keuhkotautiin. Vanhemmat: lampuoti Samuli Nissinen (Rääkkylä 11) ja Maria Ikonen. – Puoliso 2) 6.7.1846 Rääkkylässä piika *Maria Lehvonen*, s. 18.9.1813, hänellä mainitaan olleen huono kuulo ja näkö, k. 23.3.1864 Rääkkylässä lavantautiin. Vanhemmat: loinen Tuomas Lehvonen ja Maria Karvinen Varpasalosta.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

1. *Juhana*, s. 16.6.1838, muonarenki Oravisalossa, sitten mökkiläinen Rasivaara 9:ssä, asui vuodesta 1884 Rasivaara 13:ssa, osti 1/18 osaa Rasivaara 13:sta. Olli Pakariselta 23.1.1889 (400 mk), k. 16.10.1901 Rääkkylässä. – Puoliso 21.9.1862 Rääkkylässä *Liisa Pakarinen* s. 4.2.1841 Rääkkylässä, k. 17.3.1901 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pekka Pakarinen (Rasivaara 9) ja Susanna Lievonen.
2. *Heikki*, s. 24.3.1847, k. 12.4.1848 Rääkkylässä kovaan kuumeeseen.
2. *Maija Liisa*, s. 1.3.1849, k. 21.1.1851 Rääkkylässä vatsatautiin.
2. *Pentti*, s. 27.10.1851, k. 22.2.1853 Rääkkylässä pakotetautiin.

Taulu 16

VI **Juhana Hirvonen** (isä Heikki, taulu 13), s. 21.6.1816. Oli kihloissa Anna Stiina Leskisen (s. 23.10.1819) kanssa, joka muutti Juhanan luo. He kävivät yhdessä ripillä 14.9.1834, mutta erosivat pian ja Anna Stiina muutti Tohmajärvelle. Juhana asui yhtiössä veljiensä kanssa Oravisalo 10:n puolikkaalla (Hirvola/Kuuntelus). Valitti 23.10.1833 veljiensä Pentin ja Simon osuuden myynnistä. Senaatti purki kaupan 28.11.1840 ja

Juhana sai tilalle Oravisalo 10:n puolikkaalle sijoituskirjan 3.8.1847⁶³ (perintötilaksi 29.7.1858). Myi tilan 30.3.1863 Heikki Hirvoselle (960 markkaa). Ilmeisesti se Juhana H., joka osti 3/32 Oravisalo 9:stä Heikki Pitkäseltä 8.6.1863 (240 hopearuplaa) ja myi sen 25.6.1864 Juhana Laasoselle (sama hinta), k. 6.2.1877 Rääkkylässä halvaukseen. – Puoliso 2.11.1844 Rääkkylässä lankonsa sisar, piika *Liisa Mikkonen*, s. 26.8.1812 (ei 16.8.1822), oli tullut ennen avioitumistaan Oravisaloon lankonsa Pentti Turusen taloon, k. 10.4.1886 Rääkkylässä vanhuuteen. Vanhemmat: talollinen Mikko Mikkonen (Liperinsalo 14) ja Eeva Matilainen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Juhana, s. (a.n.) 17.5.1844, asui lampuotina Oravisalo 10:ssä, k. 21.3.1887 Rääkkylässä keuhkotautiin. – Puoliso 7.8.1870 Rääkkylässä *Maria Rautiainen*, s. 22.3.1847 Liperissä (Rääkkylässä), k. 9.5.1920 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Olli Rautiainen (Oravisalo 10) ja Stiina Hyttinen.

Eeva Maria, s. 1.1.1846, k. 22.2.1904 Rääkkylässä. – Puoliso 8.9.1872 Rääkkylässä lampuoti *Pekka Rautiainen* (Jaama 1), s. 17.1.1850, muutti 1880 lampuodiksi Oravilahti 7:ään, ja sitten Täitimänniemi 5:een, muutti perheineen 9.3.1896 Kiteelle lampuodiksi Haarajärvi 1:een, ja palasi Rääkkylään 15.9.1899, lampuoti Rasivaara 16:ssa, k. 3.11.1918 Rääkkylässä. Rautiaisen toinen puoliso oli Iida Maria Harinen.

Anna Stiina, s. 12.1.1848, asui loisena Oravisalossa, k. 1.4.1912 Rääkkylässä. Naimaton.

Liisa, s. 17.7.1849, k. 21.2.1865 Rääkkylässä keuhkotautiin.

Heikki, s. 27.7.1851, muutti 1881 Joensuuhun, k. 25.8.1902 Joensuussa. – Puoliso 12.6.1880 Joensuussa *Kaisa Karvinen*, s. 15.1.1852 Kiihtelysvaarassa, k. 3.4.1933 Joensuussa. Vanhemmat: torppari Mikko Karvinen ja Kaarina Tolvanen Hammaslahdesta.

Pentti, s. 19.12.1853, asui vävynä Oravisalo 10:ssä, k. 3.2.1919 Rääkkylässä. – Puoliso 30.5.1875 Rääkkylässä *Anna Riitta Flinck*, s. 25.3.1856 ilmeisesti Liperissä, k. 23.8.1925 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Paavo Flinck (Oravisalo 10) ja Maija Stiina Sallinen.

Taulu 17

V **Antti Hirvonen** (isä Heikki, taulu 7), s. 8.8.1782 Kiteellä (Rääkkylässä), asui yhtiömiehenä veljensä Pentin taloudessa Varpasalo 2:ssa, k. 8.5.1819. – Puoliso 2.7.1809 Kiteellä (Rääkkylässä) *Susanna Kinnunen*, s. 12.9.1788 Kiteellä (Savonrannalla), k. 28.3.1871 Savonrannalla pöhöön. Vanhemmat: torppari Sakarias Kinnunen Savonrannan Säimenestä ja Maria Härkönen. Susannan toinen puoliso oli renki Mikko

63 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba277 Anomusasiakirjat: 1837 H8.

Jääskeläinen Oravisalosta. Mikko muutti perheineen 1828 Savonrannan Lapinlahteen, jossa oli torpparina.

Antin pienenä orvoksi jääneet lapset asuivat aluksi setänsä Pentti Hirvosen isännöimässä talossa. Tilankatselmuksessa 18.6.1836 lapsia edusti vanhin poika Heikki, joka vaati isänsä osuutena lapsille talosta yhteensä 1500 pankkiruplaa. Pentti tarjosi 1000 pankkiruplaa, jonka Heikki hyväksyi, jos heille annettaisiin lisäksi puolet saman vuoden sadosta.⁶⁴

VI Lapsia (s. Rääkkylässä):

Maija Liisa, s. 1.4.1810, kävi vielä ripillä 20.7.1856, k. pian tämän jälkeen. – Puoliso 3.9.1837 Rääkkylässä renki *Pekka Kinnunen* Varpasalosta, s. 16.4.1812, asuivat Varpasalossa, muuttivat 17.3.1842 Kerimäen (Savonrannan) Säimeneen, jossa Pekka oli torpparina ja lampuotina, k. leskimiehenä 3.1.1859 Kerimäellä (Savonrannalla).

Heikki, s. 20.3.1812, talollinen Muljulassa, k. 1866. Taulu 18.

Juhana, s. 28.3.1815, talollinen Hypönniemessä, k. 1895. Taulu 19.

Pentti, s. 18.4.1818, siltavouti, k. 1873. Taulu 20.

Taulu 18

VI Heikki Hirvonen (isä Antti, taulu 17), s. 20.3.1812, muutti Kiteelle 13.5.1836. Asui kotivävyinä (*hemmåg*) vaimonsa kotona Muljula 1:ssä (Vanhahovi), 16.10.1856 osti 1/18 Muljula 1:stä August Johnssonilta (1500 hopearuplaa), vuodesta 1860 talollinen Muljula 3:n puolikkaalla (Saareke) (perintötilaksi 17.12.1859). Lautamies vuodesta 1850, k. 25.9.1866 Kiteellä halvaukseen. – Puoliso 29.9.1835 Taipaleen ortodoksisessa seurakunnassa (Kiteellä) *Sofia Leskinen*, s. 10.9.1819 Taipaleen seurakunnassa (Kiteellä), k. 1868. Vanhemmat: talollinen Iivana Leskinen (Muljula 1) ja Anna Päivinen.

VII Lapsia (s. Kiteellä):

Maria Liisa, s. 27.9.1836, k. 24.5.1899 Kiteellä. – Puoliso 23.12.1858 Kiteellä maalarinkisälli *Matti Ilvonen*, s. 11.6.1834, muutti Rääkkylästä Muljulaan 25.1.1858, k. 5.5.1859 Kiteellä. – Puoliso 2) 17.6.1860 Kiteellä torpparin poika *Juhana Muttonen* Muljulasta, s. 11.10.1838 Kiteellä, k. 25.9.1895 Kiteellä.

Heikki Juhana, s. 30.12.1838, loinen Muljulassa, k. 23.5.1876 Kiteellä keuhkotautiin. – Puoliso 1) 5.12.1869 Kiteellä piika *Anna Valkonen* Päätyeeltä, s. (a.n.) 10.6.1846 Kiteellä, k. 9.10.1874 Kiteellä. Vanhemmat: loinen Antti Valkonen ja Anna Kaisa Turunen Haarajärveltä. – Puoliso 2) 11.7.1875 piika *Eeva Rahunen* Muljulasta, s. 3.11.1849 Kiteellä, k. 26.12.1934 Kiteellä. Vanhemmat: torppari Matti Rahunen ja Liisa Savolainen Niinikumusta. Eevan toinen puoliso oli renki Heikki Malinen.

64 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba278 Anomusasiakirjat: 1837 H9.

Elias, s. 25.12.1840, muutti 9.6.1872 Viipurin maaseurakuntaan, jossa oli renkinä Pietilän kartanossa, muutti Viipurin kaupunkiseurakuntaan 1874. – Puoliso 21.7.1872 Viipurin maaseurakunnassa *Vilhelmiina Israelintytär*, s. 9.1.1842 Orimattilassa.

Mikko, s. 30.9.1842, torppari Muljulassa, k. 30.1.1908 Kiteellä. – Puoliso 5.12.1869 Kiteellä *Stiina Liisa Karvonen*, s. (a.n.) 15.3.1848 Kiteellä, k. 5.9.1916 Ruokolahdella. Anna Karvosen tytär Ruppovaarasta.

Simo, s. 15.3.1845, renki Päätyeen Kytänniemessä, muutti 25.3.1870 Viipuriin, k. 5.9.1907 Viipurin maaseurakunnassa. – Puoliso 1) 6.8.1871 Viipurin tuomiokirkkoseurakunnassa *Sofia Matintytär Kekolahti*, s. 1848, muutti Viipurin tuomiokirkkoseurakuntaan 28.9.1868. – Puoliso 2) 21.8.1887 Viipurin tuomiokirkkoseurakunnassa *Katriina Tuomaantytär Turunen*, s. 24.4.1848.

Anna Sofia, s. 29.5.1847, k. 3.7.1868 Kiteellä lapsivuoteeseen. – Puoliso 3.6.1866 Kiteellä mökkiläinen *Juhana Ellonen* Hammaskalliosta, s. 3.5.1840 Kiteellä, k. 22.4.1917 Kiteellä. Ellosen toinen puoliso oli Maria Hynnelin.

Vilhelmiina, s. 15.3.1849, piika, k. 22.6.1920 Kiteellä. – Puoliso 6.8.1876 Kiteellä Leena Leinikan leski, mökkiläinen *Juhana Rokkanen* (Muljula 2), s. 10.9.1843, k. 12.1.1883 Kiteellä hengenahdistukseen.

Pentti, s. 18.3.1851, renki Päätyeen Kytänniemessä, rippikirjassa maininta ”oleskellut poissa 10 v”. Muutti Joensuuhun 3.7.1888, k. 11.12.1925 Joensuussa. – Puoliso *Susanna Silvennoinen*, s. 11.10.1849 Kontiolahdella, k. 25.8.1916 Joensuussa. Vanhemmat: torppari Heikki Silvennoinen ja Anna Surakka Selkiestä.

Iida Leena, s. 2.9.1853, piika Potoskavaarassa, Kantosyrjässä, Jaakkimassa ja Matkaselässä, siirretty 12.8.1919 Ruskealaan, k. 28.3.1938 Ruskealassa. – Puoliso 1.8.1878 Kiteellä renki *Heikki Koistinen*, s. 28.11.1852 Kiteellä, k. 29.9.1917 Kiteellä.

Eeva Stiina, s. 1.7.1856, k. 20.8.1857 Kiteellä ankaraan kuumeeseen.

Josefiina, s. 21.11.1858, k. 6.8.1868 Kiteellä lavantautiin.

Taulu 19

VI **Juhana Hirvonen** (isä Antti, taulu 17), s. 23.8.1815, loinen, sitten torppari Varpasalossa. Osti 15.4.1872 Hypönniemi (Liperin Oravisalo) 14:n (Leskelä) Antti Luostarielta. Myi vaimonsa kanssa tilan 29.1.1890 pojilleen Juholle ja Pentille. Kauppasumma 1500 markkaa kuitattiin sillä ehdolla, että vanhemmat ja tytär Eeva saisivat ”pitää ruoan ja vaatteen puolesta hoitaa kuolemaan asti ja kunnialla hautaan saattaa”. Kuoli 23.4.1895 Rääkkylässä halvaukseen. – Puoliso 31.5.1840 *Anna Tiilikainen*, s. 11.5.1820, oli ennen avioitumistaan piikana Varpasalon Alapihassa, k. 21.3.1893 Rääkkylässä ahdistukseen. Vanhemmat: talollinen Lauri Tiilikainen (Oravilahti 10) ja Anna Saukkonen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Anna Maria, s. 5.2.1841, k. 22.3.1905 Rääkkylässä. – Puoliso 11.2.1866 Rääkkylässä torppari *Juhana Hirvonen*, s. 11.4.1840 Rääkkylässä, toimi myös suutarina ja suntiona,

k. 28.1.1920 Rääkkylässä.

Eeva Stiina, s. 12.8.1843, muutti Pentti-veljensä luokse, k. 16.4.1913 Rääkkylässä. Naimaton.

Susanna Vilhelmiina, s. 19.9.1845, k. 9.5.1917 Rääkkylässä. – Puoliso 1.11.1871 talollinen *Olli Karhu* (Varpasalo 8), s. 26.11.1825 Rääkkylässä, k. 28.1.1878 Rääkkylässä.

Juho, s. 29.9.1848, talollinen Hypönniemi 14:ssä (Leskelä), k. 7.4.1915 Rääkkylässä. – Puoliso 11.7.1875 Rääkkylässä *Anna Hirvonen*, s. 5.10.1856, k. 2.9.1916 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pekka Hirvonen (Varpasalo 10) ja Eeva Mononen. Taulu 38.

Iida Eliisa, s. 10.10.1852, k. 12.8.1929 Rääkkylässä. – Puoliso 28.2.1872 Rääkkylässä talollinen *Juho Hirvonen* (Varpasalo 10), s. 2.6.1847 Rääkkylässä, k. 24.12.1918 Rääkkylässä. Taulu 38.

Mariana, s. 12.2.1857, muutti Savonrantaan 12.3.1880, muutti 10.7.1930 Rääkkylään. – Puoliso 6.7.1879 Rääkkylässä mylläri *Mikko Konttinen* Vuokalan sahalta Savonrannalta, s. 3.7.1851, k. 26.10.1929 Savonrannalla.

Pentti, s. 27.6.1860, osti 31.8.1894 kauppias Elias Hirvoselta kolmanneksen Hypönniemi 25:stä (1200 mk), k. 23.12.1935 Rääkkylässä. – Puoliso 20.6.1881 Rääkkylässä *Eeva Stiina Hirvonen*, s. 1.8.1861 Rääkkylässä, k. 20.4.1936 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pekka Hirvonen (Varpasalo 10) ja Eeva Mononen. Taulu 38.

Mikko, s. 10.4.1862, osti 10.9.1897 Paavo Luostariselta puolet Hypönniemi 15:stä (1700 mk), k. 21.8.1939 Rääkkylässä. – Puoliso 25.5.1885 Rääkkylässä *Anna Maria Luostarinen*, s. 4.11.1867 Liperissä (Rääkkylässä), k. 20.12.1937 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Paavo Luostarinen (Hypönniemi 15) ja Leena Maria Kurki.

Taulu 20

VI **Pentti Hirvonen** (isä Antti, taulu 17), s. 18.4.1818 Rääkkylässä,⁶⁵ sai muuttotodistuksen Helsinkiin 3.3.1834, tuli sitten takaisin. Renki setänsä Mikon talossa Rääkkylä 2 vuonna 1839, muutti Pietariin (yhdessä serkkunsa Pentti kanssa) 18.5.1839. Käkisalmen siltavouti, asui Käkisalmissa 1847–1850 talossa 93 ja vuonna 1851 talossa 126. Muutti 2.6.1852 Kiteelle. Asui 1850-luvun alussa Kiteen Päätyellä, vuodesta 1858 Heikki-veljensä luona Muljulassa. Muutti työmieheksi Pietariin 10.5.1858. Palasi Kiteelle ja sitten Rääkkylään 29.6.1869, muutti Kiteelle 11.6.1873 lankonsa Weberin taloon Kiteen Haapalahti 14 (uusi 16). Kuoli 16.7.1873 Kiteellä hengenahdistukseen. – Puoliso 4.3.1847 Tohmajärvellä *Helena Antoinette Weber*, s. 29.1.1829 Kiteellä, k. 23.11.1875

65 Pentille on Käkisalmen ja Kiteen rippikirjoihin merkitty virheellinen syntymäaika 11.6.1821. Rääkkylän rippikirjassa syntymäajaksi on 1870-luvun alussa kuitenkin korjattu takaisin 18.4.1818.

Kiteellä keuhkotautiin. Vanhemmat: vääpeli, lippujunkkari Lars Herman Weber ja Edla Antoinette Lutman.

VII Lapsia:

Johannes Wilhelm, s. 7.5.1850 Käkisalmissa, oli töissä konepajoissa Pietarissa. Kävi 1868–1870 lähetyuskoulua, muutti 3.7.1872 Sammattiin, jossa oli kansakoulunopettajana, muutti edelleen Helsinkiin 15.7.1875. Sai 30.6.1877 luvan avata kirjakaupan Helsingissä.⁶⁶ Toimi asioitsijana, syksystä 1880 G. Neidlingerin konekaupan asiamiehenä Tampereella ja kesästä 1883 Turussa. Oli Tampereen kirjapaino-osakeyhtiön ja *Aamulehden* perustajia ja yhtiön ensimmäinen johtokunnan puheenjohtaja. Hänen ”sivistyneesti kohtelias ja tunnokas käytös sekä kyvykäs ja ponteva toimintoneri, mutta ennen kaikkia syvästi uskonnollinen henki, joka ilmantui niinkuin totisen kristityn aina vaikuttavasti hänen elämässään, tuotti joka paikassa hänelle ystävyyttä ja luottamista, ja hankki hänelle vilpittömästi ystäviä”.⁶⁷ Julkaisi vuonna 1872 kirjan *Halleluja! Hengellisiä lauluja Suomen Sionille*, sekä vuonna 1883 *Lasten lauluja, Tampereen pyhäkoulun toimittama kokoelma pyhäkoulujen y. m. tarpeeksi*. Kuoli 21.12.1883 Turussa. – Puoliso 4.6.1876 Helsingissä *Ida Josefina Lönnberg*, s. 13.7.1860 Espoossa, kuulutettiin toiseen avioliittoon elokuussa 1889 maalariryöntekijä Gustaf Mikael Gieschken kanssa, k. 17.12.1889 Helsingissä. Vanhemmat: esimies Anders Johan Lönnberg ja Henrika Lovisa Lindsten.

Ida Antoinette, s. 8.9.1852 Kiteellä, muutti veljensä kanssa Sammattiin 3.7.1872, tuli Kiteelle 21.5.1873 ja muutti Pietariin 5.9.1875, k. 28.1.1891 Pyhäjärvellä (VI.) lapsivuoteeseen. – Puoliso 28.12.1875 Pietarissa suutari *Matti Hiltunen*, s. 24.2.1851 Kuopiossa. Muutti perheineen Helsingistä 12.12.1885 Rääkkylän Varpasaloon, sitten Kiteelle 5.5.1887 ja edelleen 28.1.1888 Pyhäjärvelle (VI.), jossa asuivat Alakylässä. Muutti sitten toisen puolisonsa Liisa Viiraseen kanssa Venäjälle.

Anna Sofia, s. 18.10.1854 Kiteellä, muutti Helsinkiin ja edelleen Pietariin. – Puoliso 3.4.1877 Pietarissa suutari *Aleksanteri Partanen*, s. 2.12.1853 Jääskessä. Sai perheineen Jääskessä 18.7.1885 muuttokirjan Tampereelle.

Lena Fredrika, s. 29.7.1857 Kiteellä, k. 27.6.1858 Pietarissa kouristuksiin.

Aleksandra Benedikta, s. 2.11.1861 Pietarissa, k. 2.10.1864 Pietarissa ripuliin.

Helena Charlotta, s. 29.6.1864 Pietarissa, k. 16.10.1864 Pietarissa yskään.

Olga Josefina, s. 14.8.1869 Rääkkylässä, muutti Kiteelle 1873 vanhempiensa kanssa.

66 *Uleåborgs tidning* 12.7.1877.

67 *Aamulehti* 27.12.1883.

Taulu 21

IV **Pentti Hirvonen** (isä Pentti, taulu 6), s. 20.9.1745 Kiteellä (Rääkkylässä), kävi usein kauppamatkoilla Venäjän puolella tuoden sieltä ainakin suolaa. Pentti tuomittiin rajatullioikeudessa 1768, 1779, 1781 ja 1782.⁶⁸ Talollinen Varpasalo 1:ssä (vanha 1½, Alapiha eli Voiniemi) (sijoituskirja 25.1.1796). Kuoli 28.6.1798 Kiteellä (Rääkkylässä) keuhkotautiin. – Puoliso 5.1.1766 Tohmajärvellä veljensä ja sisarensa käly *Susanna Simonen*, s. 2.4.1745 Tohmajärvellä, hoiti isännyyttä 1798–1803, k. 16.6.1803 Kiteellä (Rääkkylässä) pakotetusti. Vanhemmat: talollinen Mikko Simonen (Onkamo 7, uusi 11) ja Riitta Mononen.

V Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Pentti, s. 22.12.1766, talollinen Varpasalossa, k. 1836. Taulu 22.

Mikko, s. 19.7.1768, k. pienenä.

Tahvo, s. 1770, talollinen Niemisessä, k. 1816. Taulu 24.

Heikki, s. 1.2.1772, talollinen Varpasalossa, k. 1835. Taulu 26.

Mikko, s. 7.1.1774, talollinen Jaamalla, k. 1833. Taulu 27.

Simo, s. 19.12.1775, talollinen Mulossa, k. 1862. Taulu 31.

Martti, s. 17.12.1777, k. 15.1.1779 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

Antti, s. 28.2.1779, k. 2.5.1781 Kiteellä (Rääkkylässä) rokkoon.

Pekka, s. 20.3.1782, talollinen Niemisessä, k. 1865. Taulu 37.

Juhana, s. 13.5.1784. Solmi avioehdon Maria Tiilikaisen kanssa 5.4.1841.⁶⁹ Peri osuuden Varpasalo 1:n puolikkaasta (arvo 4000 hopearuplaa), jonka lahjoitti veljenpojalleen Juhana Pentinpoika nuoremmalle 17.10.1853,⁷⁰ k. 10.7.1861 Rääkkylässä kuumeeseen. – Puoliso 6.4.1841 Rääkkylässä piika *Maria Tiilikainen*, s. 6.6.1795 Kiteellä (Savonrannalla), k. 10.10.1880 Rääkkylässä. Vanhemmat: torppari Matti Tiilikainen Savonrannan Säimenestä ja Riitta Härkänen.

Olli, s. 21.5.1787, k. 7.2.1789 Kiteellä (Rääkkylässä) hinkuyskään.

Olli, s. 5.3.1790, k. 20.10.1790 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

Taulu 22

V **Pentti Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 22.12.1766 Kiteellä (Rääkkylässä). Sai vuonna 1787 Pentti-serkkunsa (taulu 8) ja kuuden muun varpasalolaisen kanssa syytteen tullikavalluksesta Kerimäellä. Pentti ei saapunut rajatullioikeuden istuntoon keväällä 1788

68 JoMA, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Ja1 Rajatulliasiakirjat: rajatullioikeus 25.11.1768 Liperi, 1779 Pielinen, 19.3.1781 Tohmajärvi ja Pielinen ja 15.3.1782 Pielinen.

69 JoMA, Karjalan alisen kihlakunnan ilmoitusasiain pöytäkirja 10.11.1841.

70 JoMA, Karjalan alisen kihlakunnan ilmoitusasiain pöytäkirja 21.4.1858.

sairauteensa vedoten eikä hän saapunut vastaamaan vuonna 1792.⁷¹ Vaati 1797 neljältä velalliseltaan suoritusta: Villalan Juhana Ketolaiselta edellisen sodan aikana lainaamaansa 11 riksiä ja 16 killinkiä; Antti Silvennoiselta kolme vuotta aikaisemmin lainaamaansa 7 riksiä, Matti Makkoselta 2 riksiä ja 40 killinkiä; sekä Varpasalon Juhana Monoselta 3 riksiä ja 40 killinkiä.⁷² Kalle Kähkönen valitti vuonna 1800 Pentin ja tämän serkun Pentti Heikinpoika Hirvosen käyttäneen hänen Litmasuotaan.⁷³

Pentti asui aluksi isänsä ja setänsä yhtiössä. Edusti isäänsä ja veljiään tilanjaossa 22.8.1796. Sai tällöin puoliskolleen uuden tuvan, isänsä aitan, oman aittansa, Tahvo-veljensä aitan, navetan, lampolan, jauhoaitan, riihen, saunan eteisineen, uuden viljaaitan, vanhan tallin, aitan ja puolet liiteristä. Mainitaan isäntänä Varpasalo 1:ssä (Voioniemi) vuodesta 1804, mutta ei hankkinut sijoituskirjaa tilalle. Lunasti vähitellen veljiään pois taloyhtiöstä: hankki (yhdessä Heikki-veljensä kanssa) asumisoikeuden Varpasalo 6:n puolikkaalle (uusi 10) 14.8.1802 Tuomas Monoselta (183:155 riksiä, joka maksettiin osaksi rahana, osaksi viljana),⁷⁴ sai tilalle sijoituskirjan 9.12.1805. Luovutti tilan vuonna 1814 Heikki-veljelleen, joka sai sen osuutena talosta Varpasalo 1 ½.⁷⁵ Osti myös Tahvo-veljensä kanssa asumisoikeuden tilaan Nieminen 1, mutta luovutti sen Tahvolle osuutena kotitilaan. Yhtiöön jäivät vielä veljet Simo ja Juhana.

Osti Piimäjoen vesimyllystä Matti Hirvosen osuuden vuonna 1797 (2 riksiä) ja kirjanpitäjä Johan Renheimin osuuden 25.9.1798.⁷⁶ Osti 28.6.1802 asumisoikeuden tilaan Oravilahti 7 ½ Yrjö ja Lauri Kamppurilta (62 riksiä), ja haki sijoituskirjaa 1809, mutta kauppa peruuntui.⁷⁷ Osti 9.6.1808 Juhana Monoselta asumisoikeuden tilaan Varpasalo 6 ½ (uusi 11) (200 riksiä), ja haki sijoituskirjaa 1810, mutta kauppa peruuntui.⁷⁸ Osti 1825 asumisoikeuden tilaan Oravilahti 15 ½ Heikki Juvosen leskeltä Anna Makkoselta,

71 JoMA, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Ja1 Rajatulliasiakirjat: tullinhoitaja Gabriel Fredrik Wirilanderin luettelo 23.2.1788; KA, Rantasalmen rajatullioikeus 1.4.1788 ja 10.4.1792.

72 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 20.10.1797: 96–99 §.

73 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 8.9.1800: 121 §.

74 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 5.11. 1802; KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 3.4.1804: 151 §.

75 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:12 Katselmuspöytäkirjat: 28.10.1823.

76 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 17.9.1798: 231 §.

77 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 24.5.1805. Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba1 Anomusasiain diaari 22.10.1809 H58.

78 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 12.9.1809. Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba2 Anomusasiain diaari 17.9.1810 H81.

Fortledning af de 4 Dømdes som har
 gaaet i fængsel hos Anders Kluckin og Walsal-
 man Thomas Klein ifra den Kärinhäki. De nu
 muelig for sig selv som de forsvarende brott
 Mannar.

Bengt Bengtson Hirsvoin
 Bengt Winderfor Hirsvoin.
 Anders Laukain. —
 Staffan Malapain — } In den ifra den Kärinhäki
 Petter Lafoin. — } Den og Wapafalo
 Hans Pappari — } by.
 Johan Manoin. — }

Hans och Matts Tallifer — } In den ifra den Kärinhäki
 Petter Thalain ifra den Sibelitz Den og Oravis }
 Jalo by. — }

Rantasalmen ifra den Tull Kruununnan
 d. 23. februarü 1788. }
 W. Wirilander }

Den 13. martii aflyst brof till Cronens och Aphas
 om frammyndat var skäl medt att de
 nu Walsal aflyst medt till mig

Ruotsin valtio pyrki estämään talonpoikien kaupankäyntiä - usein huonoin tuloksin. Joitain jälkiä Varpasalon Hirvosille tärkeästä kaupankäynnistä on kuitenkin jäänyt tulliviranomaisten asiakirjoihin. Rantasalmen tullinhoitaja Wirilander listaa kirjeessään tullikavalluksesta epäiltynä 23.2.1788 kymmenen miestä Varpasalosta ja Oravisalosta. Joukon ensimmäisenä ovat serkukset Pentti Pentinpoika ja Pentti Heikinpoika Hirvonen. JoMA, Ilomantsin kruununvoudin arkisto, Kiteen rajatulliasikirjat Ja:1:2.

mutta tämäkin kauppa peruuntui.⁷⁹ Osti Varpasalo 4:n puolikkaan (uusi 7) 22.6.1823 Pekka Karhulta (425 ruplaa) sekä 20.5.1827 Anna Karhun puolisolta Heikki Väisäselältä ja Kaarina Karhun puolisolta Mikko Vanniselta (425 ruplaa).

Sai serkkunsa Pentti Hirvosen (taulu 8) kanssa vuonna 1805 Suomen Talousseuran palkinnon kiitettävästä talonpidostaan. Oli jäsenenä Rääkkylän pitäjänmakasiinin kolmijäsenisessä johtokunnassa.⁸⁰ Kuoli 6.6.1836 Rääkkylässä halvaukseen. Perunkirjoitus pidettiin 15.12.1836. Poika Juhana sopi maksavansa sisarilleen osuutta kullekin 2000 pankkiruplaa 26.3.1837 lankonsa Matti Hukan kanssa ja 6.12.1838 lankonsa Mikko Hirvosen kanssa.⁸¹ – Puoliso 11.10.1788 Liperissä (Rääkkylässä) *Liisa Rautiainen*, s. 11.10.1768 Liperissä (Rääkkylässä), hoiti Varpasalo 1:n isännöyttä vuonna 1836, k. 23.4.1838 Rääkkylässä halvaukseen. Vanhemmat: talollinen Olli Rautiainen (Hypönniemi [Liperin Oravisalo] 5) ja Kirsti Kinnunen.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Anna, s. 6.3.1790, k. 2.11.1854 Tohmajärvellä kuumeeseen. – Puoliso 8.2.1808 Kiteellä (Rääkkylässä) talollinen, sittemmin herastuomari *Matti Hukka* (Kutsu 10), s. 1.3.1779 Tohmajärvellä, k. 29.3.1852 Tohmajärvellä vanhuuteen.

Pentti, s. 1792, kävi ehtoollisella vielä 22.4.1811, k. 1811.

Olli, s. 17.12.1794, k. 8.7.1795 Kiteellä (Rääkkylässä) rokkoon.

Susanna, s. 26.7.1796, k. 7.1.1797 Kiteellä (Rääkkylässä) hinkuuskään.

Juhana, s. 17.1.1798, talollinen Varpasalossa, k. 1878. Taulu 36.

Tahvo, s. 23.12.1800, k. 24.5.1803 Kiteellä (Rääkkylässä) kuumeeseen.

Mikko, s. 25.2.1804, k. pienenä.

Maija Stiina, s. 28.2.1808, k. 1811.

Liisa, s. 1810, k. 1811.

Eeva Stiina, s. 11.12.1816, k. 7.12.1868 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 5.9.1837 Rääkkylässä serkkunsa, talollinen *Mikko Hirvonen* (Jaama 5), s. 1.1.1810, k. 12.8.1896 Rääkkylässä. Taulu 29.

Pentti Hirvosen kolme lasta ja hänen veljiensä kuusi lasta kuolivat vuonna 1811. Rääkkylän haudattujen luettelot eivät ole tuolta vuodelta säilyneet, mutta naapuriseurakuntien luetteloiden perusteella kuolinsyyksi voi epäillä Suomen sodan jälkeen puhjennutta punatauti-epidemiaa.

79 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:13 Katselmuspöytäkirjat: 28.10.1825. Asiakirja osittain palanut.

80 JoMA, Rääkkylän seurakunnan arkisto, Pitäjänkokouksen pöytäkirja 12.2.1837: 1 §.

81 JoMA, Karjalan alisen kihlakunnan ilmoitusasiain pöytäkirja 10.10.1854: 19 §.

Taulu 23

VI **Juhana Hirvonen** (isä Pentti, taulu 22), s. 17.1.1798 Kiteellä (Rääkkylässä). Hankki 1820-luvun lopussa osuuden appensa kuolinpesän perintötiloista Kemie 18 ja 22. Vaihtoi ne 29.10.1830 rajaratsastaja Petter Hultinin kanssa tilaan Mulo 27 (Ahlbacka). Maksoi lisäksi 14.11.1830 välirahana 200 ruplaa. Siirsi Mulon tilan 27.4.1831 sedälleen Simolle, hyvityksenä osakkuudesta tiloihin Varpasalo 1 ja 4 sekä Venturinniemen vesimyllyyn, jotka arvioitiin yhteensä 4000 pankkiruflan arvoiseksi.⁸²

Sai yhdessä setänsä Juhanan kanssa 14.8.1837 sijoituskirjan tilalle Varpasalo 1 (Alapiha eli Voiniemen hovi) (perintötilaksi 13.11.1851). Tilankatselmuksessa 27.5.1837 tilalla oli asuinrakennus, jossa oli 15-kyynäräinen savupiipulla varustettu pirtti, 10-kyynäräinen pirtti, 15-kyynäräinen eteinen, sekä 11-kyynäräinen sali (arvo yhteensä 320 hopearuplaa). Lisäksi mainitaan mm. punaiseksi maalattu rakennus sisältäen kolme kamaria ja eteisen. Kaikkien rakennusten arvo oli 841 hopearuplaa.⁸³ Peri isältään osuuden Varpasalo 7:ään (vanha 4 ½) ja osti tilan loput osuudet sisariltaan 26.3.1839 ja 3.4.1854.

Osti Oravilahti 1:n neljänneksen 1836 Mikko Halosen perillisiltä (sijoituskirja 30.11.1836, perinnöksi 29.5.1843).⁸⁴ Juhana osti 16.7.1836 Antti Karhulta asumisoikeuden Varpasalo 14:n puolikkaalle (500 pankkiruplaa). Antti kuitenkin kuoli pian ja hänen lastensa edunvalvoja, neljännesmies Antti Voutilainen valitti kaupasta, ja Karhun perilliset saivat luvan asua tilalla vuoden 1845 puoliväliin. Juhana sai tilalle sijoituskirjan 2.4.1845.⁸⁵ Pyysi vuonna 1839 virka-apua Antti Asikaisen häätöön ostamaltaan tilalta Pötsönlahti 7 (vanha 4 ½, Ryyppy) ja haki 1840 sijoituskirjaa samalle tilalle. Joonas Asikainen protestoi tilan luovutuksesta 1843 ja saikin tilan haltuunsa.⁸⁶ Juhana osti seuraavaksi 5.4.1841 Juhana Matinpoika Holopaiselta asumisoikeuden tilaan Varpasalo 12 ½ (1630 pankkiruplaa eli 465 hopearuplaa). Sai tilalle sijoituskirjan 31.10.1843⁸⁷ (perintötilaksi 13.11.1851). Osti Varpasalo 12:n puolikkaan (vanha 7 ½) 13.10.1845 Pekka Makosen perillisiltä (508 hopearuplaa). Osti myös Varpasalo 14:n puolikkaan Antti Karhun perillisiltä 24.11.1846 (450 hopearuplaa), myi tilan pojalleen Pentille 27.1.1864 (2000 markkaa). Osti 1/12 Varpasalo 3:sta Juhana Pippurilta 23.10.1869 (800 mk).

82 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba294 Anomusasiakirjat: 1838 H48; Jokinen 2003: 41.

83 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba278 Anomusasiakirjat: 1837 H32.

84 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba28 Anomusasiain diaari 28.11.1836 H52.

85 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba278 Anomusasiakirjat: 1837 H31.

86 JoMA, Kuopion lääninhallitus, Aba35 Anomusasiain diaari 1839 H62; Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba32 Anomusasiain diaari 3.3.1840 H16

87 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba330 Anomusasiakirjat: 1841 H52.

Juhana Hirvonen anoi 2.2.1850 läänin kuvernööriltä lupaa pitää viinapannua ja valmistaa viinaa Voiniemessä eri tilojensa verotusarvon edestä.⁸⁸ Hän sai 20.4.1854 Suomen Talousseuran suuren kaulassa kannettavan mitalin.⁸⁹ ”Luonteeltaan oli ukko ponnenteva, vähän noin ’karskin’ näköinen, kenties ylpeäkin ja kipakka, mutta sydämestään hyvätahtoinen ja erittäin vierasvarainen.”⁹⁰ Testamenttasi koko jäljellä olevan omaisuutensa 11.3.1878 pojilleen Pentille ja Eliakselle. Kuoli 13.3.1878 Rääkkylässä vanhuuteen. – Puoliso 7.2.1819 Tohmajärvellä *Maria Porthan*, s. 2.1.1796 Tohmajärvellä, k. 14.12.1874 Rääkkylässä pakotetusti. Vanhemmat: talollinen, valtiopäivämies Elias Porthan (Kemie 18 ja 22) ja Kirsti Hukka.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Pentti, s. 28.12.1819. Haki 16.11.1852 sijoituskirjaa tilalle Oravisalo 14 ¼, josta oli jäänyt kruununverot maksamatta, ei kuitenkaan saanut tilaa.⁹¹ Osti 10.7.1863 Varpasalo 14:n, puoliksi vanhemmiltaan (2000 mk), puoliksi Pekka Nissiselältä (3400 mk). Sai isänsä testamentin perusteella veljensä Eliaksen kanssa tilat Varpasalo 1, 7, 12 ja Oravilahti 1 ¼. Osti 30.8.1890 veljensä Eliaksen kanssa 11/12 Varpasalo 3:sta Tahvo Pippurin perillisten pakkohuutokaupasta (3050 mk). Muistokirjoituksen mukaan hän ”oli noita nk talonpoikaiskuninkaita – oli erittäin ansiokas maanviljelijä ja hoiti viimeiseen asti huolella ja toimella laajaa maanviljelystään – Luonteeltaan oli sävyisä ja tavoiltaan vaatimaton, ei käyttänyt tupakkaa eikä nauttinut minkäänlaisia väkeviä juomia.”⁹² Veljentytär Helena Hirvosen mukaan ”...oli ryhdikäs ja kaunis mies, hiljainen, mutta aina leikkisä, jokaiselle oli hänellä jotain huvittavaa sanomista. Hänestä voi sanoa: että hän eli saarellaan kuin karhu pesässään. Esim. naapurikaupungissa Joensuussa ei hän ollut käynyt 20 vuoteen. Pentti oli hyvin ahkera mies, vaan oli jo 60 v. korvilla kun sai isännyyden, mutta jätti silloin työn johdon pojallensa...”⁹³ Kuoli 3.2.1899 Rääkkylässä halvaukseen. Perunkirjoituksessa jakamattoman pesän nettovarallisuus oli 54 838 markkaa. – Puoliso 9.7.1844 Rääkkylässä *Charlotta Serafina Petrelius*, s. 2.4.1821 Kiihtelysvaarassa. ”Hänellä ei ollut yön lepoa eikä päivän rauhaa kun täytyi aina olla valmisna vieraita kestitsemään.” Kuoli 17.6.1884 Rääkkylässä. Vanhemmat: Kiihtelysvaaran kappalainen David Petrelius ja Margareta Kiljander. Pentin ja Charlottan poika ja kaksi tytärtä avioituivat sukulaistensa Jaaman Hirvosten kanssa (taulut 29–30). Tytär *Maria Elisabetin* (1845–1896) puoliso oli maakauppias, valtiopäivämies Tuomas Laurikainen Ruskealasta (tämän ensimmäinen avioliitto). Tytär *Hanna Serafiinan* (1851–1929) puoliso oli maakauppias Ivan Ratinen (tämän toinen avio), joka asui Soanlahdella, Ruskea-

88 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba451 Anomusasiakirjat: 1850 H10.

89 *Finlands Allmänna Tidning* 28.04.1854.

90 *Karjalatar* 7.2.1899.

91 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba485 Anomusasiakirjat: 1852 H39.

92 *Karjalatar* 7.2.1899.

93 *Karjalainen* 23.6.1914.

lassa ja Sortavalassa. Tytär *Eeva Josefinan* (1868–1904) puoliso oli maakauppias Pekka Liimatainen Kiteen Päätyeeltä.

Juhana, ei mainita lastenkirjassa, k. 8.3.1824 Rääkkylässä rokkoon 3/4-vuotiaana.

Juhana, s. 26.12.1824, k. 20.11.1828 Rääkkylässä puna(pilkku)kuumeeseen.

Elias, s. 12.9.1827, kirjoittautui Kuopion triviaalikouluun 18.10.1841 ja siirrettiin (koulumuutoksen yhteydessä) ala-alkeiskouluun 27.8.1842.⁹⁴ ”Autteli isäänsä maataloudessa ja kauppaliikkeessä, joka melkein yksinomaan käsitteli voim ostoja ja kuljetusta talvisin maitse Sortavalan ja kesäisin soutuvenheillä Joutsenoon.” Anoi talvella 1860 samanaikaisesti pikkuserkkunsa Pentti Hirvosen (taulu 25) kanssa lupaa maakaupalle. Sai luvan kuvernööriltä 28.10.1860 ja senaatilta 12.4.1861.⁹⁵ Osti 3.3.1864 Rääkkylä 5:n puolikkaan Heikki Hirvoselta (6400 mk, Kauppala). Osti 17.11.1891 Rääkkylä 2:n neljänneksen Antti Pitkäseltä ja Susanna Hirvoselta (2000 mk) ja 3.11.1893 Heikki Asikaiselta 1/12 Rääkkylä 2:sta (666 mk) sekä 4/11 Rääkkylä 11:stä telegrafisti Aleksanteri Luostariselta (joka oli ostanut koko tilan viipurilaisen Tschusoff & Sapetoffin konkurssipesän huutokaupassa) 7.4.1894. Osti lisäksi 5.10.1882 palstan tilasta Rääkkylä 3 Matti Kurelta (200 mk) sekä 5.10.1876 Oravisalo 1:n kuudesosan Pekka Strandenilta (750 mk). Sai isältään testamentilla 1878 puolet tämän maatiloista Varpasalo 1, 3, 7, 12 sekä Oravilahti 1, jotka hän myi 29.10.1896 pojilleen Toivolle ja Onnille (10 000 mk). Anoi 1883 Pekka, Matti ja Pentti Hirvosen sekä Joonas Rouvisen kanssa lupaa höyrymyllyn perustamiseen Rääkkylän Vuorilahteen.⁹⁶ Rakennutti myös sahan Vuorilahteen. Elias Hirvonen oli vuosina 1867–1868 hätäapukomitean esimiehenä, seurakunnan kirkkoväärtinä ja hänet valittiin 17.9.1881 Kiteen tuomiokunnan edustajaksi vuoden 1882 valtiopäiville talonpoikaissäätöyn saatuaan 10 ääntä 19:stä.⁹⁷ Nimitettiin 1883 jäseneksi komiteaan tutkimaan irtolaisväestön tilaa Savossa ja Karjalassa.⁹⁸ ”Tärkein puoli hänen toiminnassaan oli maanviljelys, jolla alalla hän harrasti uudenaikaisia ja voimaperäisiä viljelystapoja perustaen myöhemmin myöskin laajan meijeriliikkeen. Varsinkin kansanvalistusaatteet ja kuntansa kansakouluasiat olivat hänelle rakkaita. Mielipiteiltään hän järkkymättömästi seiso i suomalaisen puolueen katsantokannalla.”⁹⁹ Kuoli 1.3.1910 Rääkkylässä. Perunkirjoituksessa pesän netto-omaisuus oli 90 749 markkaa. Omaisuudesta noin puolet oli saamia eri velallisilta. Elias Hirvosen perheen kirjallista

94 AARNI X 1958. KA, Tuomiokapitulien kouluarkisto, 85. Vuoden 1910 muistokirjoituksen mukaan Elias kävi Kuopion yläalkeiskoulua, mutta häntä ei mainita yläalkeiskoulun oppilaana vuonna 1845 alkavissa oppilasluetteloissa.

95 JoMA, Kuopion lääninhallitus, Aba58 Anomusasiain diaari 1860. Eliaksen hakemus saapui lääninhallitukseen 20.2.1860 (nro 25). Päätös 28.10.1860 (nro 2210), senaattiin 4.1.1861. KA, Senaatin päätös 12.4.1861, talousosaston yhteisistuntopöytäkirjat 13 §.

96 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 24.9.1883.

97 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 22.9.1881.

98 *Uusi Suometar* 7.2.1883.

99 *Karjalatar* 3.3.1910.

aineistoa on Joensuun maakunta-arkistossa säilytettävässä Hirvosen suvun arkistossa. Hänen perheensä vaiheita kuvataan Vesa Tuomisen toimittamassa kirjassa *Ukko-Elias ja Kauppalan kolme kunnallisneuvosta* (2010). – Puoliso 29.5.1858 Rääkkylässä *Josefina Maria Juden*, s. 28.2.1842 Lappeella, k. 7.6.1873 Rääkkylässä keuhkotautiin. Vanhemmat: maanmittari Erik Gustav Juden ja Fredrika Sofia Taube.

Stiina Liisa, s. 6.2.1830, k. 17.3.1834 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

Anna Maria, s. 27.3.1832, k. 29.5.1912 Riihimäellä. – Puoliso 12.8.1851 Rääkkylässä kirkonrakennusmestari *Theodor Johan Tolpo* Joensuusta, s. 15.9.1822 Nummella, k. 25.3.1868 Liperissä ”hiljaisesti pitkäaikaisen sairauden jälkeen” jättäen lesken ja kahdeksan alaikäistä tytärtä.¹⁰⁰ Tolpo vastasi Kerimäen kirkon rakentamisesta (1845–1847) isänsä kuoleman jälkeä. Johti Rääkkylän (1849–1851), Ruokolahden (1854), Nurmeksen (1854–1856), Liperin (1854–1858), Sotkamon (1854–1870), Juvan (1856–1863), Impilahden (1862) ja Savonrannan (1862–63) kirkkojen rakentamista. Korjasi lisäksi muita kirkkoja. Muutti perheineen Joensuusta 15.12.1859 Liperiin, talollinen Liperissä Riihilahti 3 ja 5 (Harjula), kuolinpesä joutui konkurssiin.¹⁰¹

Eeva Stiina, s. 12.5.1834, k. 15.7.1867 Pietarissa. – Puoliso 5.7.1853 Rääkkylässä *Tahvo (Staffan) Riikonen*, s. 6.2.1824 Tohmajärvellä. Kävi Pietarin suomalaista kirkkokoulua ja suoritti Sortavalan kaksivuotisen alkeiskoulun. Vuodesta 1840 konttoriapulainen Nils Ludvig Arppen omistamalla Puhoksen sahallä, siirtyi sitten Värtsilän tehtaalle, vuodesta 1858 Möhkön tehtaanhoitaja, vuodesta 1862 Värtsilän tehtaanhoitaja. Arppen asianhoitaja Pietarissa 1864–1870, toimi sen jälkeen tehtaanhoitajana ja isännöitsijänä Värtsilässä.¹⁰² Muutti Tohmajärvellä 18.12.1893, jossa asui Kemie 20:ssä, k. 13.8.1896 Tohmajärvellä. Tahvon toinen puoliso oli Aina Ingeborg Dahlberg.

Vilhelmiina Sofia, s. 26.9.1836, k. 21.3.1922 Tohmajärvellä. – Puoliso 1) 27.8.1861 Rääkkylässä serkkunsa poika, kauppias *Simo Haaranen* (Kemie 13), s. 17.8.1837 Tohmajärvellä, k. 21.9.1871 Tohmajärvellä keuhkotautiin. – Puoliso 2) 7.12.1873 Rääkkylässä ensimmäisen miehensä serkku, Margareta Juliana Toljanderin ja Stiina Sofia Haarasen leski, kauppias *Simo Haaranen* (Kemie 13), s. 5.1.1827 Tohmajärvellä. Muuttivat Kiteelle 9.12.1890, jossa Simo oli kaupanhoitajana Puhos 1:ssä, Soanlahdelle 4.1.1895, Tohmajärvellä 29.3.1896, Puhokseen 4.4.1899, Tohmajärvellä 30.4.1904. Kuoli 26.9.1915 Tohmajärven Akkalassa.

Johanna Helena, s. 26.8.1838, k. 1.10.1839 kuumeeseen.

Juhana Hirvonen mainitaan useita kertoja 1800-luvun puolivälin sanomalehdissä. Rietrikki (Fredrik) Polén kertoo vierailustaan hänen luonaan vuonna 1847: ”Se oli n. k. Varpasalon Hirvosen talo, josta jokainen Karjalassa matkustanut, ellei itse siinä ole käynyt,

100 *Wiborgs Tidning* 8.4.1868.

101 Käsälä 2007.

102 *Laatokka* 15.8.1896.

lie kuullut mainittavan. Se on varakas ja komia talo.”¹⁰³ Juhana sai erityistä kuuluisuutta rakennuttaessaan 93 kyynärää (54 m) pitkän ja 30 kyynärää (17 m) leveän kivinavetan, jonka seinät olivat perustaltaan kolme kyynärää paksut. Navetan seiniä rakennettiin kolme vuotta, ja Kuopion läänin kuvernööri Gustaf Adolf Ramsay kävi tutustumassa Voiniemeen syksyllä 1851. Hänen aloitteestaan Kiteen kirkkoherra Uno Vilhelm Telén kirjoitti laajan artikkelin, joka julkaistiin *Kuopio Tidningissä* seuraavana talvena ja jota referoitiin monissa lehdissä. Juhanan kerrottiin olevan peräti ”koko Karjalan rikkain, ahkerin ja arvostetuin talonpoika.”¹⁰⁴ Vuonna 1863 lääninagronomi Anders Edvard Löfberg valitti, että Juhanan navetta oli jaettu sisältä liian pieniin osiin niin vahvoilla seinillä, ettei niitä voinut enää purkaa. Pellot oli raivattu kivilouhikoista räjäyttämällä suuret kivet ruudilla, lisäksi kallioille oli ajettu tuhansia kuormia suomutaa ja multaa. Löfbergin mielestä pääoman olisi voinut käyttää tuottavammin soiden ja vanhojen niittyjen viljelyksessä.¹⁰⁵ Navetan kustannuksiksi ilmoitetaan lehtitiedoissa 11 000–12 000 hopearuplaa. Kyseessä oli Rääkkylän oloissa valtava investointi; esimerkiksi vuonna 1851 valmistunut Rääkkylän kirkko vakuutettiin 15 000 hopearuplasta.¹⁰⁶ Kustannusten kattamiseksi taloon otettiin 6.2.1853 Suomen Pankista 10 000 hopearuplan laina, jonka viimeinen erä maksettiin 15.9.1880. Lisäksi lainattiin 25.7.1854 Vaivais- ja työhuonerahastosta 3500 hopearuplaa. Juhanan kuolema vuonna 1878 uutisoitiin laajalti Suomen sanomalehdissä. Hänen mainittiin olleen ”eräs Pohjois-Karjalan etevimpiä maanviljelijöitä”. Erityisesti kiiteltiin hänen vieraanvaraisuuttaan.¹⁰⁷ Juhana Hirvosen taloa ja perheen vaiheita kuvataan kirjassa *Voiniemen hovi ja Hirvoset* (2013).

Taulu 24

V **Tahvo Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 1770, osti asumisoikeuden tilaan Nieminen 1 ²/₇ Olli Soinisen leskeltä Elina Silvennoiselta 17.3.1801, 3/7 Paavo Soinisen perillisiltä 21.3.1802 ja 2/7 Olli Soinisen perillisiltä 27.1.1803. Kaupparajoissa mainittiin myös Tahvon veli Pentti, mutta tilat tulivat yksin Tahvon nimiin hänen osuutenaan kotitalasta.¹⁰⁸ Sai tilalle sijoituskirjan 26.10.1803. Tilalle rakennettu uusi pirtti paloi 28.11.1803 (arvo 68 riksiä).¹⁰⁹ Kuoli 3.12.1816. Perunkirjoituksessa 13.1.1817 pesän nettovarallisuus oli 2000 pankkiruplaa ja talossa oli tuolloin 12 lehmää. – Puoliso 26.10.1794

103 *Suometar* 29.6.1847.

104 *Kuopio Tidning* 12.2.1852; *Helsingfors Tidningar* 27.3.1852.

105 *Tapio* 31.1.1863.

106 JoMA, Rääkkylän pitäjänkokouksen pöytäkirja 21.1.1860: 4 §.

107 *Karjalatar* 22.3.1878.

108 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:10 Katselmuspöytäkirjat: 12.9.1809.

109 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 16.9.1805: 8 §.

Kiteellä (Rääkkylässä) *Leena Laakkonen*, s. 5.7.1775 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 17.1.1845 kuumeeseen. Vanhemmat: talollinen Mikko Laakkonen (Venturi 5) ja Elina Halonen. Leenan toinen puoliso oli Antti Leinonen Hammaslahdesta. Hän oli tämän avioliittonsa kautta isäntänä Nieminen 1:ssä 1818–1819 ja asui tämän jälkeen isäpuolena talossa.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Susanna, s. 9.6.1796, k. 24.12.1796 Kiteellä (Rääkkylässä) tuntemattomaan sairauteen.

Helena, s. 16.10.1797, k. 3.7.1801 Kiteellä (Rääkkylässä) punatautiin.

Anna, s. 7.2.1799, k. 1811.

Pentti, s. 3.1.1801, talollinen Niemisessä, k. 1872. Taulu 25.

Lapsi, s. kuolleena ja haudattiin 10.5.1805 Kiteellä (Rääkkylässä).

Liisa, s. 14.11.1806, k. 27.12.1850 Rääkkylässä koliikkien. – Puoliso n. 1832 räätäli ja torpparin poika *Eero Sallinen*, s. 22.2.1809 Kiteellä (Rääkkylässä), muutti vaimonsa kanssa 1838 Rääkkylän kylään, sitten talollinen Rääkkylä 7:ssä, k. 25.7.1877 Rääkkylässä lavantautiin. Eeron toinen puoliso oli Kristiina Sofia Fabritius.

Lapsi, s. kuolleena ja haudattiin 21.11.1809 Kiteellä (Rääkkylässä).

Maija Leena, s. 21.12.1814, valitti 1840 miehensä kanssa veljensä Pentti Hirvosen tilan Nieminen 1 perinnöksiostosta,¹¹⁰ k. 8.11.1860 Rääkkylässä lapsivuoteeseen. – Puoliso 25.10.1830 Rääkkylässä talollinen *Pekka Kinnunen* (Oravisalo 15, Havukka), s. 14.10.1801 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 3.6.1875 Rääkkylässä syöpään.

Taulu 25

VI **Pentti Hirvonen** (isä Tahvo, taulu 24), s. 3.1.1801 Kiteellä (Rääkkylässä). Talollinen Nieminen 1:ssä (Hirvola eli Niemishovi) vuodesta 1820 (sijoituskirja 11.6.1823, perintötilaksi 26.6.1844), kylänmies. Vuonna 1822 tilalla oli asuinrakennus, jossa oli kaksi tupaa (12,75 ja 12 kyynärää kanttiinsa) ja eteinen välissä (arvo 80 hopearuplaa) sekä eteisen päädyssä oleva kamari (8,75 kyynärää) (35 hopearuplaa). Tilalla oli lisäksi 15 muuta rakennusta. Kaikkien rakennusten arvo oli 295 hopearuplaa.¹¹¹ Anoi 1849 sijoituskirjaa Juhana Vartiaisen asumalle kruununtalalle Nieminen 8 ½, jota oli tarjottu muiden asutettavaksi maksamattomien verojen (2 hopearuplaa ja 80 kopeekkaa) vuoksi. Vartiaisen sukulaiset kuitenkin valittivat, ja senaatin päätöksellä 23.3.1854 Pentti ei saanutkaan tilaa.¹¹² Anoi 1847 kuvernööriltä vapautusta paloviinanpoltosta määrätystä

110 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Aba32 Anomusasiain diaari 25.11.1840 Å41.

111 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:12 Katselmuspöytäkirjat: 17.10.1822.

112 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba435 Anomusasiakirjat: 1848 H12.

maksusta ja sai 1858 sakkoja paloviinan myynnistä.¹¹³ Otti 23.10.1856 Suomen Pankista 3200 hopearuplan lainan ja kiinnitti tilansa (laina maksettu takaisin 10.3.1883). Aloitti vuonna 1863 27 syltä (49 m) pitkän ja 6 syltä (11 m) leveän kavinavetan teon.¹¹⁴ Pentti testamenttasi 15.4.1868 tyttäriilleen Stiina Sofialle Nieminen 3:n neljänneksen, Maija Leenalle Venturi 5:n neljänneksen ja Anna Riitalle Venturi 1:n neljänneksen ja pojalleem Juhalle Onkamo 40:n (tai 4000 mk). Loppu omaisuus meni pojille Tahvo, Pentti, Simo ja Pekka. Kuoli 3.2.1872 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 24.6.1819 Tohmajärvellä pikkuserkkunsa *Kaarina (Katriina) Simonen*, s. 1.1.1802 Tohmajärvellä, k. 22.11.1873 Rääkkylässä vesitautiin. Leski Kaarina lahjoitti 6.3.1872 mieheltään perimänsä kolmanneksen Nieminen 1:stä (arvo 7300 mk) pojilleen Tahvolle, Simolle, Pekalle ja Pentille. Heidän piti maksaa eläkettä veljelleen Juhalle ja sisarilleen Stiina Sofialle 100 markkaa, Maija Leenalle 600 markkaa ja Anna Riitalle 600 markkaa.¹¹⁵ Vanhemmat: talollinen Tahvo Simonen (Onkamo 32) ja Sofia Halonen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Maija Leena, s. 6.7.1821, k. pienenä.

Tahvo, s. 4.7.1824. ”Oli toimekas maanviljelijä ja harjoitti myös aikoinaan maatavara-
rain kauppaliikettä.”¹¹⁶ Osti 5.10.1864 Nieminen 3:n neljänneksen Tahvo Monoselta (2000 mk). Osti 24.10.1864 Venturi 12:n puolikkaan Mikko Laakkoselta (1600 mk) ja myi 9.9.1874 langolleen Antti Pakariselle (2000 mk). Osti Nieminen 3:n kuudenneksen Jevsei Lihavaiselta 15.3.1869 (700 mk) ja myi 31.12.1873 Antti Pakariselle (1300 mk). Osti Venturi 4:n puolikkaan Heikki Rehuselta 23.3.1875 (1050 mk). Osti Oravilahti 11:n neljänneksen Pentti-veljensä saatavien vuoksi pidetyssä huutokaupassa 30.5.1877 Jaakko Gröhniltä (620 mk), myi 18.8.1877 Juhana Gröhnille (800 mk). Osti 31.1.1876 1/8 Nieminen 7:stä Yrjö Laakkoselta, myi tilan 24.3.1883 Pentti-veljensä lapsille (100 mk). Omisti myös Onkamo 40:n vuosina 1871–1875. Hankki koko tilan Venturi 2, josta hän osti kuudenneksen 14.12.1878 Matti Hirvoselta (1300 mk); neljänneksen Simo Mikonpoika Hirvoselta 17.10.1878 (3600 mk); 1/12 pakkohuutokaupassa Simo Hirvoselta 9.10.1886 (860 mk). Luovutti 20.11.1875 oikeutensa kotitaloonsa veljilleen Simolle ja Pekalle saaden osuudekseen kirkonkylän ”Kauppalan” kauppatavaroineen. Muutti Niemishovista 1885 vaimonsa kotitalalle, omisti perunkirjoituksen mukaan lopulta tilat Venturi 2, Venturi 4 (1/2), Kiesvaara 6 (1/12), Särkijärvi 2 (1/3) ja Särkijärvi 1 (1/20) ja osuuden Särkijärven vesimyllystä. Kuoli 29.3.1887 Rääkkylässä rintatautiin. Lapseton. Testamenttasi 27.10.1885 omaisuutensa ”Tahvon pankki” -rahastoksi, jonka koroilla piti tukea Rääkkylän poikien oppikoulussa käyntiä ja lainakirjastoa.¹¹⁷ – Puoliso

113 JoMA, Kuopion lääninhallitus, Aba39 Anomusasiain diaari 8.2.1847 H5; Rääkkylän seurakunnan rippikirja 1853–1864.

114 *Finlands Allmänna Tidning* 7.2.1863.

115 JoMA, Rääkkylän käräjät 9.10.1873, ilmoitusasiain pöytäkirja 29 S.

116 *Karjalatar* 5.4.1887.

117 Vaaranta 2002: takakansi.

24.11.1885 Rääkkylässä Pekka Rautiaisen leski *Anna Stiina Hukka*, s. 4.1.1835 Tohmajärvellä, muutti 1889 Juhmakkaan, myi 3.6.1890 Venturi 2:n puolikkaan lautamies Pentti Hirvoselle (taulu 39) (3000 mk), Pentti ei kuitenkaan saanut lainhuutoa tilalle, koska oikeus katsoi Anna Stiinalla olevan vain tilan hallintaoikeus, k. 4.4.1916 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen, lautamies Matti Hukka (Onkamo 7) ja Maria Määttänen.

Pentti, s. 3.12.1826. Anoi talvella 1860 samanaikaisesti pikkuserkkunsa Elias Hirvosen (taulu 23) kanssa lupaa maakaupalle. Sai luvan kuvernööriltä 28.10.1860 ja senaattilta 22.2.1861.¹¹⁸ Vuokrasi 4.5.1861 Pekka Hirvoselta ja Pekka Pippurilta 50 vuoden määräajaksi kauppaa varten tontin tilalta Rääkkylä 5. Vuosivuokraksi sovittiin 5 hopearuplaa.¹¹⁹ Toimi kauppiana vuoteen 1875, myi osuutensa kotitilaan veljilleen Simolle ja Pekalle 20.11.1875, ja osti 20.11.1875 Simolta $\frac{3}{4}$ Nieminen 7:stä (Alatalo, 4000 mk). Rääkkylän kuntakokouksen esimies 1873–1876. ”Kauppa-Pentti” oli tunnettu kansanrunoilija, vuonna 1854 kerrotaan sanomalehti *Suomettaressa* hänen kirjoittaneen 63 runoa, ja vuonna 1858 hän lahjoitti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle (SKS) muutamia käsinkirjoitettuja runoja. Tapasi Elias Lönnrotin, ilmeisesti 1853/1854 Kajaanissa, ja laati kohtaamisen perusteella runon ”Professori Lönnrotista”. Lönnrot lahjoitti 28.10.1872 SKS:lle 30-sivuisen vihkon *Huvittavaisija Runo Lauluja Toimitettuja Benti Hirvoiselta Niemisen Kylästä Bräkkylän seura Kunnasta vuonna 1853*. Rääkkylän suntio Juho Hirvonen lähetti 6.12.1936 vielä 43 Pentin laulua sisältävän vihkon. Kustavi Grotenfelt mainitsee vuonna 1889 että ”elämänsä alkupuolella oli hän siisti, vaan loppupuolella ikäänsä hän taipui juoppouteen, jonka vahingollisuudesta kuitenkin itse oli kirjoittanut innokkaan runonsa ’Viinankeiton kiellännästä’”¹²⁰ Kuoli 2.12.1877 Rääkkylässä heikkouteen. – Puoliso 20.7.1866 Rääkkylässä *Maria Pippuri*, s. 24.11.1846 Rääkkylässä, myi osuutensa tilasta Nieminen 7 lapsilleen 14.9.1887 (600 mk), k. 26.2.1916 Rääkkylässä. Vanhemmat: renki Tuomas Pippuri ja Anna Stiina Valkonen Venturista. Marian toinen puoliso (vih. 27.2.1887) oli talollinen Antti Kinnunen (Rääkkylä 8).

Simo, s. 27.8.1829, osti nimiinsä tilan Nieminen 7 $\frac{3}{4}$ (jonne muutti 1872), josta hän osti osuudet 19.8.1863 leski Helena Hirvoselta (1300 markkaa); 1.11.1864 Salomon Lievoselta ja Maria Laakkoselta (380 mk); 27.2.1865 Simo Laakkoselta (1080 mk); 1.4.1868 Yrjö Laakkoselta (970 mk); sekä 3.2.1870 pakkohuutokaupassa Juhana Laukkasen perillisiltä (450 mk). Myi tämän tilan Pentille perinnönjaon yhteydessä 20.11.1875, jolloin osti yhdessä Pekka-veljensä kanssa Tahvo- ja Pentti-veljiensä osuudet tilaan Nieminen 1. Osti Nieminen 8:n puolikkaan 28.1.1884 Heikki Salliselta (1500 mk). Myi 3.5.1895 osuutensa Nieminen 1:n puolikkaasta (arvo 5000 mk) veljenpojilleen Toivo Tahvolle

118 JoMA, Kuopion lääninhallitus, Aba58 Anomusasiain diaari 1860. Pentin hakemus saapui lääninhallitukseen 20.2.1860 (nro 24), päätös 28.10.1860 (nro 2211), senaattiin 4.1.1861.

KA, Senaatin päätös 22.2.1861, talousosaston yhteisistuntopöytäkirjat 10 §.

119 JoMA, Kiteen käräjät ilmoitusasiain pöytäkirja 27.10.1862: 20 §.

120 *Suometar* 18.8.1854 ja 5.11.1858; Kaisa Kaurasen tiedonannot; Grotenfelt 1889: 353.

ja Pekalle eläkettä vastaan. Lautamies ja herastuomari, oli ”luonteeltaan vaatimaton ja hiljainen”,¹²¹ k. 17.2.1905 Rääkkylässä. Naimaton.

Stiina Sofia, s. 1832, k. 4.10.1898 Rääkkylässä kitumiseen. – Puoliso 11.9.1854 Rääkkylässä kolmas serkkunsa, talollinen *Pentti Hirvonen* (Varpasalo 2), s. 1.1.1823, k. 19.2.1889 (taulu 9).

Maija Leena, s. 21.1.1835, k. 28.8.1911 Rääkkylässä. – Puoliso 1) 28.8.1864 Rääkkylässä Maija Stiina Ilvosen (k. 1864) leski, talollinen, kylänmies ja kirkkoväärti *Pekka Kinnunen* (Rääkkylä 1), s. 3.4.1813, k. 19.1.1870 Rääkkylässä pakotetautiin. – Puoliso 2) 3.9.1871 Rääkkylässä *Olli Kinnunen* Oravisalosta, s. 17.6.1844 Rääkkylässä, tuli avio-
liittonsa kautta Rääkkylä 1:n isännäksi, kirkkoväärti, k. 25.11.1922.

Juhana, s. 15.5.1837, sai 1858 muuttotodistuksen Joensuuhun, jossa oli kauppa-
kirjurina, sai 29.11.1859 Gustaf Cederbergin todistuksen: tyydyttävät kauppätiedot, hyvät tiedot kirjanpidossa. Haki porvarinoikeuksia 7.3.1860, mutta muutti kuitenkin takaisin Rääkkylään 1.10.1860.¹²² Sai 1861 Käkisalmissa takavarikkoasiassa syytteen, josta vapautettiin 29.1.1863. Toimi kauppiaana (ilmeisesti ilman omia kauppaoikeuksia) Pentti-veljensä kaupassa, joutui konkurssiin 1872,¹²³ k. 30.1.1902 Rääkkylässä. Naimaton.

Pekka, s. 7.1.1841, osti Simo-veljensä kanssa 20.11.1875 veljiensä Tahvon ja Pentin osuudet kotitilaan Nieminen 1 (Niemishovi) (8000 mk), kirkonmies, osti 13.3.1868 Mikko Laakkoselta Nieminen 2:n neljänneksen (1200 mk), Nieminen 4:n neljänneksen perintötilaksi 5.10.1886. Osti 8.5. ja 7.9.1871 Tahvo Laakkoselta 5/42 ja 1/21 Venturi 5:stä, jotka tilaosuudet yhteensä (1/6) myi 13.6.1885 Juho Martikaiselle (1250 mk). Osti 29.12.1886 Nieminen 4:n kuudenneksen Antti Soiniselta (950 mk), myi pojalleen Toivo Tahvolle 22.2.1895 (1200 mk). Muistokirjoituksen mukaan ”toimi eläessään etupäässä käytännöllisenä maanviljelijänä, saavuttaen varsin huomattavia tuloksia”. Harrasti nuorempana hevoshoittoa ja oli kansakoulun johtokunnan ja kunnallislautakunnan jäsen,¹²⁴ lautamies vuodesta 1899, k. 13.11.1913 Rääkkylässä. – Puoliso 1) 28.12.1871 Rääkkylässä lankonsa tytär *Iida Maria Kinnunen*, s. 14.4.1853 Rääkkylässä, k. 16.10.1889 Rääkkylässä lapsivuoteeseen. Vanhemmat: talollinen, kirkkoväärti Pekka Kinnunen (Rääkkylä 1) ja Maija Stiina Ilvonen. – Puoliso 2) 28.8.1890 Rääkkylässä serkkunsa tytär *Maria Liisa Hirvonen*, s. 27.4.1863 Rääkkylässä, k. 24.2.1940 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Juho Hirvonen (Kiesvaara 4, Kiesvaaran hovi) ja Stiina Leena Sallinen.

Anna Riitta, s. 5.8.1845, k. 9.11.1894 Rääkkylässä mahavaivaan. – Puoliso 15.7.1872 Rääkkylässä talonpoikaispankkiiri *Antti Pakarinen* (Venturi 9²/₃, 10 ja 3¹/₂, Venturin hovi), s. 9.1.1847 Rääkkylässä, k. 13.9.1903 Rääkkylässä.

121 *Karjalatar* 21.2.1905.

122 Järvelin 1993: 34.

123 JoMA, Rääkkylän käräjät 13.3.1873: 13 S.

124 *Karjalatar* 18.11.1913.

Niemisen hovin Pentti Hirvosen suurperheen yksityis- ja yhteisomaisuuden selvittäminen on lähteiden perusteella vaikeaa. Omaisuutta saattoi olla jollakin lapsella omissa nimissään, mutta toisaalta se katsottiin myös talon omaisuudeksi. Esimerkiksi isä Pentti testamenttasi tilan Onkamo 40 pojalleen Juhalle, vaikka tila oli Tahvo-pojan nimissä. Tahvon nimissä oli myös tyttarelle Stiina Sofialle testamentattu Nieminen 3 ¼. Poika Pentti taas sai luvan vuonna 1860 aloittaa maakaupan Rääkkylän kirkonkylässä. Kauppa näyttää lähteiden perusteella olleen Pentin oma yritys, mutta myös osa perheyrittystä. Juhana-veli mainitaan lähteissä kauppiaksi, mutta hänellä ei ollut omia kauppaoikeuksia, joten hän ilmeisesti toimi veljensä yhtiömiehenä. Kauppa lopetettiin vuonna 1875, jolloin perheyhtiön omaisuutta jaettiin jälleen kerran. Tällä kertaa vanhin veli Tahvo sai kirkonkylän kaupan kauppatavaroineen. Kauppias Pentti puolestaan sai Simo-veljensä nimissä olleen tilan Nieminen 7 ¾. Keväällä 1872 oli *Suomen Wirallisessa lehdessä* uutinen: ”Helmikuun 3. p. kuoli yksi rikas talonisäntä P. Hirwonen Niemisen kylästä ja jätti omaisuutta likipitään 100 tuhannen markan arvosta”.¹²⁵ Ottaen huomioon summan suuruuden, kyseessä lienee ollut perheyrittäjien koko omaisuus.

Tahvo Pentinpoika Hirvonen hankki vähitellen haltuunsa tilan Venturi 2 (Juhmakka). Tilan mailla kulkevassa Piimäjoessa oli Rääkkylän ainoa vesimylly, jonka perusti vuonna 1790 kotitarvemyllynä rasivaaralaiset veljekset Mikko, Pekka ja Matti Hirvonen veljensä Heikin ja serkkunsa Tahvon maatilalle. Jo vuonna 1798 myllyn omistussuhteet olivat menneet sekaisin: Matti oli myynyt osuutensa 1797 Pentti Hirvoselle (2 riksiä). Mikko oli myynyt osuutensa 13.4.1792 kirjanpitäjä Johan Renheimille (5 riksiä), joka siirsi osuutensa 25.9.1798 Pentti Hirvoselle. Sen sijaan Pekka-veli oli myynyt ”omistamansa puoliskon” myllystä vuonna 1793 varatuomari Lars Ulrik Hasselblattille sekä 30.9.1793 hankkimansa Tahvo Turpeisen kolmasosan 50 riksillä. Vuoden 1800 varallisuusveroluettelossa myllyn arvo oli 75 riksiä ja omistajiksi mainitaan Pentti ja Matti Hirvonen. Yhden kiviparin ja kuuden tampin mylly sai luvan 27.6.1803 ja se pantiin verolle 6.9.1804. 1870-luvulla myllystä omisti puolet isältään osuuden perinyt Juhana Hirvonen (taulu 23), neljäsosan Matti Hirvoselta osuuden ostanut Tahvo ja neljäsosan rovasti Märten Kiljanderin lukuisat perilliset. Vuonna 1876 kerrottiin, että mylly ei ollut toiminut enää 17 vuoteen, ja Tahvo Hirvonen vaati suuren isäntäjoukon säestämänä myllyn hävittämistä ja joen perkausta. Juhana Hirvonen vaati vuonna 1876 puoliskostaan 4000 hopearuplaa. Vuonna 1877 Juhana oli kasvattanut osuuttaan myllystä ¾:een, ja hän vaati osuudestaan peräti 24 000 markkaa, mutta Tahvo tarjosi isänsä serkulle Juhalle 1500 markkaa. Sovinto-oikeus päättyi 2500 markan korvaukseen 28.9.1877. Saatuaan asian päätökseen Tahvo kaiverrutti myllyn paikalla olevaan kiveen vuosiluvut 1873 ja 1880 sekä tekstin ”MYLLYN LUNASTI JA HÄWITI T HIRWONEN”. Tahvo perkautti myös Piimäjokea myllyn kohdalta, koska toiseen kiveen kaiverrettiin vuosiluku 1886 ja teksti ”T HIRWONEN KANAWA”.¹²⁶

125 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 2.5.1872.

126 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 17.9.1798: 231 §; JoMA, Rääkkylän käräjät 1.11.1875: 49 §, 13.3.1876: 216 §, 27.8.1877: 98 §, 4.2.1881: 76 §.

Taulu 26

V **Heikki Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 1.2.1772 Kiteellä (Rääkkylässä). Osti veljensä Pentin kanssa Varpasalo 6:n puolikkaan (uusi 10, ”Mondus”) 14.8.1802 Juhana Monoselta. Heidän yhdessä asuessaan tila ilmoitettiin kuitenkin vanhemman veljen nimiin (sijoituskirja 9.12.1805). Heikki erosi vuonna 1814, jolloin sovittiin, että Heikki muuttaa tälle tilalle ja muut veljet, Pentti, Simo ja Juhana, jäävät kotitaloon. Pentti-veli ilmoitti 1823, että Heikin tila menisi perintönä hänen mahdolliselle pojalleen, mutta ei tyttärille, missä tapauksessa se palautuisi Pentin perillisille. Vuonna 1823 tilalla oli asuintalo, jossa oli tupa 13 kyynärää kanttiinsa, eteinen ja kaksi kamaria (arvo 200 hopearuplaa). Tilalla oli lisäksi yhdeksän muuta rakennusta (rakennuksien yhteisarvo 440 hopearuplaa). Sai sijoituskirjan 5.11.1827¹²⁷ ja osti tilan perintötilaksi 14.3.1832. Heikki luovutti tilan 11.10.1847 veljenpojalleen Pekka Hirvoselle (taulu 38) syytinkiä vastaan. Kuoli 1.5.1855 Rääkkylässä vanhuuteen. – Puoliso 1) 21.7.1795 Liperissä (Rääkkylässä) *Kirsti Makkonen*, s. 11.2.1775 Liperissä (Rääkkylässä), k. 7.2.1800 Kiteellä (Rääkkylässä) synnytykseen. Vanhemmat: yhtiömies Lauri Makkonen (Hypönniemi 14) ja Vappu Rautiainen. – Puoliso 2) 8.7.1804 Liperissä *Anna Mononen*, s. 16.4.1777 Liperissä, k. 20.11.1844 Rääkkylässä. Vanhemmat: yhtiömies Olli Mononen (Leppälahti 1) ja Anna Rautiainen.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

1. *Liisa*, s. 1.4.1797, k. 24.5.1802 Kiteellä (Rääkkylässä) rokkoon.
2. *Stiina*, s. 14.7.1805, k. 1811.
2. *Liisa*, s. 18.6.1808, k. 16.3.1809 Kiteellä (Rääkkylässä) kuumeeseen.
2. *Pentti*, s. 16.4.1809, mainitaan lastenkirjassa, huononäköinen, lienee kuollut nuorena.
2. *Liisa*, s. 1812, k. 1817.
2. *Maija Stiina*, s. 1816, mainitaan lastenkirjassa, lienee kuollut pienenä.
2. *Anna*, s. 1819, mainitaan lastenkirjassa, lienee kuollut pienenä.

Taulu 27

V **Mikko Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 7.1.1774 Kiteellä (Rääkkylässä), muutti vaimonsa kotitaloon Jaamalle vuonna 1799. Appi siirsi puolet tilasta Jaama 1 Mikolle 4.6.1801¹²⁸ (sijoituskirja 28.11.1801). Vaati vuonna 1800 Suoparsaaren Jaakko Muta-

127 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:12 Katselmuspöytäkirjat: 28.10.1823.

128 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:9 Katselmuspöytäkirjat: 5.11.1801.

selta velkasuoritusta.¹²⁹ Osti 13.3.1810 Mutasen perikunnalta Suorlahti 17:n (200 valtionvelkakonttorin riksiä). Saharenki Israel Kaipiaisen oli kuitenkin mennyt avioliittoon talon osakkaan Feodor Mutasen tyttären Helenan kanssa ja senaatti päätti antaa 21.10.1816 Kaipiaiselle asumisoikeuden. Mikolle määrättiin palautettavaksi siirtosumma sekä korvaus tilan hyväksi tehdystä työstä.¹³⁰ Osti 7.5.1809 Paavo Toropaiselta tämän apelta Heikki Vaittiselta saamansa Jaama 2:n puolikkaan asumisoikeuden (276 valtionvelkakonttorin riksiä). Toropaisen langot Heikki ja Juhana Vaittinen valittivat kaupasta. Mikko suostui lopulta 350 pankkiruplan korvaukseen, josta 100 pankkiruplaa kuitattiin sillä, että Vaittiset olivat joutuneet siirtämään talonsa isonjaon yhteydessä Mikon tieltä. Vaittiset lupasivat 4.4.1824 maksavansa loput 250 pankkiruplaa viiden vuoden kuluessa.¹³¹ Osti yhdessä poikansa Pentin kanssa 26.11.1821 Oravilahti 10:n puolikkaan Juhana Hariselta (658 ruplaa), mutta möivät sen 11.1.1830 Sofia Päiviselle (700 ruplaa). Sai 1823 tehtäväkseen hankkia kappelin asukkaiden laskuun uuden kirkonkellon,¹³² anoi 1825 lupaa naida edesmenneen vaimonsa sisaren.¹³³ Kuoli 1833. – Puoliso 1) 24.7.1799 Kiteellä (Rääkkylässä) *Maria Päivinen*, s. 5.2.1780 Kiteellä (Rääkkylässä), ortodoksi mutta sai luterilaisen kasteen. Vanhemmat: talollinen Daavid Päivinen (Jaama 1) ja Martta Päivinen. – Puoliso 2) 18.6.1826 Rääkkylässä kälynsä *Malania Päivinen*, s. 1782, k. 28.5.1863 Rääkkylässä vanhuuteen. Sai 17.5.1834 sijoituskirjan tilalle Rasivaara 11, jonka puoliso Mikko oli ostanut puoliksi 15.7.1827 Eero Väyryseltä (500 pankkiruplaa) ja puoliksi 16.3.1828 Tahvo Kamppurilta (350 pankkiruplaa).¹³⁴

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

1. *Anna*, s. noin 1800, k. 11.6.1802 Kiteellä (Rääkkylässä) rokkoon.
1. *Pentti*, s. 1802, k. 1832. Taulu 28.
1. *Daavid*, s. 27.3.1805, k. 1811.
1. *Maria*, s. 6.6.1807, k. 1811.
1. *Mikko*, s. 1.1.1810, talollinen Jaamalla, k. 1896. Taulu 29.
1. *Pekka*, s. 10.5.1813 (kaksonen), yhtiömies Jaamalla, k. 1864. Taulu 30.
1. *Tahvo*, s. 10.5.1813 (kaksonen), k. 1816.
1. *Anna*, s. 20.10.1816, k. 1876. – Puoliso 1.10.1839 Rääkkylässä talollinen *Juhana Ilvonen* (Haapasalmi 1 ¼), s. 4.2.1813, hukkuu 24.11.1881 Rääkkylässä.

129 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 7.4.1800: 97 §.

130 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 10.9.1810: 305 §; JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba:68 Anomusasiakirjat: 1817 K70.

131 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba:10 Anomusasiakirjat: 1810 H60.

132 JoMA, Rääkkylän kirkonkokousten pöytäkirjat 22.3.1823, 24.7.1825 ja 16.10.1825.

133 KA, Suomen asiain komitea (aakkosellinen aktiivuetelo 1821–26 Ba:3).

134 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba:184 Anomusasiakirjat: 1828 H68.

Mikon kuoltua hänen lapsensa asuivat aluksi yhdessä. Tilankatselmuksessa 18.7.1837 tilalla oli punaiseksi maalattu 38 x 13-kyynäräinen asuinrakennus, jossa oli pirtti, kolme kamaria, keittiö, eteinen ja vinnikamari (arvo yhteensä 200 hopearuplaa). Kaikkien rakennusten arvo oli 398 hopearuplaa. Mikon perilliset sopivat jakavansa tilan siten, että pojan Pentin leski Stiina Porthan saisi puolet tilasta Jaama 1 ½ ja pojat Mikko sekä Pekka saisivat puolet Jaaman tilasta sekä tilan Rasivaara 11. Malania Päivinen vaati, että Anna-tyttärestä huolehdittaisiin yhdessä ja avioiduttuaan hän saisi mukaansa ”maan tavan” mukaiset myötäjaiset. Tilan jako hyväksyttiin 7.3.1840.¹³⁵

Taulu 28

VI **Pentti Hirvonen** (isä Mikko, taulu 27), s. 1802. Asui isänsä taloudessa Jaama 1:ssä. Elias Lönnrot mainitsee päiväkirjassaan 18.6.1828 Pentistä: ”Jaaman kylässä asuvan Pentti Hirvosen luona, ollen itse kirjoitustaitoinen, muutamien talonpoikien vakuutuksen mukaan oli koko joukko kirjoitettuja runoja, en voinut käydä, koska Jaaman kylä oli jotenkin syrjässä tietäni.”¹³⁶ Kuoli 15.5.1832 Rääkkylässä punatautiin. – Puoliso 24.9.1827 Tohmajärvellä *Stiina Porthan*, s. 27.9.1803 Tohmajärvellä. Stiina Porthan asui miehensä kuoleman jälkeen yhtiössä lankojensa Mikko ja Pekka Hirvosen ja anoppipuolensa Malania Päivisen kanssa vuoteen 1840. Muut osakkaat väittivät Stiinan saaneen liian suuren osuuden vuoden 1840 sadosta ja vaativat vuonna 1843 Stiinalta kuutta tynnyriä ruista ja 5 tynnyriä kauraa.¹³⁷ Sai 7.3.1840 sijoituskirjan Jaama 1:n neljännekselle (perintötilaksi 6.11.1851), muutti 7.12.1858 Tohmajärvelle tyttärensä perheen kanssa, k. siellä 9.8.1869 vesitautiin. Vanhemmat: talollinen, valtiopäivämies Elias Porthan (Kemie 18) ja Kirsti Hukka.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Mikko, s. 11.5.1828, lienee kuollut pienenä.

Maria, s. 6.5.1829, k. 3.5.1866 Tohmajärvellä lavantautiin. – Puoliso 2.10.1845 Rääkkylässä räätälinoppilas *Juhana Voutilainen*, s. 24.3.1821 Liperin Konttilansalmella. Asui anoppinsa luona Jaamalla, kunnes muutti Tohmajärvelle 28.10.1858, talollinen ja maa-kauppias Järventaus 1:ssä (vanha Littilä 1, Rantala), sitten Kaurilanvaara 7:ssä, myi tilan Jaama 1 ¼ puolisonsa serkulle Pentti Hirvoselle 18.1.1864 (6000 markkaa), k. 6.8.1894 Tohmajärvellä keuhkotautiin. *Karjalattaressa* 9.8.1894 julkaistun uutisen mukaan ”oli pitäjän suurimpia maanviljelijöitä ja omisti useampia tiloja”. Juhanan toinen puoliso oli Anna Maria Ilvonen.

Stiina Sofia, s. 5.2.1831, k. 3.5.1850.

135 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba:327 Anomusasiakirjat: 1840 Å1.

136 Lönnrot 1902: 64.

137 KA, Kiteen ja Rääkkylän käräjät 6.4.1843: 47 §.

Taulu 29

VI **Mikko Hirvonen** (isä Mikko, taulu 27), s. 1.1.1810 (lastenkirja 3.1.) Sai perintönä Pekka-veljensä kanssa tilan Jaama 1 ¼ (sijoituskirja 17.3.1840, perintötilaksi 30.5.1845) sekä tilan Rasivaara 11 (sijoituskirja 17.2.1840, perintötilaksi 9.5.1844), Rasivaaran tila myytiin Pekka Nissiselle 492 hopearuplalla 26.2.1845. Ostivat 14.3.1847 Jaama 5:n puolikkaan Jaakko Päiviseltä 600 hopearuplalla, sekä 18.9.1854 Jaama 5:n neljänneksen Heikki Heikinpoika Vaittiselta 280 hopearuplalla ja Jaama 5:n neljänneksen Daavid Päiviseltä 300 hopearuplalla 27.10.1852 (sopien maksavansa lisäksi eläkettä). Veljekset ottivat liiketoimiinsa useita luottoja: Jaakkiman Juhana Sihvoselta 1000 hopearuplaa 29.3.1853; Suomen Pankista 1500 hopearuplaa 22.10.1856; Hypönniemen Pekka Puhakalta 500 hopearuplaa 22.10.1862. Pekka-veljen kuoltua Mikko ja Pekan perilliset lainasivat vielä ruukinhoitaja Tahvo Riikoselta 3000 markkaa 2.2.1873. Mikon ja Pekan yhtiö jaettiin 2.4.1874 siten että Jaama 1:n neljännes ja Jaama 5 (Jaaman hovi ja Terola) myytiin (6100 mk) kolmelle perilliselle: Pentti Mikonpojalle, Janne Mikonpojalle ja Johannes Pekanpojalle, jotka hakivat lainhuudot kukin omalle kolmasosalleen. Pentti Mikonpoika myi oman osuutensa tilasta 1 ¼ Jannelle ja Johannekselle 2.4.1874 (700 mk). Kaikki tilat kiinnitettiin Suomen Hypoteekkiyhdistykseltä 8.11.1875 saadun 12 000 markan lainan vakuudeksi.

Mikko Hirvonen valittiin 1837 Rääkkylän lainajvästön esimieheksi lukkari Peter Adolf Fabritiuksen jälkeen. Vuonna 1841 Kiteen kirkkoherra Gustaf Fredrik Hjerppe väitti Mikon toimineen ohjesäännön vastaisesti. Vuonna 1842 vt. kappalainen August Blomqvist syytti Mikkoa tilien laiminlyönneistä ja virheellisestä lainanannosta. Vuonna 1845 uudeksi esimieheksi valittiin kappalainen Alexander Magnus Brummer, mistä Mikko valitti senaattiin epäillen, että kyseessä on ”papiston salajuoni”. Tilintarkastuksessa Mikon korvattavaksi jäi 35 tynnyriä ruista, jonka osa pitäjäläisistä oli halukas antamaan anteeksi, osa ei.¹³⁸ Mikko oli myös lautamies ja Rääkkylän kunnallislautakunnan esimies 1873–1882 ja sai 14.4.1883 hopeamitalin päällekirjoituksella ”hyödyllisestä toimesta” kaulassa kannettavaksi K. K. S:t Stanislain ritarikunnan nauhalla.¹³⁹ Sai täyttäessään 73 vuotta pitäjäläisiltä ”komean ja kalliin hopeamaljan”, koska oli 40 vuotta ”kunnan asioita uutteruudella ja huolella hoitanut”.¹⁴⁰ Kuoli 12.8.1896 Rääkkylässä vanhuuteen. *Karjalattaressa* 15.8.1896 julkaistun muistokirjoituksen mukaan hän oli mies, ”jonka järkevyyteen ja hyvään tahtoon pitäjäläiset aina voivat täydellisesti luottaa”. Mikko ”oli luonteeltaan ystävällinen, vaatimaton, hienotunteinen ja elämässään harvinaisen kohtuullinen. Hän oli raittiusmies ankarimpien vaatimusten mukaan.” Hän oli

138 JoMA Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba483 Anomusasiakirjat: 1851 Å33; Rääkkylän seurakunnan arkisto, pitäjänkokouksen pöytäkirja 19.9.1841: 3 §, 2.4.1843: 1 §, 12.1.1845, 10.12.1848: 1 §, 9.6.1851; Kauppinen 1994: 267–268.

139 *Uusi Suometar* 25.6.1883.

140 *Savo* 24.1.1883.

oppinut omin neuvoin kirjoittamaan sekä laskemaan. – Puoliso 5.9.1837 Rääkkylässä serkkunsa *Eeva Stiina Hirvonen*, s. 11.12.1816, k. 7.12.1868 Rääkkylässä lavantautiin. Vanhemmat: talollinen Pentti Hirvonen (Varpasalo 1) ja Liisa Rautiainen (taulu 22).

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Maija Stiina, s. 21.1.1839, muutti Enoon 22.7.1910 vävyensä Matti Tykkyläisen luokse, k. siellä 6.4.1920. – Puoliso 3.10.1860 talollinen *Matti Hirvonen* (Kiesvaara 4, Kiesvaaran hovi), s. 23.4.1832 Rääkkylässä, k. 29.12.1905 Rääkkylässä.

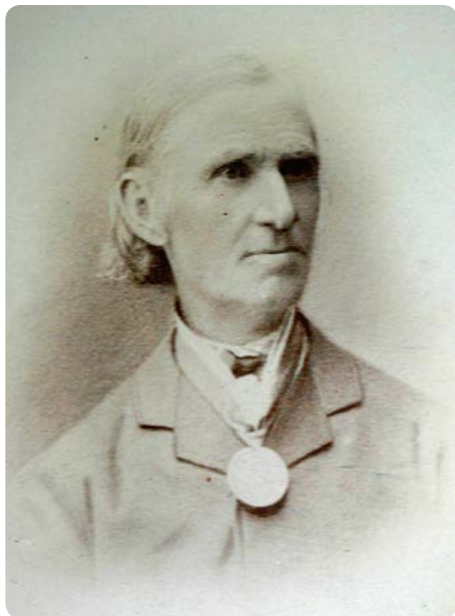
Mikko, s. 17.1.1841, muutti 1870 Pietariin, jossa oli konttoristina, k. 8.12.1870 Pietarissa (Pyhän Marian srk) keuhkotulehdukseen.

Pentti, s. 28.12.1842, oli asentajana ja korjausmestarina Värtsilän tehtailla 1859–1862. Toimi 1863–1865 ”Puhos”-laivan koneenhoitajana ja suoritti vuonna 1866 ensimmäisenä suomenkielisenä I luokan koneenhoitajan tutkinnon. Oli tämän jälkeen 1867–1870 ”Väinämöisen” koneenhoitajana Suomen ja Saksan välillä ja vuosina 1870–1876 uudestaan Värtsilän tehtailla käyttö- ja konemestarina ja tämän jälkeen G. Cederbergin palveluksessa Joensuun Penttilän sahalla. Oli myös koneenkäyttäjänä höyrylaiva ”Koitossa” Sortavalan ja Pietarin välillä 1884–1887, myöhemmin konemestarina Savonlinnan ja Joensuun välillä sekä päällikkönä ”Pielinen” ja ”Laura”-laivoissa Joensuun ja Nurmeksen välillä. Osti Jaama 1:n neljänneksen serkkunsa Maria Hirvosen mieheltä Antti Voutilaiselta 18.1.1864 (6000 mk). Osti 2.4.1874 kolmasosan isänsä ja setänsä Pekan maaomaisuudesta Jaama 1 ¼ ja Jaama 5 (Jaaman hovi). Myi osuutensa Jaama 1:n kuudenneksestä veljelleen Jannelle ja serkulleen Juhana Pentinpojalle 2.4.1874 (700 mk). Osti 20.2.1883 veljensä Jannen osuuden Jaama 1:n kuudenneksestä ja 5:n kolmanneksestä (3000 mk) sekä 14.3.1901 serkkujensa Mikko ja Juho Mikonpojan osuuden Jaama 1:stä (1/21) ja 5:stä (2/21) (929 mk). Oli suuressa lähetystössä maaliskuussa 1899 Helsingissä ja Pietarissa, ”monet ovat ne kellot, muista koneista puhumattakaan, jotka hän on korjannut. Hänen tarmoaan ja yritteliäisyyttään kuvaa sekkin, kun hän vielä 80-vuotiaana suunnitteli moottorin tekoa, josta kuitenkin hänen omaisensa saivat hänet luopumaan”, mainitaanpa hänen yrittäneen rakentaa ikiliikkujankin.¹⁴¹ Kuoli 8.3.1928 Rääkkylässä. – Puoliso 4.9.1871 Rääkkylässä serkkunsa tytär *Emma Benedikte Hirvonen*, s. 23.5.1853, k. 5.12.1916 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pentti Hirvonen (Varpasalo 1) ja Charlotta Serafina Petrelius (taulu 23).

Liisa (Elisa), s. 2.9.1845, k. 24.10.1902 Nurmeksessa. – Puoliso 18.12.1865 Rääkkylässä tukkikirjanpitäjä Antti Juhana Mustosen sahalla Puhoksessa *Juho Hukka*, s. 10.2.1831 Tohmajärvellä, vuodesta 1866 kauppias Nurmeksen kauppalassa (XVI kortteli nro 6). Nurmeksen kunnallislautakunnan esimies, ”rehellisen ja suoran luonteensa takia nautti yleistä luottamusta”.¹⁴² Kuoli 3.4.1902 Nurmeksessa.

141 *Karjalan Maa* 15.3.1928; Klaus Sormannon muistelmat (moniste tekijän hallussa); Vaaranta 2002: 65.

142 *Uusi Suometar* 8.4.1902.

Rääkkylän kunnallislautakunnan esimies Mikko Hirvonen (1810–1896) kaulassaan Keisarin myöntämä hopeamitali. Alkuperäiskuva Pentti ja Helka Hirvonen.

Vilhelmiina Sofia, s. 10.11.1847, oli veljensä Mikon mukana Pietarissa 1870, muutti Värtsilään 30.8.1874 ja miehensä mukana uudestaan Pietariin, k. 15.10.1894 Pietarissa maksasyöpään. – Puoliso 8.9.1873 Rääkkylässä *Klas Filipinpoika Huurinainen* (vuodesta 1883 Ilarion Huuri), s. 3.9.1847 Ilomantsin Ostronsaaressa (Kiteen Puhokessa), ortodoksi. Kävi Värtsilän tehtaan-koulua, oli valumestari Seidentoffin opissa Värtsilän tehtaalla. Sitten Värtsilän tehtaan kaupanhoitaja. Toimi vuodesta 1884 Pietarissa asioitsijana ja ”välitti suureksi osaksi Venäjän viljan tuontia Suomeen”. Kuoli 31.12.1908 Terijoen Kellomäen asemalla.¹⁴³

Juho (Janne), s. 4.10.1850, osti 2.4.1874 kolmasosan isänsä ja setänsä Pekan maa-omaisuudesta Jaama 1:stä (¼) ja 5:stä, myi osuutensa veljelleen Pentille 20.2.1883 (3000 mk), maakauppias Rääkkylässä, osti 26.2.1887 Taitimänniemi 2:n langoltaan Antti Tukiaiselta (2250 markkaa), sekä

20.6.1890 Kustaa Kotilaiselta tilasta Taitimänniemi 5:stä lohkaistun ulkopalstan ja Joensuun luhtapalstan (600 mk), muutti Joensuuhun 3.9.1908 ja sieltä Kiihtelysvaaraan 16.2.1909. Kuoli 21.8.1925 Tohmajärven Onkamossa. – Puoliso 1) 26.12.1876 Rääkkylässä serkkunsa tytär, käly *Hilma Margareeta Hirvonen*, s. 24.11.1855 Rääkkylässä, k. 19.6.1878 Rääkkylässä lavantautiin. Vanhemmat: talollinen Pentti Hirvonen (Varpasalo 1) ja Charlotta Serafina Petrelius (taulu 23). – Puoliso 2) 4.4.1892 kätילו *Anna Immonen* Tohmajärveltä, s. 17.10.1863 Sortavalan maaseurakunnassa, k. 9.1.1929. Vanhemmat: talollinen Jaakko Immonen (Sortavalan Rautakangas 8) ja Maria Ristolainen.

Iida Charlotta, s. 13.3.1855, k. 10.12.1928 Rääkkylässä. – Puoliso 1) joulukuun lopussa 1877 Rääkkylässä talollisen poika *Antti Tukainen* (Rasivaara 16), s. 5.1.1848 Rääkkylässä, ostivat 28.11.1885 Taitimänniemi 2:n Elias Tolvaselta (1750 markkaa), myivät langolleen Janne Hirvoselle 1887, asuivat hänen luonaan Taitimänniemessä vuodesta 1895, k. 3.11.1896 Rääkkylässä. – Puoliso 2) 14.12.1897 Rääkkylässä Helena Väyrysen leski, talollinen *Tuomas Päivinen* (Sangenlahti 3), s. 4.6.1842 Rääkkylässä, k. 21.12.1921 Rääkkylässä.

143 *Karjalatar* 5.1.1909; *Laatokka* 5.2.1884; HuK Tuula Kiisken tutkimus, dosentti Liisa Vals-tan tiedonanto.

Taulu 30

VI **Pekka Hirvonen** (isä Mikko, taulu 27), s. 10.5.1813 kaksosena. Eli yhtiössä veljensä Mikon kanssa Jaama 5:ssä (Jaaman hovi), liiketoimia kuvataan taulussa 29. Viipurin hovioikeus määräsi 24.5.1843 Pekka Hirvosen julkisesti pyytämään oikeuden edessä käyttäytymistään anteeksi Kiteen kirkkoherralta, lääninrovasti Gustaf Fredrik Hjerpeltä.¹⁴⁴ Kuoli 23.6.1864 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 9.8.1842 Sortavalan maaseurakunnassa *Inkeri Rätty*, s. 21.4.1821 Sortavalassa, oli kihloissa talollisen poika Simo Hyvärisen kanssa, mutta tuomiokapituli purki kihlauksen vuonna 1840, k. 22.3.1897 Rääkkylässä verenmyrkytykseen. Vanhemmat: talollinen, lautamies Jaakko Rätty (Pitkäjärvi 2) ja Kaarina Saikkonen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Mikko, s. 11.5.1843, k. 11.5.1869 Rääkkylässä lavantautiin. – Puoliso 12.12.1866 pikkuserkkunsa *Maija Stiina Hirvonen*, s. 11.9.1846 Kiihtelysvaarassa, k. 6.2.1925 Joensuussa. Vanhemmat: talollinen Mikko Hirvonen (Mulo 9) ja Anna Parviainen (taulu 36). Maija Stiinan toinen puoliso oli koneenhoitaja Vasili Päivinen Joensuusta.

Johannes, s. 25.4.1845, koneenhoitaja, osti 2.4.1874 isänsä ja setänsä Mikon perillisiltä Jaama 5:n kolmanneksen (Terola) ja 1/12, omisti myös puoli osaketta (500 mk) höyrylaivasta ”Walio”, k. 30.11.1878 ”sairastettuansa 15 vuorokautta, kärsien kovia tuskia kahdella vuorokaudella, vaan kumminkin viime hetkellä hiljaisesti vaipui”.¹⁴⁵ – Puoliso 7.12.1874 Kiihtelysvaarassa pikkuserkkunsa *Anna Hirvonen*, s. 25.12.1849 Kiihtelysvaarassa, muutti leskenä Joensuuhun 30.8.1885 ja edelleen Tohmajärvelle 1891, k. 1.11.1896 Tohmajärvellä. Annan toinen puoliso oli Elias Asikainen. Vanhemmat: talollinen Heikki Hirvonen (Mulo 27) ja Ulla Rouhianen (taulu 32).

Maria, s. 6.8.1847, omisti tilaosuuden Jaama 1:stä (1/21) ja 5:stä (2/21) lunastettuaan 14.3.1902 Iida-sisarensa osuuden (200 mk), k. 21.7.1923 Rääkkylässä. – Puoliso 20.3.1880 Rääkkylässä pikkuserkkunsa poika *Janne Hirvonen* (Varpasalo 1, Voiniemi), s. 10.2.1847 Rääkkylässä, k. 12.1.1895.

Vilhelmiina, s. 3.2.1850. – Puoliso 10.4.1872 Rääkkylässä maakauppias *Antti Korhonen* Kiteeltä, s. 8.4.1842 Nurmeksessa, muutti perheineen Nurmekseen 5.1.1875. Muutti 16.12.1881 Suomussalmelle, jossa toimi tukkipäällikkönä, muutti edelleen 31.12.1883 Rovaniemelle, jossa asui kauppiana Korkalo 17:ssä. Tyttärenpoika taidemaalari Åke Carl-Anders Mattas (1920–1962).

Pekka, s. 14.12.1854, omisti tilaosuuden Jaama 1:stä (1/21) ja 5:stä (2/21) lunastettuaan 4.2.1874 Mikko-veljen perillisten osuutta, k. 21.4.1904 Rääkkylässä. – Puoliso 1) 16.3.1883 Sortavalan maaseurakunnassa *Anna Maria Tiainen*, s. 16.5.1855 Sortavalan maaseurakunnassa, k. 14.12.1890 Rääkkylässä keuhkotautiin. Vanhemmat: sahatyömies

144 KA, Kiteen ja Rääkkylän käräjät 14.2.1844: 313 §.

145 *Karjalatar* 6.12.1878.

Juho Tiainen ja Maria Rätty Läskelestä. – Puoliso 2) 3.10.1897 palvelija *Loviisa Turunen*, s. (a.n.) 12.4.1870 Kiihtelysvaarassa. Muutti takaisin Kiihtelysvaaraan 25.9.1909. Anna Turusen tytär. Anna Marian toinen puoliso oli Heikki Pöllänen.

Iida, s. 17.8.1858, k. 18.6.1925 Rääkkylässä. – Puoliso 30.4.1888 Rääkkylässä laivapäällikkö, talollinen *Juho Päivinen* (Jaama 7 ½, Läykkä eli Koivuranta), s. 6.3.1860 Rääkkylässä, k. 7.11.1907 Rääkkylässä.

Josefiina, s. 10.10.1860, k. 31.10.1860 Rääkkylässä kuristustautiin.

Elias, s. 10.9.1862, k. 14.9.1862 Rääkkylässä tuntemattomaan sairauteen.

Taulu 31

V **Simo Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 19.12.1775 Kiteellä (Rääkkylässä). Sai veljenpojaltaan Juhanalta 27.4.1831 Mulo 27:n (Ahlbacka, vanha 16 ½ ja 18) osuudestaan kotitilaan (sijoituskirja 29.5.1840, perinnöksi 2.8.1850). Muutti Kiihtelysvaaraan 10.9.1831. Katselmuksessa 29.6.1838 tilalla oli asuirakennus 25 x 29 kyynärää (arvo 50 hopearuplaa). Toisessa asuinrakennuksessa oli uudet 15,5- ja 13-kyynäriset pirtit joiden välissä oli 10,5 kyynärän eteinen (arvo 250 hopearuplaa). Kaikkien rakennusten arvo oli 722 hopearuplaa.¹⁴⁶ Lahjoitti talonsa ja muun omaisuuden (arvo 3700 hopearuplaa) 28.8.1857 pojilleen Heikille ja Simolle. Lupasi samana päivänä jokaiselle kolmesta tyttärestään 80 hopearuplaa. Vaimon perunkirjoituksessa 30.1.1850 oli lisäksi todettu, että Simo oli aikaisemmin hyvittänyt muille lapsilleen Heikille ja Simolle annettavan perinnön. Pojanpoika Simo Hirvosen mukaan: ”ei kertaakaan ollut tauti vuoteessa ennen kuin kuoli tautiinsa. Se ei juonut kahvia ei teetä eikä viinaa eli viiniä eikä olutta yhtellä samalla ei mitään paihti Maitoa ja vettä ja sahtia ei ijällään ole koitellut näistä eillä mainituista herkuista. Eikä polttanut tupakkaa koskaan kuin myös oli muuttanut Muloon varpassalosta aika miehenä eikä käynyt kylässä missään naapuriväleissä paihti kirkkotiellä. Ukko oli saanut Metallin Suomalaiselta Huoneen hallitus Suvulta.”¹⁴⁷ Kuoli 23.4.1862 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vanhuuteen. – Puoliso 14.6.1800 Kiteellä (Rääkkylässä) *Eeva Pippuri*, s. 10.9.1780 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 6.11.1849 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) kuumeeseen. Vanhemmat: talollinen Hannu Pippuri (Varpasalo vanha 2 ½) ja Anna Halonen.

VI Lapsia (s. Kiteellä [Rääkkylässä]):

Pentti, s. 8.3.1801, k. 15.6.1801 Kiteellä (Rääkkylässä) pöhöttymään.

Heikki, s. 25.4.1802, talollinen Mulossa, k. 1888. Taulu 32.

Simo, s. 15.2.1805, talollinen Mulossa, k. 1887. Taulu 33.

146 JoMA, Kuopion lääninhallituksen konttori, Eba294 Anomusasiakirjat: 1838 H48; Jokinen 2003: 41.

147 Hirvonen 1973: 36.

Anna, s. 21.11.1807 (kaksonen), todisti 16.2.1858 saaneensa vanhempiensa perinnön, k. 27.4.1862 Heinävedellä vesitautiin. – Puoliso 21.6.1826 Rääkkylässä *Juhana Pakarinen*, s. 2.11.1802 Heinävedellä, yhtiömies Heinäveden Vihtari 8:ssa (Vahvala, vanha Parkumäki 3), k. 9.12.1854 Heinävedellä hikkaan.

Tahvo, s. 21.11.1807 (kaksonen), k. 18.6.1832 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) kuumeeseen.

Hannu, s. 8.2.1811 (kaksonen), k. 1811.

Liisa, s. 8.2.1811 (kaksonen), k. 1811.

Juhana, s. 30.6.1812, talollinen Roukalahdella, k. 1883. Taulu 34.

Pentti, s. 20.3.1815, talollinen Heinävaarassa, k. 1877. Taulu 35.

Eeva Liisa, s. 6.5.1817, k. 27.1.1892 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) kopristukseen. – Puoliso 8.4.1851 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) talollinen *Antti Pesonen* (Mulo 16), s. 29.1.1822 Liperissä, todisti 13.4.1858 saaneensa vaimonsa vanhempien perinnön, k. 23.12.1878 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä).

Maija Stiina, s. 10.4.1819, k. 14.12.1897 Liperissä. – Puoliso 8.7.1839 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) talollinen *Kalle Martikainen* (Liperin Taipale 48, vanha Viiniranta 2 ¼), s. 15.11.1818 Liperissä, k. 26.1.1887 Liperissä.

Mikko, s. 23.3.1823, talollinen Mulossa, k. 1895. Taulu 36.

Taulu 32

VI **Heikki Hirvonen** (isä Simo, taulu 31), s. 25.4.1802 Kiteellä (Rääkkylässä). Sai vuonna 1857 Simo-veljensä kanssa isältään Mulo 27:n (Albakkala eli Rantala). Heikin ja Simon pesänjako suoritettiin 5.–7.5.1886. Kuoli 25.5.1888 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vanhuuteen. – Puoliso 1.9.1833 Liperissä *Ulla Rouhiainen*, s. 10.12.1804 Liperissä, k. 15.3.1881 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) rokkoon. Vanhemmat: yhtiömies Heikki Rouhiainen (Roukalahti 6) ja Anna Ellonius.

VII Lapsia (s. Kiihtelysvaarassa [Pyhäselässä]):

Juhana, s. 30.5.1834, muutti Joensuuhun 9.11.1864, kaupparijuri Joensuussa, sai 1.11.1864 kauppias Simo Parviaisen todistuksen neljän vuoden palveluksesta, sai 18.1.1867 todistuksen kahden ja puolen vuoden Watasen kaupan hoidosta. Porvarinvala ja -kirja 3.6.1867. Haki 5.8.1869 konkurssia.¹⁴⁸ Toimi sitten kirjanpitäjänä Joensuussa. Peri veljeltään osuuden tilaan Mulo 27, jonka myi Anna-sisarelleen. Muutti 14.5.1889 Kiihtelysvaaraan vaimonsa kotitaloon, k. 15.10.1912 Kiihtelysvaarassa. – Puoliso 9.8.1864 Kiihtelysvaarassa *Liisa (Elli) Vatanen*, s. 27.7.1842 Kiihtelysvaarassa, k. 1.12.1916 Kiihtelysvaarassa. Vanhemmat: talollinen Paavo Vatanen (Heinävaara 4) ja Susanna Parviainen (joensuulaisten Parviaisten kauppiasveljesten sisar). Avioliitto oli lapseton.

148 Järvelin 1993: 35; *Suomalainen Wirallinen Lehti* 14.10.1869.

Eeva Stiina, s. 25.1.1836, k. 23.5.1876 Kontiolahdella lapsivuodekuumeeseen. – Puoliso 28.6.1858 Kiihtelysvaarassa talollinen *Matti Varis* (Selkie 6, uusi 8, Alapiha), s. 4.6.1826 Kontiolahdella, k. 25.12.1893 Kontiolahdella. *Karjalattaressa* 29.12.1893 julkaistun kuolinuutisen mukaan ”oli hilpeä ja vilkasmietteenen ja ystävällinen mies. Nuorempana ollessaan harjoitti hän melkoista liikettä, viime aikoina oli hän antautunut maanviljelystoimiin, käytettiin usein myös kunnan luottamustoimissa.” Matin toinen puoliso oli Heikki Hassisen leski Anna Pääkkönen.

Simo, s. 8.11.1837, k. 11.6.1840 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) tarttuvaan rokkoon.

Tahvo, s. 11.12.1839, osti isältään tämän osuuden Mulo 27:n puolikkaasta, testamenttasi tämän Juhana-veljelleen ja vaimolleen, k. 5.3.1879 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) keuhkotautiin. – Puoliso 9.7.1874 Kiihtelysvaarassa *Kaisa Loviisa Hiltunen*, s. 24.4.1855 Liperissä. Muutti Liperistä 26.10.1874, myi miehensä kuoltua tämän osuuden 26.11.1888 tilasta Mulo 27 Kalle Hirvoselle (taulu 9) ja muutti 27.8.1889 Liperiin, jossa asui Taipale 53:ssa. Avioitui maakauppias Konstantin Surakan kanssa Soanlahdelta, jonne muutti 31.3.1894, k. 22.7.1910 Soanlahdella. Vanhemmat: talollisen poika Mikko Hiltunen (Sylmä 20, uusi 44) ja Anna Maria Räsänen.

Mikko, s. 17.12.1843, k. 2.2.1855 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) tuhkarokkoon.

Liisa (Elise), s. 3.5.1846 (hautakivessä 3.4.1846), k. 12.6.1930 Joensuussa. – Puoliso 11.8.1864 Kiihtelysvaarassa *Antti Pakarinen*, s. 22.3.1840 Tohmajärvellä (Rääkkylän Vahalahdella), kävi Jouhkolan maanviljelyskoulua, vuodesta 1863, maakauppias Kiihtelysvaara 2, perusti 1871 kauppaliikkeen Joensuuhun. Perusti 1874 Juho Reijosen kanssa tupakkatehtaan ja 1882 värjäystehtaan. Oli valtuusmiehenä mukana useissa Joensuun kaupungin toimikunnissa sekä Suomen pankin, Pohjoismaiden pankin valvojana sekä Säästöpankin isännistössä. ”Luonteeltaan hilpeä, rattoisuutta ja nuorten seuraa kaipaava, leikkisään puheisiin aina valmis – – Jo pienenä poikapahasena käytti hän viulunköyrää näppärästi ja soitteli häissä – – Runoniekkana, runonsepittäjänä mainitaan häntä myöskin ja olivat hänen runonsa aikoinaan laajalti levinneet Pohjois-Karjalassa.”¹⁴⁹ Kuoli 17.12.1907 Joensuussa. Tytär oopperalaulaja Maikki Pakarinen (Järnefelt-Palmgren, 1871–1929).

Anna, s. 25.2.1849, muutti Rääkkylään 11.12.1874, Joensuuhun 30.2.1885. Osti 23.7.1887 osuuden tilasta Mulo 27 Juhana Hirvoselta (3500 mk) ja myi sen 26.11.1888 Kalle Hirvoselle (taulu 9). Muutti Tohmajärvelle 1891, k. 1.11.1896 Tohmajärvellä keuhkokuumeeseen. – Puoliso 1) 7.12.1874 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) pikkuserkkunsa, koneenhoitaja *Johannes Hirvonen* (Jaama 5), s. 25.4.1845 Rääkkylässä, k. 30.11.1878 (taulu 30). – Puoliso 2) 23.11.1890 talollinen *Elias Asikainen* (Akkala 5), s. 14.4.1858 Rääkkylässä, muutti Kiteelle 1.3.1902, palasi takaisin Tohmajärvelle 1903, k. 14.4.1908 Tohmajärvellä. Eliaksen toinen puoliso oli Tilda Katri Toropainen.

149 *Karjalan Sanomat* 19.12.1907.

Heikki ja veljensä Simo Hirvonen saivat isältään 28.8.1857 tämän omaisuuden. Veljekset ottivat 1.10.1861 Hypoteekkiyhdistykseltä Albakkalan tila vakuutena 16 000 markan lainan. Tilalle rakennettiin 50 metriä pitkä navetta, johon lisättiin vielä 30 metrin tallirakennus päähän.¹⁵⁰ Simo-veljen perunkirjoituksen 12.4.1887 mukaan Hypoteekkiyhdistyksen lainaa oli jäljellä 10 212 markkaa, lisäksi Frithiof Neppenströmin lainaa oli jäljellä 4516 markkaa. Heikin ja Simon pesänjako suoritettiin 5.–7.5.1886. Suuret velat johtivat lopulta tilan myyntiin. Heikki-veljen osuus myytiin ensin 26.11.1888 Kalle Hirvoselle (4500 mk) ja Simo-veljen osuus 3.12.1888 Elias Tolvaselle (9000 mk). Tolvanen myi osuutensa 20.4.1889 Jeremias Kettuselle (10 000 mk). Farmaseutti Algoth Oppman osti molemmat osuudet 14.11.1890 (24 000 mk).

Taulu 33

VI **Simo Hirvonen** (isä Simo, taulu 31), s. 15.2.1805 Kiteellä (Rääkkylässä), osakas Mulo 27:ssä (Albakkala eli Rannan Hirvola). Kirkon kuudennusmies, Kiihtelysvaaran köyhäinhuoltoautakunnan jäsen 12.3.1854.¹⁵¹ Poika Simo Hirvosen mukaan ”oli kaiken ikänsä hyvin Raitis kaikista juomista, eikä polttanut tupakkaa, vähän yli kahen vuoden sairasti, että ei ollut ulkona liikkeessä ja sai kielen kohmeen että puheesta ei tahtonut saata selvää”.¹⁵² Kuoli 30.3.1887 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) halvaukseen. *Karjalantaressa* 1.4.1887 julkaistun muistokirjoituksen mukaan ”Vaikka wanhan ajan miehiä seurasi hän ajan rientoja sanomakirjallisuuden kautta ja emme tarwinne mainita että oli jyrkkä suomalainen. – oli yleisesti tunnettu taitavana ja uutterana taloudenhoitajana – ollen suoraluontoinen ja rehellinen kaikissa toimissaan...”. Simon perunkirjoituksessa 12.4.1887 pesän netto-omaisuudeksi laskettiin 1102 markkaa. Kuolinpesä joutui konkurssiin.¹⁵³ – Puoliso 13.6.1830 Liperissä (Rääkkylässä) *Kaisa Liisa Makkonen*, s. 20.9.1809 Liperissä (Rääkkylässä), k. 22.1.1874 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vesitautiin. Vanhemmat: yhtiömies Olli Makkonen (Hypönniemi 14) ja Anna Stiina Kurki.

VII Lapsia (s. Kiihtelysvaarassa [Pyhäselässä]):

Eeva Stiina, s. 6.9.1831, k. 19.8.1832 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) hinkuyskään.

Stiina Liisa, s. 9.8.1833, k. 30.9.1836 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) hinkuyskään.

Maria, s. 1.6.1836, myi miehensä kanssa 26.6.1875 perintöosuutensa tilasta Mulo 27 langolleen Heikki Juvoselle (2500 mk), asui viimeiset vuotensa Tutju 7:ssä, k. 10.9.1912 Liperissä. – Puoliso 20.7.1853 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) talollinen, kuudennusmies *Mikko Hirvonen* (Roukalahti 5, Malila, myöh. Roukalahti 7), s. 21.6.1826 Liperissä, k. 7.1.1897 Liperissä.

150 Jokinen 2003: 46.

151 Juvonen 1990: 552.

152 Hirvonen 1973: 56.

153 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 15.6.1887.

Simo, s. 29.3.1839 (hautakivessä 1840), oli karjalaisen runoilijan Antti Puhakan nuoruudenystävä, ”nuorena rupesi maatöiden ohessa harjoittamaan kaikenlaista kauppaa, ostaen voita, nahkoja ja lintuja, joita sitten Sortavalan kautta kuljetti Pietariin”. Meni serkkunsa, kauppias Juhana Hirvosen palvelukseen 11.9.1864 ja muutti Joensuuhun 10.8.1865, erosi serkkunsa palveluksesta 11.6.1868. Siirtyi 29.7.1871 Frithiof Neppenströmin palvelukseen ja myöhemmin tämän yhtiökumppaniksi. Porvarinvala ja -kirja 9.11.1874. Sai vuonna 1876 Antti Pakarisen kanssa luvan tislaustehtaan perustamiseen ja vuonna 1896 Frithiof Neppenströmin kanssa luvan rinkelitehtaan perustamiseen. Valittiin kunnallisraatimieheksi 1880 ja Kansallispankin Joensuun konttorin diskonttokomitean jäseneksi 1896. ”Kauppatoimissaan oli hän erittäin kokenut, tarkkanäköinen ja varovainen.” Simo oli ”suomalaisuuden asian innokkaimpia kannattajia”. Kulttuuriasiat saivat häneltä ”runsasta taloudellista kannatusta”: hän tuki suomalaista teatteria ja oopperaa. Teki useita terveystmatkoja mm. Wiesbadeniin, Aacheniin ja Norjaan. Kuoli 22.3.1901 Joensuussa jättäen ”melkoisen omaisuuden”.¹⁵⁴ Perunkirjoituksessa 16.8.1901 pesän netto-omaisuus oli 372 590 mk, hänen kaupunkitalonsa (kortteli 14, talo 6) arvo oli 25 000 mk. – Puoliso 28.8.1883 Joensuussa *Iida Vilhelmiina Koponen*, s. 23.3.1860 Joensuussa, k. 12.9.1940 Joensuussa. Vanhemmat: räätäli, raatimies Abel Koponen ja Mathilda Vilhelmina Jakobina Koskelin. Avioliitto oli lapseton.

Liisa, s. 28.7.1842, k. 3.6.1907 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä). – Puoliso 17.4.1872 koneenhoitaja *Heikki Juhananpoika Juvonen* Mulosta, s. 17.5.1838 Kiihtelysbaarassa. Hoiti Albakkalaa, vaati vuonna 1887 korvausta tilanhoidosta. Sai haltuunsa Mulo 27:n puolikkaan osittain vaimonsa perintönä, ostettuaan kälynsä Marian osuuden ja lanko Simo Hirvosen luovuttua perintöosuudestaan. Myi osuutensa 3.12.1888 Elias Tolvaselle (9000 mk), osti 17.2.1890 Iivana Ratilaiselta 1/5 Mulo 19:stä (1800 mk), k. 11.3.1902 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä).

Kaarina, s. 21.10.1855, k. 21.10.1855 Kiihtelysbaarassa (Pyhäselässä) tuntemattoomaan sairauteen.

Raatimies Simo Hirvosen päiväkirja vuosilta 1867–1897 on julkaistu.¹⁵⁵ Kyösti Järvinen kuvaa hänet taitavaksi kauppiaksi:

Kun puotilainen alkoi tarjota tulijalle sikaaria, viittasi Simo torjuvasti, otti oman laajahkon sikarikotelonsa povitaskustaan sanoen: ’Ei isäntä, otetaanpas täältä.’ Taikka kun kauppojen päätyttyä emännälle viemiseksi annettiin viinipullo ja apulainen yritti ottaa pulloa hyllyltä, taas Simo tokaisi: ’Ei, otetaanpas isännälle tuolta’, viitaten toiseen ylempään hyllyyn. Lajit – – saattoivat olla samat, mutta psykologinen vaikutus asiakkaaseen olikin pääasia.¹⁵⁶

154 Järvelin 1993: 35; *Karjalatar* 23.3.1901.

155 Hirvonen 1973.

156 Järvinen 1940: 179.

Taulu 34

VI **Juhana Hirvonen** (isä Simo, taulu 31), s. 30.6.1812, sai haltuunsa vaimonsa kotitalon Roukalahti 20 (vanha 12 ½), mainitaan talollisena vuodesta 1852. Myi tilan Pekka ja Mikko Hirvoselle ilmeisesti 1860-luvun lopulla, mutta asui samassa talossa loppuelämänsä. Todisti 16.2.1858 ”että minulle ej ole mittään perään kysymistä isän ja äitin osuudesta, jonka olen minä saanut täytellisesti käteen”.¹⁵⁷ Kuoli 22.5.1883 Liperissä lavantautiin. – Puoliso 28.9.1832 Liperissä *Maija Stiina Immonen*, s. 4.6.1810 Liperissä, k. 13.6.1889 Liperissä halvaukseen. Vanhemmat: talollinen Juhana Immonen (Roukalahti 12 ½, uusi 20) ja Helena Maria Kauppinen.

VII Lapsia (s. Liperissä):

Heikki, s. 11.8.1833, muutti Kiihtelysvaaran Muloon 11.11.1867, k. 27.1.1907 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). – Puoliso 24.7.1870 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) *Liisa Kakkonen* Muloosta, s. 26.9.1849 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), k. 19.2.1899 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). Vanhemmat: Mikko Kakkonen ja Liisa Soininen.

Juhana, s. 12.4.1836, muutti 1866 Pietariin, jossa toimi suutarina, muutti Pietarista 26.1.1878, mainitaan merimiehenä Liperin vuosien 1871–1880 rippikirjassa.

Maija Stiina, s. 9.11.1838, k. 30.9.1855 Liperissä ankaraan kuumeeseen.

Mikko, s. 8.4.1841, k. 23.7.1868 Liperissä lavantautiin. Naimaton.

Simo, s. 16.12.1843, muutti Kiihtelysvaaraan (Pyhäselän) Muloon 1872, k. 3.11.1906 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). – Puoliso 7.9.1873 Kiihtelysvaarassa *Anna Tolonen*, s. 28.6.1848 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), k. 22.3.1895 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). Vanhemmat: loinen Juhana Tolonen ja Maria Raatikainen.

Eeva Liisa, s. 18.9.1846, sai muuttotodistuksen Pietariin 1865, k. 30.10.1915 Pietarissa. – Puoliso 11.9.1877 Pietarissa (Pyhän Marian srk) kelloseppä *Kalle Sidensnöre*, s. 8.2.1853 Liperissä, muutti vallankumouksen jälkeen veljensä mäkitupaan Liperi 15:een, k. 18.12.1938 Liperissä.

Pekka, s. 13.4.1849, muutti Pietariin 1865, koneenhoitaja, palasi Muloon 13.1.1879. Osti 5.2.1879 Antti Pesosen leskeltä Eeva Liisa Hirvoselta ja tämän vävyiltä Paavo Sidensnöreltä Mulo 16:n (Louhela) (4025 mk), myi tilan 29.12.1890 Jeremias Salliselle (4900 mk), k. 5.9.1892 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) keuhkotautiin. – Puoliso 1879 (vihkipäivämäärä puuttuu, kuulutettu 6.4.) Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) serkkunsa *Anna Hirvonen*, s. 12.7.1850, muutti leskeksi jäätyään Joensuuhun 16.8.1893 neljän lapsensa kanssa, k. 16.3.1900 Joensuussa. Vanhemmat: talollinen Mikko Hirvonen Mulo 9 ja Anna Parviainen (taulu 36).

Anna Loviisa, s. 2.12.1851, muutti pian leskeksi jäätyään 2.5.1877 Muloon ja edelleen Joensuuhun 3.11.1904, k. 10.7.1928 Joensuussa. – Puoliso 19.9.1875 Liperissä suutari *Mikko Naumanen* (Konttilansalmi 11) (Taipaleen ort. srk).

Pentti, s. 24.6.1854, k. 29.8.1855 Liperissä kurkkutulehdukseen.

157 JoMA, Tohmajärven käräjät 19.10.1858, ilmoitusasiain pöytäkirja: 486 §.

Taulu 35

VI **Pentti Hirvonen** (isä Simo, taulu 31), s. 20.3.1815. Todisti 29.1.1839 että ”olen saanut Isältäni Simon Bengtinpoika Hirwoselta Mulosta täydellisesti osinkoni”.¹⁵⁸ Sai haltuunsa Heinävaara 8:n puolikkaan (Sorsala). Anoppi Riitta Ahlholm lahjoitti oman osuutensa tilasta 3.5.1836 eläkettä vastaan. Vaimonsa Riitta Stiinan sisarukset lunastettiin pois: Anna-sisaren mies, Suistamon nimismies Anders Gustav Broms sai 300 pankkiruplaa 24.1.1838; Riikka-sisaren puoliso Olli Parviainen sai 600 ruplaa 5.12.1831; veli Rantasalmen kirkkoherra Isak Ahlholm (ent. Sorsa) sai 1000 pankkiruplaa 4.8.1836; Maria-sisaren mies Matti Porthan ilmoitti saaneen osuutensa 20.4.1839; Marketta-sisaren mies Matti Simonen sai 500 ruplaa 5.4.1839. Myivät Heinävaara 8:n neljänneksen vävyilleen Heikki Parviaiselle 25.9.1854 (240 hopearuplaa). Myivät Heinävaara 8:n puolikkaan Olli Vataselle 575 hopearuplalla 10.7.1858. Ehtona oli, että jos summaa ei maksettaisi takaisin kahden vuoden kuluessa, Vatanen saisi ottaa tilan haltuunsa. Vatanen ei kuitenkaan saanut kuin neljäsosan tilasta, koska toinen neljäsosa oli jo myyty Heikki Parviaiselle. Asui sitten loisena Heinävaarassa, vuodesta 1865 Hammaslahdessa. Pentti asetettiin 5.5.1852 holhouksenalaiseksi holhoojanaan lanko Matti Simonen ja vaimo Riitta Stiina Sorsa.¹⁵⁹ Kuoli 12.6.1877 Värtsilässä vanhuudenheikkouteen, haudattu Kiihtelysvaarassa. – Puoliso 27.3.1835 Kiihtelysvaarassa *Riitta Stiina Sorsa*, s. 1.2.1817 Kiihtelysvaarassa, k. 16.8.1881 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) ”muuhun tautiin”. Vanhemmat: talollinen, kirkonisäntä, voisaksa Iisakki Sorsa (Heinävaara 8, Sorsala) ja Riitta Ahlholm.

VII Lapsia (s. Kiihtelysvaarassa):

Riitta Liisa, s. 8.4.1836, k. 25.9.1895 Pietarissa. – Puoliso 20.10.1854 Kiihtelysvaarassa *Heikki Parviainen*, s. 5.4.1823 Kiihtelysvaarassa, talollisen poika Huhtilammelta. Osti 25.9.1854 Heinävaara 8:n neljänneksen apeltaan (240 hopearuplaa), myi sen 19.4.1862 Heikki ja Yrjö Jormanaiselle (525 hopearuplaa), muutti Pielisensuuhun 1862 ja edelleen Tohmajärvelle (Värtsilään) 22.11.1864, lampuoti Uusikylä 10:ssä, muutti 12.4.1880 Pälkjärvelle ja 1884 Pietariin, k. 20.9.1895 Pietarissa. Lapset perustivat valimon ja konepajan Pietariin.¹⁶⁰

Eeva Stiina, s. 15.5.1837, k. 21.1.1857 Kiihtelysvaarassa punatautiin.

Maria, s. 4.1.1839, k. 20.5.1921 Iisalmessa.¹⁶¹ – Puoliso 21.5.1861 Kiihtelysvaarassa setänsä lanko *Heikki Parviainen*, s. 27.12.1833 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), talollisen poika (Mulo 17), muutti Liperiin 27.11.1862, mutta tulikin leipuriksi Iisalmeen (tontti nro 12), k. 29.4.1886 Iisalmessa.

158 JoMA, Tohmajärven käräjät 19.10.1858, ilmoitusasiain pöytäkirja: 486 §.

159 *Finlands Almänna Tidning* 2.6.1852.

160 Parviainen 2005: 396.

161 Parviainen 2005: 354.

Loviisa, s. 21.8.1840, k. 4.12.1840 Kiihtelysvaarassa hinkuyskään.

Fredrika, s. 2.10.1841, k. 18.1.1918 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). – Puoliso 24.6.1861 Kiihtelysvaarassa *Paavo Eronen*, s. 10.1.1829 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), renki (Mulo 18), torppari ja mökkiläinen Hammaslahdessa vuodesta 1864, k. 19.5.1911 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä).

Margareeta (Reetta), s. 29.9.1843, piika Mulossa vuodesta 1863, sai muuttokirjan Pietariin 1869 ja 1874. – Puoliso 1.4.1874 Pietarissa (Pyhän Marian srk) viilari *Juhana Koikkalainen*, s. 14.4.1845 Sortavalassa. Asuivat vielä 1895 Pietarissa.

Simo, s. 29.4.1846, renki Hammaslahdessa, muutti Haapavedelle 26.1.1867 ja sieltä Värtsilään 7.1.1871, puotipalvelija Värtsilässä. Muutti Tohmajärvelle 26.2.1883, talollinen Uusikylä 10:ssä, k. 25.1.1895 Tohmajärvellä koihin. – Puoliso 1) 6.1.1876 Värtsilässä lankonsa veljentytär *Stiina Sofia Parviainen*, s. 20.3.1853 Kiihtelysvaarassa, k. 5.3.1891 Tohmajärvellä. Vanhemmat: kruununorppari Juhana Parviainen (Hammaslahti 2) ja Anna Rautiainen. – Puoliso 2) 22.6.1892 Tohmajärvellä piika *Johanna Maria Kekkonen*, s. 24.12.1870 Ilomantsissa, k. 19.1.1946 Värtsilässä. Vanhemmat: lampuot Pekka Kekkonen ja Liisa Pennanen. Johannan toinen puoliso oli Tahvo Pitkänen, kolmas puoliso Antti Pitkänen ja neljäs puoliso Juho Turunen.

Vilhelmiina, s. 17.12.1847, piika Mulossa, muutti sisarensa Marian perheeseen Iisalmen kauppalaan 16.11.1866. Muutti 23.11.1872 takaisin Kiihtelysvaaraan, Kiihtelysvaaran kirkonkirjoista ei löydy kuitenkaan hänestä merkintää.

Iisakki, s. 24.12.1851, muutti 11.3.1873 Värtsilään, jossa oli työnvalvojana. Kaksi tuntematonta miestä yritti illalla 26.10.1874 ryöstää hänet Kemien ja Tikkananvaaran välillä. Hirvonen ampui toista ryöstäjää, ja toinen miehistä pisti häntä aseella, mutta pisto pysähtyi hopeakelloon.¹⁶² Oli Nurmeksessa 1877–1879, palasi Värtsilään, asui 1880-luvulla Pietarissa ja Kronstadtissa. Kääntyi lestadiolaisuuteen ja toimi saarnaajana. Asui perheineen Terijoen Kellomäessä 1890-luvulta alkaen, k. 21.8.1916 Terijoella.¹⁶³ – Puoliso *Maria Karoliina Öberg*, s. 5.3.1854 Föglössä, muutti Tohmajärveltä 8.12.1877 Nurmekseen, k. 5.8.1937 Terijoella. Vanhemmat: torppari Jan Erik Öberg ja Anna Sofia Sjöberg.

Juhana, s. 7.8.1854, k. 13.2.1857 Kiihtelysvaarassa punatautiin.

Mikko, s. 25.8.1857, k. 19.1.1859 Kiihtelysvaarassa kuumeeeseen.

Eeva Stiina, s. 16.2.1860, muutti Värtsilään 22.5.1877 ja edelleen Helsinkiin 17.5.1880.

162 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 22.12.1874.

163 Kinnunen 2004: 416.

Taulu 36

VI **Mikko Hirvonen** (isä Simo, taulu 31), s. 23.3.1823 Rääkkylässä. Todisti 13.4.1858 perinnöstään että ”olen saanut – osani Täytellisesti käteen”.¹⁶⁴ Muutti 1845 yhtiömieheksi Anna-vaimonsa tädin Anna Karhun taloon Mulo 6 (uusi Mulo 9, Karhula) ja 10 (Mörkölä, Kuusela), jota isännöi tädin mies Paavo Immonen. Sai sitten 14.2.1850 heiltä lahjaksi molemmat tilat. Lainasi tilat vakuutenaan 17.10.1861 Hypoteekkiyhdistykseltä 16 000 markkaa, josta oli velkapääomaa 2.1.1889 vielä 9379 markkaa. Myi molemmat tilat 15.8.1889 valtiopäivämies Pekka Leppäselle (22 000 mk). Leppänen sopi 11.2.1892 kauppaneuvos Petter Parviaisen kanssa meijerin ja höyrymyllyn perustamisesta tilan maille.¹⁶⁵ Mikko osti 29.9.1890 Mulo 18:n puolikkaan (tai 5/12) (Harakkala) Antti Immoselta (3100 mk), ja myi tilan 7.4.1894 pojalleen Juholle (3100 mk). Kuoli 22.2.1895 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vatsakoihin. – Puoliso 23.7.1845 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) *Anna Parviainen*, s. 12.9.1824 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), k. 6.7.1897 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) vanhuuteen. Vanhemmat: talollinen, lautamies Heikki Parviainen (Mulo 17) ja Kaarina Karhu.

VII Lapsia (s. Kiihtelysvaarassa [Pyhäselässä]):

Maija Stiina, s. 11.9.1846, muutti Rääkkylään 8.3.1867 ja sieltä Joensuuhun 21.8.1880, k. 6.2.1925 Joensuussa. – Puoliso 1) 12.12.1866 pikkuserkkunsa *Mikko Hirvonen*, s. 11.5.1843 Rääkkylässä, k. 11.5.1869 Rääkkylässä (taulu 30). – Puoliso 2) 16.3.1877 Rääkkylässä *Vasili Georginpoika Päivinen*, s. 23.11.1842 (henkikirjan mukaan 1850), koneenhoitaja Joensuussa, muutti 25.1.1931 poikansa, opettaja Valtter Päivisen luokse Soanlahdelle, k. 6.11.1935 (Suistamon ort. srk).

Heikki, s. 2.4.1848, renki, muutti Iisalmeen 2.11.1872, palasi Kiuruvedeltä 1.3.1878, k. 29.12.1887 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) rintatautiin. – Puoliso 19.6.1879 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) *Maria Holopainen*, s. 7.3.1858 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), k. 29.6.1900 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). Vanhemmat: talollinen Mikko Holopainen (Hammaslahti 56) ja Stiina Liisa Varis Kiihtelysvaarasta.

Anna, s. 12.7.1850, muutti leskeksi jäätyään Joensuuhun 16.8.1893, k. 16.3.1900 Joensuussa. – Puoliso 1879 (vihkipäivämäärä puuttuu, kuulutettu 6.4.) Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) serkkunsa, koneenhoitaja *Pekka Hirvonen* (Mulo 16), s. 13.3.1849, k. 5.9.1892 (taulu 34).

Vilhelmiina, s. 6.1.1853, k. 20.8.1909 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). – Puoliso n. 1880 talollisen poika *Olli Sinkkonen* (Mulo 5), sitten mökkiläinen Mulossa, s. 1.1.1849 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), k. 11.7.1909 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä).

Mikko, s. 9.11.1855, k. 4.4.1877 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) keuhkotautiin. Naimaton.

164 JoMA, Tohmajärven käräjät 19.10.1858, ilmoitusasiain pöytäkirja: 486 §.

165 JoMA, Kiihtelysvaaran käräjät 11.2.1892, varsinaisasiain pöytäkirja: 19 §.

Liisa, s. 13.3.1858, muutti Värtsilään 19.3.1896, mutta Värtsilän kirkonkirjoista ei hänestä löydy merkintää.

Juho, s. 28.12.1859, osti isältään 7.4.1894 tilan Mulo 18, myi sen kolmena palsatana eteenpäin: 18.8.1894 pihapalstan (Leppämäki) leski Anna Ahlhomille (1400 mk), 24.2.1895 Potka-palstan opettaja Kustaa Jonathan Juutille (500 mk) ja 10.3.1895 Koivumäki-palstan kälylleen Maria Holopaiselle (500 mk). Sitten työmies Mulossa. – Puoliso 1) 3.2.1881 Joensuussa serkkunsa *Kristiina Elisa Ronkainen*, s. (a.n.) 8.10.1859 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), muutti Joensuuhun 6.7.1880, palasi 2.12.1880, k. 8.6.1909 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä). Vanhemmat: Juho Ronkainen ja Maria Parviainen Mulosta. – Puoliso 2) 21.1.1911 Liperissä *Sofia Kärkkäinen*, s. 15.5.1883 Liperissä. Vanhemmat: Taavetti Kärkkäinen ja Kaisa Honkanen Lamminniemestä.

Emma Eveliina, s. 22.10.1861, k. 23.5.1863 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) hinkuyskään.

Elias, s. 9.2.1865 (kaksonen), k. 13.2.1865 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) heikkouteen.

Emelie, s. 9.2.1865 (kaksonen), k. 10.2.1865 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä) heikkouteen.

Taulu 37

V **Pekka Hirvonen** (isä Pentti, taulu 21), s. 10.3.1782 Kiteellä (Rääkkylässä). Vuonna 1812 Pekka vaati 16 pankkiruplaa, jonka hän oli lainannut 10 vuotta aikaisemmin Pietarissa loinen Matti Keräselle Rääkkylästä.¹⁶⁶ Asui ensin veljensä Tahvon luona, sitten loisena Nieminen 2:ssa, jossa eli aluksi avoliitossa Eeva Laakkosen kanssa: 1820-luvun rippikirjassa maininta ”Lefver ihop med Eva Lakoin”. Osti 11.4.1849 Nieminen 2:n neljänneksen Mikko Laakkoselta 385 ruplalla, k. 11.5.1865 Rääkkylässä vanhuuteen. – Puoliso 26.1.1834 Rääkkylässä *Eeva Laakkonen*, s. 12.4.1801 Kiteellä (Rääkkylässä), k. 23.6.1868 Rääkkylässä lavantautiin. Vanhemmat: talollinen Mikko Laakkonen (Nieminen 2) (Tahvo-veljen lanko) ja Aune Kettunen.

VI Lapsia (s. Rääkkylässä):

Pekka, s. (a.n.) 16.4.1820, talollinen Varpasalossa, k. 1889. Taulu 38.

Eeva Stiina, s. (a.n.) 6.1.1830, mainitaan kuolleeksi 1880-luvun rippikirjassa. – Puoliso 1) 1.10.1848 Rääkkylässä talollisen poika *Mikko Laakkonen* (Venturi 1), s. 20.5.1828 Rääkkylässä, k. 3.12.1849 Rääkkylässä vesitautiin. – Puoliso 2) 27.6.1854 Rääkkylässä talollisen poika *Olli Vatanen*, s. 21.11.1819 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä), asui loisena Hammaslahdessa, k. 7.2.1889 Kiihtelysvaarassa (Pyhäselässä).

166 KA, Kiteen, Kesälahden ja Rääkkylän käräjät 13.4.1812: 141 S.

Pentti, s. (a.n.) 23.10.1832, lautamies, k. 1896. Taulu 39.

Simo, s. 25.2.1839, talollinen Piimälähdellä, k. 1901. Taulu 40.

Mikko, s. 27.11.1841, omisti osuuden ($\frac{1}{3}$) tilaan Nieminen 2, jonka myi 7.8.1882 veljilleen Pentille ja Simolle (1000 mk), k. 28.8.1882 Rääkkylässä keuhkotautiin. Naimaton.

Taulu 38

VI **Pekka Hirvonen** (isä Pekka, taulu 37), s. (a.n.) 16.4.1820 Rääkkylässä. Renki Varpasalossa, sitten talollinen Varpasalo 10:ssä (vanha 6, Montus, Riihilahti) setänsä Heikin jälkeen. Lainasi 6.6. ja 26.10.1864 Juhana Hirvoselta 1400 markkaa, ja koska häntä ei ”ole saatettu tawata kotitienoilla” niin Juhana anoi 1868, että Pekan tila julkisesti myötäisiin veloista.¹⁶⁷ Myi 9.1.1889 vaimonsa kanssa tilan Varpasalo 10 pojilleen Juholle ja Simolle. Kauppahinta 1500 markkaa kuitattiin sillä että ”meidät molemmat pitää elättä ja kunnialla hautaan saattaa, tyttärillen maksaa Annallen 100 mk, Idalle 50 mk, Evalle 50 mk, jotka on maksettava 9 vuoden sisään”. Kuoli 18.1.1889 Rääkkylässä kitumukseen. – Puoliso 9.10.1844 Rääkkylässä *Eeva Mononen*, s. 16.4.1823 Liperissä, muutti Liperistä 23.3.1844, k. 13.3.1893 Rääkkylässä vanhuuteen. Vanhemmat: talollinen Olli Mononen (Leppälahti $2\frac{1}{6}$) ja Anna Kukkonen.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Heikki, s. 10.7.1845, k. 12.3.1879 Rääkkylässä halvaukseen. Naimaton.

Juho, s. 2.6.1847, talollinen Varpasalo 10:ssä, kylänmies, osti pakkohuutokaupasta 19.9.1887 Hypönniemi 26:n Juho ja Heikki Nissiseltä (1509 mk), myi tilan veljilleen Pentille ja Eliakselle 9.1.1889 (1500 mk), osti Eliaksen osuuden takaisin 28.9.1889 (400 mk) ja toisen puoliskon Simo-veljeltään 12.4.1902 (2600 mk). Vuonna 1916 julkaistiin kuvaus ”Esitaistelijoita” Juho Hirvosen eli ”Riihilahden papan” työstä Rääkkylän osuusmeijerin perustamisen puolesta. Rääkkylän osuusmeijerin hallituksen jäsen 1904–1913, oli myös Rääkkylän osuuskaupan hallituksen jäsen.¹⁶⁸ Kuoli 24.12.1918 Rääkkylässä. – Puoliso 28.7.1872 Rääkkylässä *Iida Eliisa Hirvonen*, s. 10.12.1852, k. 12.8.1929 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Juhana Hirvonen (Hypönniemi 14) ja Anna Tiilikainen (taulu 19).

Pekka, s. 15.7.1849, osti 11.3.1902 Hypönniemi 27:n puolikkaan Pentti Pippurilta ja Antti Malmstedtilta (2845 mk), k. 23.7.1925 Rääkkylässä. – Puoliso 23.5.1880 Rääkkylässä *Liisa Maria Anttonen*, s. 3.9.1860 Liperissä (Rääkkylässä), k. 19.9.1933 Rääkkylässä. Vanhemmat: renki Kustaa Anttonen ja Anna Maria Leskinen Hypönniemestä.

167 *Suomalainen Wirallinen Lehti* 22.9.1868.

168 Pellervo 1917: 645; Kotilainen 1953: 32; *Rääkkylän osuuskaupan 50-vuotiskertomus 1906–1956*: 16.

Simo, s. 7.10.1851, osti neljällä kauppakirjalla 1., 2. ja 26.1.1894 sekä 16.2.1895 vaimonsa edellisen miehen suvulta 29/100 Heinoniemi 1:stä (790 mk), osti Heinoniemi 8:n viidenneksen Heikki Nousiaisen perillisiltä 1. ja 26.2.1894 sekä 13.4.1897. Kuoli 28.6.1918 Rääkkylässä. – Puoliso 20.8.1893 Rääkkylässä Heikki Nousiaisen leski *Anna Nousiainen* Heinoniemestä, s. 27.10.1841 Kerimäellä, muutti Kerimäeltä Heinoniemeen 13.3.1875, k. 4.5.1921 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pekka Nousiainen (Raikuu 1) ja Anna Stiina Leppänen.

Pentti, s. 17.10.1853. Osti 9.1.1889 veljeltään Juholta Hypönniemi 26:n puolikkaan, jonka myi 11.4.1902 Simo-veljelleen (2600 mk, Simo myi tilan seuraavana päivänä Juholle samalla hinnalla). Osti 14.2.1905 Varpasalo 9:n Juho ja Paavo Mustoselta (3400 mk), k. 31.12.1915 Rääkkylässä. – Puoliso 22.12.1889 Rääkkylässä piika *Henrika Leskinen*, s. 10.7.1867 Liperissä (Rääkkylässä), k. 5.5.1952 Rääkkylässä. Vanhemmat: Juhana Leskinen ja Kaisa Liisa Mononen Hypönniemestä.

Anna, s. 5.10.1856, k. 2.9.1916 Rääkkylässä. – Puoliso 11.7.1875 Rääkkylässä talollinen *Juho Hirvonen* (Hypönniemi 14), s. 29.9.1848 (taulu 19), k. 7.4.1915 Rääkkylässä.

Lida Mariana, s. 1.1.1859, k. 14.2.1920 Rääkkylässä. – Puoliso 14.6.1878 Rääkkylässä talollinen *Pekka Leskinen* (Hypönniemi 25 1/3, Leskelä), s. 19.7.1835 Liperissä (Rääkkylässä), k. 23.3.1908 Rääkkylässä.

Eeva Stiina, s. 1.8.1861, k. 20.4.1936 Rääkkylässä. – Puoliso 20.6.1881 Rääkkylässä talollinen *Pentti Hirvonen* (Hypönniemi 25), s. 27.6.1860, k. 23.12.1935 Rääkkylässä (taulu 19).

Elias, s. 14.7.1864, k. 27.11.1938 Rääkkylässä. – Puoliso 5.4.1896 Tohmajärvellä *Stiina Karhu*, s. 11.4.1869 Kiteellä, k. 23.9.1943 Rääkkylässä. Vanhemmat: torppari Heikki Karhu (Akkala 2) ja Anna Kattilus.

Taulu 39

VI **Pentti Hirvonen** (isä Pekka, taulu 37), s. (a.n.) 23.10.1832 Rääkkylässä, sai 19.7.1854 veljiensä Simon ja Mikon kanssa lahjana Nieminen 2:n neljänneksen isältään. Osti 23.4.1862 samojen veljiensä kanssa Pentti Laakkoselta 400 ruplalla Nieminen 2:n neljänneksen. Myi osuutensa 15.2.1895 Simo-veljensä kanssa Nieminen 2:n puolikkaasta Antti Pakariselle (4550 mk). Osti 28.2.1896 Onkamo 20:n puolikkaan Antti Pakariselta. Kihlakunnanoikeuden lautamies, k. 18.8.1896 Rääkkylässä aivohalvaukseen. – Puoliso 28.2.1886 Rääkkylässä *Maria Karvinen*, s. 14.4.1848 Rääkkylässä, k. 2.10.1895 Rääkkylässä pöhöön. Vanhemmat: torppari Matti Karvinen Venturista ja Maija Liisa Pippuri.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Emma Maria, s. (a.n.) 26.8.1876, myi perimänsä osuuden Onkamo 20:stä 29.9.1898 Juho ja Pekka Pakariselle, k. 2.9.1920 Tohmajärvellä. – Puoliso 23.3.1895 Rääkkylässä *Elias Pakarinen*, s. 3.9.1873 Rääkkylässä, muutti perheineen Tohmajärvelle 1916, k. 23.12.1947 Tohmajärvellä.

Pekka, s. 3.5.1886, k. 29.12.1886 Rääkkylässä hinkuuskään.

Eeva, s. 11.8.1888, k. 16.4.1960 Rääkkylässä. – Puoliso lankonsa serkku *Simo Pakarinen*, s. 18.9.1886 Rääkkylässä, k. 28.10.1970 Rääkkylässä.

Taulu 40

VI **Simo Hirvonen** (isä Pekka, taulu 37), s. 25.2.1839 Rääkkylässä, talollinen Niemi-
nen 2:n puolikkaalla, myi tilan 15.2.1895 Antti Pakariselle (1550 mk), osti 18.11.1891
Juho Pakariselta 11/26 Piimälahti 2:sta (3500 mk), k. 13.11.1901 Rääkkylässä. – Puoliso
29.3.1880 Rääkkylässä *Anna Stiina Rosti*, s. 1.1.1846 Rääkkylässä, k. 24.6.1900 Rääkky-
lässä. Vanhemmat: loinen Matti Rosti ja Kaisa Leena Mononen Niemisestä.

VII Lapsia (s. Rääkkylässä):

Hilda, s. (a.n.) 19.4.1868, k. 7.11.1942 Tohmajärvellä. – Puoliso 27.12.1903 Rääkky-
lässä leskimies, rakennusmestari *Fredrik Honkanen*, s. 29.6.1852 Kerimäellä, talollinen
Nieminen 2:ssa, sitten Kiesvaara 2:ssa, muutti Tohmajärvelle 11.9.1933, k. 19.12.1942
Tohmajärvellä.

Anna, s. (a.n.) 1.2.1871, k. 11.3.1897 Rääkkylässä lapsivuoteeseen. – Puoliso
22.6.1891 talollinen *Kalle Sallinen* (Venturi 7), s. 17.7.1869 Rääkkylässä, k. 17.6.1950
Rääkkylässä. Kallen toinen puoliso oli Iida Pakarinen.

Simo, s. (a.n.) 4.10.1872, talollinen Rasivaara 1:ssä, sitten Kiesvaara 5:ssä, k. 5.3.1929.
– Puoliso 24.2.1894 Rääkkylässä *Maria Loviisa Rouvinen*, s. 15.5.1873 Rääkkylässä, k.
29.11.1957 Rääkkylässä. Vanhemmat: talollinen Pekka Rouvinen (Oravilahti 6) ja Hen-
rika Kotilainen.

Iida Maria, s. (a.n.) 12.8.1875, k. 30.7.1945 Rääkkylässä. – Puoliso 12.7.1896 Rääkky-
lässä *Simo Kervinen* Venturista, s. 24.5.1873 Kiihtelysvaarassa, k. 24.3.1935 Rääkkylässä.

Juho, s. (a.n.) 1.9.1878, talollinen Rasivaara 6:ssa, muutti Sippolaan 30.1.1931. –
Puoliso 1) 15.11.1903 Rääkkylässä *Stiina Leena Grön*, s. 25.8.1881 Kiteellä, k. 14.5.1914
Rääkkylässä. Vanhemmat: Juhana Grön ja Maria Määttänen. – Puoliso 2) 19.12.1915
Rääkkylässä leipuri Otto Tannisen leski *Liisa Sivonen*, s. 17.3.1884 Kiihtelysvaaraassa.
Vanhemmat: talollinen Heikki Sivonen (Keskijärvi 14) ja Maria Jormanainen.

Elias, s. 26.8.1880, k. 28.12.1880 Rääkkylässä heikkouteen.

Tahvo, s. 26.12.1881, k. 29.6.1882 Rääkkylässä hinkuuskään.

Elias, s. 4.6.1884, toimi poliisina, työnjohtajana ja Osuuskaupan kaupanhoitajana,
muutti Enoon 11.12.1915, mutta ei mainita Enon kirkonkirjoissa. – Puoliso 18.3.1905
Kiihtelysvaarassa *Maria Jormanainen*, s. 19.3.1882 Kiihtelysvaarassa. Vanhemmat:
talollinen Heikki Jormanainen (Heinävaara 8) ja Maria Hassinen.

Eeva Stiina, s. 14.4.1886 (kaksonen), k. 29.4.1887 Rääkkylässä hinkuuskään.

Elisa, s. 14.4.1886 (kaksonen), k. 10.2.1892 Rääkkylässä rokkoon.

Pekka, s. 30.6.1890, k. 21.9.1890 Rääkkylässä.

Taulu 41

III **Aapo Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. n. 1715, talollinen Roukalahti 3:ssa (uusi 5, Malila) isänsä jälkeen vuodesta 1755. Vuonna 1765 talossa oli yksi hevonen ja kaksi lehmää.¹⁶⁹ Veljenpoika Heikki Hirvonen (taulu 42) vaati syyskäräjillä 1773 isänsä perintöosuutta Aapolta. Aapo ei ollut läsnä käräjillä eikä tullut seuraaviinkaan käräjiin ja sai siitä 10 kuparitaalarin sakot. Sen sijaan Aapo testamenttasi 6.2.1776 talonsa pojalleen Heikille ja tulevalle vävyilleen Taneli Sirviölle ehdolla, että nämä huolehtisivat hänestä.¹⁷⁰ Syyskäräjillä 1776 Aapo tarjosi 400 kuparitaalarin korvausta veljenpojalleen Heikille edellyttäen, että hän voisi luovuttaa talon jollekin toiselle.¹⁷¹ Ilmeisesti saadakseen rahaa tätä tarkoitusta varten hän sopi pääsiäisenä 1777 talon asumisoikeuden (*besittning rättigheten*) myymisestä räätäli Juhana Strandenille 1000 kuparitaalarilla. Myynti vahvistettiin talollinen Juhana Lappalaisen läsnä ollessa kädenpuristuksella (*handslag stadfäst*).¹⁷² Aapo kuoli pian tämän jälkeen, 30.4.1777 Liperissä kuumeeseen ”62-vuotiaana”. – Puoliso 16.9.1739 Liperissä *Helena Pekantytär Karppainen* Roukalahdelta, s. 1716, k. 16.3.1772 Liperissä punatautiin ”56-vuotiaana”. Helena saattaa olla Tohmajärven rippikirjassa mainittu Aapon veljen Juhanan käly ”H. Carpatar”, joka kävi ripillä vielä vuonna 1737.

IV Lapsia (s. Liperissä):

Anna, s. 28.12.1740, mahdollisesti se Heikki Hirvosen Anna, joka kuoli 24.8.1741 Liperissä ripuliin.

Anna, s. 1742, mainitaan lastenkirjassa, lienee kuollut pienenä.

Kaarina, s. 7.6.1744. Avioton poika *Juhana* s. 2.12.1769, isä oli Jyrki Leskinen. Kuoli 1798/1806.

Helena, s. 15.4.1746, mahdollisesti se Helena H., joka kuoli Roukalahdella maaliskuussa 1777 lapsivuoteeseen ”26-vuotiaana”. – Puoliso 10.3.1776 Liperissä talollisenpoika *Taneli Sirviö* Nurmeksesta, josta muutti 1775. Taneli oli lyhyen aikaa kotivävyinä talossa.

Beata, s. 25.10.1748. Avioton tytär *Kirsti* syntyi 29.4.1773. Beata mainitsi isäksi Juhana Juhananpoika Lappalaisen, joka kielsi isyytensä.¹⁷³ Kuoli 25.9.1828 vanhuuteen loisena Mattisenlahdessa Liperissä. – Puoliso 6.8.1786 Liperissä Maria Hartikaisen ja Eeva Nuutisen leski, talollinen *Heikki Vartiainen* (Mattisenlahti 1 2/3), s. 1729, k. 21.5.1804 Liperissä vesitautiin.

169 KA 8892:550.

170 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 19.1.1776: 104 §.

171 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 25.9.1776: 21 §.

172 JoMA, Ilomantsin kihlakunnan kruununvoudin arkisto, Cb:3 Katselmuspöytäkirjat: 14.4.1779.

173 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 30.9.1773: 3 §, 29 §.

Heikki, s. 28.5.1751, sopi isänsä kuoleman jälkeen 9.6.1777 asuvansa yhtiössä ja samassa ruokakunnassa serkkujensa Heikki (taulu 42) ja Juhana Hirvosen kanssa. Yhtiö kuitenkin hajosi jo vuoden kuluttua. Heikin kykyä talonpitoon epäiltiin: Liperin kirkkoherra, maisteri Adolf Fredrik Stenfeldt todisti 30.6.1777, että Heikki Hirvonen ei ollut henkisesti siinä kunnossa, että hän pystyisi talonhoitoon. Samaa mieltä oli myös entinen nimismies Kristopher Grön. Tilankatselmuksessa 14.4.1779 katselmusmiesten mielestä Heikki oli yksinkertainen (*fåkunneg*) eikä ymmärtäisi omaisuutensa perään. Niinpä tila luovutettiin serkuille Heikki (taulu 42) ja Juhana Hirvoselle. Heikki mainitaan lastenkirjassa 1777–1791 tilattomien joukossa. Kuoli mahdollisesti 11.7.1790 Roukalahdella pistokseen ”50-vuotiaana renkinä”.

Inkeri, s. 12.7.1754 (kaksonen), lienee kuollut pienenä.

Liisa, s. 12.7.1754 (kaksonen), lienee kuollut pienenä.

Maria, s. 23.2.1757, k. 11.3.1759 Liperissä rokkoon.

Anna, s. 25.12.1758, k. 1.1.1836 Liperissä vanhuudenheikkouteen. – Puoliso 1) 27.5.1781 Liperissä talollinen *Pentti Lappalainen* (Roukalahti 4½), s. 14.5.1753 Liperissä, k. 27.12.1794 Liperissä halvaukseen. – Puoliso 2) 7.3.1802 Liperissä renki *Paavo Eronen*, s. 1774 (mahdollisesti 17.4.1772 Liperissä), k. 1.2.1833. Paavo tuli avioliittonsa kautta talon Roukalahti 4:n isännäksi.

Kirsti, s. 23.3.1760, k. 14.2.1819 Liperissä koliikkiin ”37-vuotiaana”. – Puoliso 6.2.1780 Liperissä talollisen poika *Mikko Karvinen* (Huistinvaara 2), s. 6.4.1759 Liperissä, k. 2.5.1787 Liperissä kovaan kuumeeseen. Kirstille on laitettu Huistinvaaraan virheellisesti syntymävuosi 1726.

Aapo Hirvosen isännöimän talon katselmus pidettiin 14.4.1779. Tilalla oli vanha ja huonokuntoinen asuinrakennus, kaksi navettaa ja pieni aitta, jota veljenpojat Heikki (taulu 42) ja Juhana olivat suurimmalta osalta pystyttäneet. Peltoa oli talossa 2 tynnyrin-alaa ja niittyä 20 kuormanalaa. Niittyä oli lisäksi Tutjunlammella 3 kuormanalaa ja Ketveleessä 7 kuormanalaa.

Taulu 42

III **Mikko Hirvonen** (isä Heikki, taulu 2), s. 6.1.1724 Liperissä. Vuonna 1747 häntä ja piika Liisa Kinnusta syytettiin salavuoteudesta. Liisa oli ollut piikana ensin apulaispappi Henrik Winterin luona Kiteellä ja Liperinhovissa. Hän oli aloittanut palveluksensa Roukalahden Heikki Hirvosella Paavonmessun aikaan 1745 ja päättänyt sen 1746. Liisa kertoi, että tänä aikana Mikko oli antanut avioliittolupauksen sekä kihloina hopeasormuksen ja hopeasoljen. Mikko kielsi koskaan antaneensa avioliittolupausta; lisäksi Mikon isä ja äitipuoli vastustivat avioliittoa. Lautamies Juhana Lappalainen

kertoi kuitenkin Mikon pyytäneen häntä puhemiehekseen.¹⁷⁴ Mikko ja Liisa vihittiin seuraavana vuonna. Kuoli 14.2.1754 pistokseen (*stynge wärke*) matkallaan Mäntyharjun pitäjän Pyhäniemen kylässä. – Puoliso 12.5.1748 Liperissä *Liisa Juhanan tytär Kinnunen* Kurkelansalmelta, s. 1724. Mieheensä Mikon kuoltua Liisa vaati helmikuussa 1755 apeltaan Heikiltä niitä miehensä antamia luottoja, jotka appi oli perinyt. Heikki ei kuitenkaan ollut läsnä käräjillä.¹⁷⁵ Lokakuussa 1755 appi Heikki Hirvonen lupasi Liisalle osuudeksi kolmaosan tilasta, minkä Liisa hyväksyi. Asia jätettiin kruununvouti Gabriel Walleniuksen vahvistettavaksi.¹⁷⁶ Liisa vihittiin 17.9.1758 talollinen Martti Varosen kanssa Konttilansalmelta (tämän toinen avioliitto). Liisa asui myöhemmin loisena Konttilansalmella, kunnes pääsi lopulta takaisin Mikon kotitaloon. Kuoli 5.3.1795 Liperissä kuumeeseen ”71-vuotiaana”.

IV Lapsia (s. Liperissä):

Heta (Hedvig), s. (a.n.) 1747 (Liperin rippikirjan mukaan, Heinäveden rippikirjassa syntymävuodeksi ilmoitetaan 1751), piika Konttilansalmella ja Leppälahdessa, mainitaan 1775 kirjoitetun irtolaiseksi.¹⁷⁷ Kuoli 7.1.1814 Heinävedellä kuumeeseen ”63-vuotiaana”. – Puoliso 31.8.1777 Liperissä torppari *Olli Känninen* Heinäveden Vehmasmäestä, s. 20.5.1749 Heinävedellä, k. 30.5.1814 Heinävedellä kuumeeseen.

Heikki, s. 2.3.1749. Oli renkinä Mattisenlahdessa 1773 ja Riihilahdessa 1776, vaati sedältään Aapolta isänperintöään käräjillä 1773, 1774 ja 1776. Sopi sedän kuoltua serkkunsa Heikin kanssa 9.6.1777 asuvansa yhtiössä ja samassa ruokakunnassa, mutta yhtiö hajosi jo vuoden kuluttua. Koska Heikki-serkun ei katsottu kykenevän talonpitoon, Heikki ja veljensä Juhana saivat tilan haltuunsa. He lupasivat maksaa 6 riksiä ja 32 kilinkiä korvausta räätäli Juhana Strandenille, jolle Aapo-setä oli ehtinyt luvata myydä talon pääsiäisenä 1777. Talollinen Roukalahti 3:ssa (uusi 5) vuodesta 1796. Osti tilan perintötilaksi vuonna 1800, k. 14.4.1812 Liperissä kuumeeseen. – Puoliso 1) noin 1777 *Juliana Vartiainen*, s. 14.3.1760 Liperissä, k. 1799/1805. Vanhemmat: talollinen Heikki Vartiainen (Mattisenlahti 1) ja Maria Hartikainen. – Puoliso 2) 14.7.1805 Liperissä piika *Riitta Hartikainen* Lamminniemestä, s. mahdollisesti 22.10.1786 Liperissä (rippikirjaan merkitty syntymävuosi 1768 on liian varhainen, koska Riitan kuopus syntyi 1827), k. 5.5.1854. Vanhemmat: mahdollisesti loinen Juhana Hartikainen ja Anna Launonen Kiessalosta. Talollinen Roukalahti 5:ssä 1813–1814. Riitta vihittiin 24.7.1814 talollinen Antti Lappalaisen kanssa (Roukalahti 13). Heikille syntyi kahdessa avioliitossa ainakin 13 lasta. Sukua jatkoivat Roukalahdella pojat *Heikki* (1783–1815) ja *Mikko* (1785–1871), joka oli kirkon kuudennusmies. Mikon poika Mikko (1826–1897, taulu 33) myi tilan

174 KA, Liperin ja Kaavin käräjät 25.2.–2.3.1747: 429.

175 KA, Liperin ja Kaavin käräjät 20.2.1755: 41 §.

176 KA, Liperin käräjät 24.10.1755: 27 §.

177 KA, Liperin, Kaavin ja Kontiolahden käräjät 8.5.1775: 112 §.

Roukalahti 5 vuonna 1894, 1900-luvun alussa tila joutui Rääkkylän Hypönniemestä tulleele Kaarlo Puhakalle.

Juhana, s. 24.6.1751, asui yhtiössä veljensä Heikin kanssa, tiedot kristinopista aivan heikot (*alldeles svag*), k. 23.1.1823 Liperissä vanhuuteen. Naimaton.

Maria, s. (posth.) 30.4.1754, k. 11.1.1756 Liperissä rokkoon.

The Hirvonens of Varpasalo ■ The forefather of the Hirvonens of Varpasalo, Pentti Hirvonen (1709–85), moved to the island of Varpasalo in Rääkkylä in the late 1730s. Through court records his father has been traced as Heikki Hirvonen, son of Heikki, who dwelled at Roukalahti in Liperi and whose father is mentioned as living there at least since 1681. The origins of the elder Heikki Hirvonen have not proved to be traceable through official documents.

The sources indicate that Pentti Hirvonen was a Karelian merchant, who, as well as agriculture, gained an income as an entrepreneur for merchandise. His economic activity was inherited by his heirs, who were able to increase their wealth and gain income from the early 1800s on from the villages of Jaama, Nieminen, Oravisalo, Rääkkylä and Mulo (in Pyhäselkä), among others. Through the freeing of rural trade Pentti and Elias Hirvonen were given permission in 1861 to found rural trading posts in Rääkkylä. Two Juhana Hirvonens and Simo Hirvonen worked as merchants in Joensuu. Their success is evident in the rise of their social position, which is represented by the involvement in parish affairs by family members and the positions of trust afforded them by the parish.

A characteristic feature of the Hirvonens of Varpasalo was the widespread networking through marriages both between family members and with other Karelian merchandiser families. All three of the forefather Pentti's children who reached maturity married children of Mikko Simonen from Onkamo. Through Simonen's businessman line the Hirvonens of Varpasalo joined the wide network of relations spread across Tohmajärvi and Kiihtelysvaara.

Among the family members may be mentioned the cousins Pentti Hirvonen (1764–1839), son of Heikki, and Pentti Hirvonen (1766–1838), son of Pentti, from Varpasalo, who in 1805 were awarded the The Rural Economy and Agricultural Society prize for commendable work carried out in houses. Juhana Hirvonen (1798–1878) from Varpasalo was awarded the Society's great medal in 1854 for his good work. Mikko Hirvonen (1810–96) of Jaama worked in positions of trust; he was the first head of the Rääkkylä local parish council. The merchant Elias Hirvonen (1827–1910) from Rääkkylä was a parliamentary representative for the estate of rural commoners in 1883. The magistrate Simo Hirvonen (1839–1901) from Joensuu left a significant mark on economic life; he acquired sizeable wealth. The same is true of Johannes Wilhelm Hirvonen (1850–83), who was the first chairman of the board of the Aamulehti company. Two folk poets from this family were recognized by Elias Lönnrot who compiled the Kalevala, Pentti Hirvonen from Jaama (1802–32) and a merchant Pentti Hirvonen from Nieminen (1826–77).

Lähdekirjallisuus

- AARNI X. Kuopion isänmaallisen seuran toimituksia 10. Kuopio 1958.
- Grotenfelt, Kustawi (toim.) 1889: *Kahdeksantoista runoniekkää. Valikoima Korhosen, Lyytisen, Kymäläisen, Puhakan, Räikkösen y.m. runoja ja lauluja*. Helsinki: SKS.
- Hirvonen, Simo 1973: *Tapausten muistokirja*. Joensuu-seuran julkaisu 1. Joensuu: Joensuu-seura.
- Holopainen, Marketta, Seija Morri & Marja Turcka (toim.) 2013: *Voiniemen hovi ja Hirvoset. Taito ja toimi – erään suvun vaiheita 1738–2012*. Keuruu.
- Jokinen, Liisa 2003: *Rantalan tilan, ”Ahlbackan”, vaiheita vuodesta 1800*. Tampere.
- Juvonen Jaana 1990: *Vanhan Tohmajärven historia*. Tohmajärvi: Tohmajärven kunta, Tohmajärvi-seura & Tohmajärven seurakunta.
- Järvelin Esko 1993: *Joensuun porvarimatrikkeli*. Joensuu: Joensuu-seura.
- Järvinen, Kyösti 1940: *Suomen tukkukauppa ja tukkukauppiaat 1800-luvulla*. Kyösti Järvinen & Paavo Korpisaari, *Sata vuotta Suomen tukkukauppaa*. Helsinki: Kustannusliike Suomen kauppa ja teollisuus oy.
- Kauppinen Pekka 1994: *Pitäjä rajojen mailla. Kitee ja Rääkkylä vuoteen 1870*. Kitee: Kiteen kunta.
- Kimanen, Anuleena 2008: *Herätys kylässä ja tuvissa. Rääkkylän Oravisalon kylä ja renqvistiläinen herätys 1820-luvulla*. SKHST 204. Helsinki: Suomen Kirkkohistoriallinen Seura.
- Kinnunen Mauri 2004: *Herätysliike kahden kulttuurin rajalla. Lestadiolaisuus Karjalassa 1870–1939*. Jyväskylä Studies in Humanities 19. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Kotilainen Otto 1953: *Rääkkylän osuusmeijeri i.l. 50-vuotiskertomus 1903–1953*. Joensuu: Rääkkylän osuusmeijeri.
- Känsälä, Risto 2007: *Tolpo (1600–)*. *Kansallisbiografia*-verkkojulkaisu.
- Lönnröt Elias 1902: *Elias Lönnrotin matkat 1: 1828–1839*. Helsinki: SKS.
- Pappinen, Otto 1985: ”Ylilääkäri” Hirvonen eli Puhu-Hirvonen. *Kotiseutu-uutiset* 3.12.1985.
- Parviainen, Maija (toim.) 2005: *Parviaisten suku 2*. Kuopio: Parviaisten sukuseura.
- Pirinen, Kauko 1992: *Savon historia II:1*. Kuopio: Kustannuskiila.
- Rääkkylän osuuskaupan 50-vuotiskertomus 1906–1956*. Joensuu: Rääkkylän osuuskauppa, 1956.
- Tuominen, Vesa 1995: *Pyhäselän partailta*. Hammaslahti: Pyhäselän kunta.
- 2010: *Ukko-Elias ja Kauppalan kolme kunnallisneuvosta*. Joensuu.
- Vaaranta, Tuovi 2002: *Rääkkylän Hirvosia. Mikko Sakari Hirvosen ja hänen sukunsa aineiston pohjalta*. S.l.: s.n.
- Virrankoski Pentti 2005: *Salaojitus Suomessa ennen itsenäisyyden aikaa*. Pieniä Vihkosia nro 1. Loimaa: Suomen maatalousmuseo Sarka.